

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 878

14. VELJAČE 2020. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

Hrckov maskenbal

Zabava pod maskama

6

Župa u Monoštoru ustupila prostor mjesnoj hrvatskoj udruzi
Bodrog na novoj adresi

8

Održana 24. sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća
Usvojeni godišnji planovi ZKVH-a i Vijeća

12

Indira Popadić, poduzetnica i poslovna konzultantica
Pobijedimo svoju lijenost!

20

U tijeku rekonstrukcija Trga slobode
Zelena fontana otišla u povijest

30

U Sonti predstavljena monografija o bačkim Šokcima i topoteka Baština Hrvata u Srbiji
Tko poznaje prošlost, ima i budućnost

36

XII. Gupčev bal u Tavankutu
Prilika za okupljanje i veselje

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stanić (zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić, Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinatorska služba)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

Hrvati i Crnogorci

Najveću etničku distancu građani Srbije imaju prema Hrvatima. I nije to neka paušalna ocjena već rezultati dobiveni tijekom istraživanja koje je provela agencija *Faktorplus*. Jeste da je od tog istraživanja proteklo više od godinu dana, ali je malo za vjerovati da bi rezultati danas bili drugačiji. S tim što bi se možda na vrhu ove liste mogli naći (gle čuda) i Crnogorci, koji su preko noći postali nacionalna zajednica nepoželjna čak i da liječi narod ove zemlje (ma koje nacije on bio). A upravo je to, malo drugačijim riječima, rekao prvi čovjek srbijanskog zdravstva **Zlatibor Lončar**. Da ne parafraziram citirat ću: »U Crnoj Gori nema niti jednog direktora ili bilo što da se izjašnjava kao Srbin, a ovdje na mnogim vodećim mjestima imamo te Crnogorce, koji još nisu ni srpski naučili«. Nastavlja ministar i dalje, i na upit novinara (u čijoj je emisiji gostovao) ima li Crnogoraca u zdravstvenom sustavu (ne trepnuvši) odgovora: »Gledam da ih nema«. Kako ovo drugačije tumačiti nego kao vid diskriminacije i to iz usta nekoga tko bi pacijente trebao tretirati isto, bez obzira na njihovu vjeru, naciju ili imovno stanje, pa valjda na isti takav način i one koji te iste pacijente i liječe. Ili ne? Ako je suditi po rečenom, onda je odgovor jasan.

Da je takva izjava u najmanju ruku sporna i problematična, ili da ne okolišam šovinistička, upozorila je povjerenica za zaštitu ravnopravnosti **Brankica Janković**, koja je rekla (ono što je jasno i većini običnih građana) da su stavovi ministra Lončara u suprotnosti s principima ravnopravnosti građana i da takve izjave štete ugledu države.

Po meni nakon svega sporno je što se sve, barem za vlast, završilo iznuđenom (od **Vučića**) isprikom ministra Lončara.

Naravno da je svima jasno da je ovo izrečeno u funkciji dnevno-političkih dešavanja na relaciji Srbija – Crna Gora. Pa zato i opravdano pitanje tko je sljedeći? Tko će zbog svoje nacionalne pripadnosti ili jezika kojim govori za mjesec, dva ili godinu-dvije biti nepoželjan u zdravstvu, policiji, sudstvu?

Hoće li kada, hipotetički, zahlade odnosi na relaciji Vučić – (**Pásztor**) – **Orbán** svi oni koji srpski govore s mađarskim naglaskom biti nepoželjni liječnici, policajci? Hoće li ime i prezime biti zapreka da bi se netko uposlio u obrazovnom sustavu, bez obzira na znanje i stručnost?

Ili će ovo biti samo jedna neugodna epizoda koju će vlast pokušati što prije uvući pod tepih i koju građani (uz to i birači) trebaju zaboraviti čim čuju vijesti o svesolikim uspjesima na svim poljima?

Z. V.

Posebno izvješće pučkog pravobranitelja

Nacionalna vijeća najaktivnija u području obrazovanja

Zamjenik pučkog pravobranitelja Slobodan Tomić ocijenio je da nacionalna vijeća moraju svoje aktivnosti učiniti dostupnijima široj javnosti, kao i da trebaju razviti strategiju i mjere kako bi postali prepoznatljivi u javnosti

Republički ombudsman priredio je prošloga petka, 7. veljače, u palači *Srbija* u Beogradu predstavljanje »Posebnog izvješća pučkog pravobranitelja s preporukama«, u kojem je izvršena analiza o stanju u području vršenja javnih ovlasti nacionalnih vijeća od 2014. do 2018. godine. Ovom skupu iz Hrvatskog nacionalnog vijeća nazočio je predsjednik Izvršnog odbora **Lazar Cvijin**.

U uvodu skupa obratili su se zamjenik pučkog pravobranitelja **Slobodan Tomić** i šef Misije OSCE-a u Srbiji **Andrea Orizio**.

»Tomić je ocijenio da su nacionalna vijeća svoje ovlasti najviše primjenjivala u području obrazovanja i službene uporabe jezika i pisma. Također je istaknuo da nacionalna vijeća moraju svoje aktivnosti učiniti dostupnijim široj javnosti, kao i da trebaju razviti strategiju i mjere da bi postala prepoznatljivija u javnosti. On je istaknuo da je institucija pučkog pravobranitelja od nacionalnih vijeća od 2007. godine primila skoro 1.600 pritužbi, da je za 12 godina upućeno 209 preporuka, a samo u 2019. godini 24. Zanimljivo je da se Tomić mimo predstavljanja ovog izvješća osvrnuo i na nedavni događaj devastacije Hrvatskog doma *Stjepan Radić* u Novom Slankamenu, gdje je istaknuo da je ovaj slučaj primjer pravovremene reakcije institucije ombudsmana, koja je urodila plodom, jer je vinovnik brzo pronađen i priveden«, kaže Cvijin nakon održanog sastanka i naglašava kako je šef Misije OSCE-a u Srbiji Andrea Orizio ocijenio da su zakonski okviri dobri, ali je nužno raditi na ospo-

sobljavanju nacionalnih vijeća da sva svoja prava predviđena zakonom i iskoriste.

»Također je istaknuo da nacionalna vijeća trebaju što više uključivati pripadnike svoje zajednice kad procjenjuju njene potrebe. Trebalo bi raditi na unaprjeđenju efikasnosti vijeća i njihovom profesionalnom razvoju, kao i što boljoj međusobnoj povezanosti nacionalnih vijeća u cilju razmjene znanja i vještina.«

U nastavku skupa pomoćnica generalnog tajnika pučkog pravobranitelja **Jablanka Tabaš** predstavila je nalaze iz »Posebnog izvješća«, koji su prikupljeni od 2014. do 2018. putem standardiziranih upitnika. U rezimeu prezentacije dane su preporuke i nacionalnim vijećima i nadležnim državnim tijelima. U preporukama nadležnim državnim tijelima se ističe da je nužno kontinuirano praćenje rada nacionalnih vijeća i pružanje odgovarajuće podrške kada je to potrebno, pogotovo se to odnosi na problematiku u području financijskog izvještavanja i proračuna.

Nakon prezentiranja izvješća uslijedila je rasprava. Lazar Cvijin je u svom obraćanju zahvalio pučkom pravobranitelju na pravovremenoj reakciji u povodu događanja u Novom Slankamenu i ukazao da je potrebno i preventivno djelovati da bi se ovakvi događaji preduprijedili. Istaknuo je još da iz izvješća nije jasno na koji način se može vršiti profesionalizacija nacionalnih vijeća kada je po novom zakonu striktno ograničen iznos sredstava koji se iz proračuna može utrošiti na plaće uposlenika.

Z. Sarić

Novi twitter predsjednika DSHV-a

Nakon mjesec dana bezuspješnog »oživljavanja«, otvoren je novi twitter nalog predsjednika Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Naime, prije mjesec dana, 7. siječnja, oboren je twitter nalog predsjednika DSHV-a **Tomislava Žigmanova** na domeni *@zigmanov*. Na portalu ove stranke navodi se kako se to dogodilo »neočekivano i, čini nam se, ničim izazvano«, budući da predsjednik DSHV-a »nikada nije objavljivao neprimjerene sadržaje, ili pak one koji bi vrijeđali po bilo kojoj osnovi druge ili neke druge kompromitirajuće elemente, tj. nije bilo razloga za suspendiranje«.

Stoga, smatra predsjednik ove stranke, bilo je opravdano za pretpostaviti da je »obaranje« twitter naloga Tomislava Žigmanova na domeni *@zigmanov* izazvano izvana, te da iza toga stoje strukture koje nisu naklonjene Hrvatima u Srbiji. »U proteklih mjesec dana učinili smo sve što je bilo u našoj moći da se ponovno uspostavi, to jest da profunkcionira twitter nalog

@zigmanov, međutim nismo imali uspjeha. Stoga je predsjednik DSHV-a odlučio, kao svoj službeni twitter nalog, otvoriti novi i to na adresi *@tomezig*. Na njemu će, kao i na prijašnjem, objavljivati informacije, iznositi stajališta i komentirati društvene i političke događaje i procese iz vizura interesa Hrvata u Srbiji koje predstavlja DSHV«, navodi se u priopćenju.

Twitter nalog predsjednika DSHV-a Tomislava Žigmanova *@zigmanov* počeo je objavljivati sadržaje u studenome 2015. godine, a prije nego li je oboren imao je 990 postova i više od 500 pratitelja. »Broj pratitelja se naglo počeo povećavati u proteklih nekoliko mjeseci, što je uvjetovano aktualnošću objavljenih sadržaja i njihovom relevantnošću. Istaknut ćemo još i činjenicu da su u posljednje vrijeme učestalija i referiranja i pozivanja medija na twitter nalog predsjednika DSHV-a Tomislava Žigmanova«, navodi se u priopćenju.

Izborna skupština Podružnice DSHV-a Banat

Za predsjednika izabran Goran Kaurić

Na izbornoj skupštini Podružnice DSHV-a Banat, održanoj 8. veljače u Starčevu, izabrano je vodstvo regionalnog ogranka ove stranke. Za predsjednika je izabran **Goran Kaurić**. U odbor Podružnice DSHV-a Banat izabrani su **Aleksandar Lakatuš** i **Klaudija Klopota** iz Zrenjanina, **Danka Stojanov** i **David Blazović** iz Pančeva, **Nikola Pavlić** iz Starčeva i **Željko Šulc** iz Opo-

va. Na samom početku skupštine nazočnima se obratio predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**, koji je zahvalio članstvu u Banatu na upornosti i istrajnosti da se i

na tom području malena, ali kulturom i poviješću bogata zajednica Hrvata, i politički udruži. »Mi moramo jasno svima doznati da nas ima, da tražimo ono što se temelji na zakonima Republike Srbije i što je samim time i legitimno. Vjerojatno ćemo izaći na predstojeće izbore, jer nam je stalo do budućnosti zemlje u kojoj živimo. Hoćemo da ona bude demokratska, prosperitetna i perspektivna. Stvaranje uvjeta u kojima i mi možemo dati doprinos njezinom razvoju jedan je od naših osnovnih ciljeva«, istaknuo je Žigmanov poručujući Banačanima da nastave u pravcu u kom su krenuli, jer u tome imaju potporu kako krovnih institucija Hrvata u Srbiji tako i svoje matične države.

U tom duhu bilo je i izlaganje dr. sc. **Stjepana Glasa**, opunomoćenog ministra Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu, koji je poželio puno sreće novoizabranom rukovodstvu Podružnice Banat i uputio im riječi ohrabrenja. »Kao što svi vidimo, put ka članstvu u EU nije nimalo lak. Interes je Hrvatske da i Srbija postane dio europske obitelji i zato se trudi biti partner i prenijeti joj svoja bogata iskustva iz procesa priključenja. No, diplomacija će također biti i uz naš narod ovdje, pomagat ćemo koliko možemo sukladno svojim mogućnostima i kompetencijama. Računajte na nas u svakom pogledu«, kazao je on.

Nakon uspješno obavljenog glasovanja kojim su delegati gotovo jednoglasno dali mandat Goranu Kauriću i predloženom predsjedništvu, uslijedilo je obraćanje prvog čovjeka banatske podružnice DSHV-a. »Teško je danas biti Hrvat u Srbiji i svakodnevno se boriti s poteškoćama i predrasudama te bivajući suočen s otežanim mogućnostima ostvarivanja zajamčenih prava. Ova skupština je dokaz da među nama ipak ima onih koji su ponosni na svoje korijene. Nalazimo se u Starčevu, mjestu u kojemu Hrvati žive već dva i pol stoljeća i gdje su stasali velikaši poput slikara **Franje Radočaja** i vođe HSS-a u Banatu **Miše Brajca**. Slijedimo njihove primjere, budimo najbolji u onome što radimo čuvajući pritom svoju tradiciju, kulturu i sjećanje na slavnu povijest. Ne smetnimo s uma da je politički angažman nešto bez čega ne možemo biti prepoznatljivi niti uvažavani od šire društvene sredine. To je jedini način da se izborimo za ono što nam pripada«, naglasio je Kaurić, navodeći da će 2020. biti godina velikih izazova, koje, pak, treba smatrati odličnom prilikom da Hrvati pokažu koliko su kao zajednica spremni stati uz svoje prvake i omogućiti im što bolji plasman u nastupajućoj izbornoj utrci.

D. M.

Vojvođanski front u Srijemskoj Mitrovici

Predsjednik Lige socijaldemokrata Vojvodine **Nenad Čanak** izjavio je da će ta stranka, kao i koalicija regionalnih i manjinskih stranaka Vojvođanski front kojoj pripada i LSV, formirati Europski blok kako bi aktualni režim u Srbiji imao pravu alternativu.

»Formirat ćemo u Srbiji Europski blok sa svima koji se hoće boriti za Europu, sa svima koji imaju ideju da je život u Europi ipak život vredniji života nego biti ruska gubernija. Formirat ćemo ga zato da bi ovaj režim imao pravu alternativu«, rekao je Čanak na tribini Vojvođanskog fronta u Srijemskoj Mitrovici, prenosi dnevni list *Danas*.

Dodao je da se predsjednik Srbije i Srpske napredne stranke **Aleksandar Vučić** »ne može zaobići zdesna«, već se mora pobi-jediti »boljom idejom i pokazivanjem da možemo bolje«.

Vojvodina je devastirana, manje od šest posto površine je pod šumama, kanali su zagađeni, a rezerve nafte i plina ispražnjene, rekao je Čanak.

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** rekao je: »Prije nekoliko dana su u Novom Slankamenu razbijeni prozori i oštećena vrata na Hrvatskom domu, preksinoć je osuđeni ratni zločinac na jednoj promociji knjige ne samo verbalno nego i uz nasilje pokušao posvjedočiti da još uvijek u Srbiji i takvi ljudi mogu činiti što hoće s vrlo snažnim porukama koje nisu dobre kada su u pitanju pripadnici hrvatske zajednice«, naveo je Žigmanov.

Predsjednik Vojvođanske partije **Aleksandar Odžić** rekao je da se Vojvodina mora probuditi, jer je to jedini način na koji se može zaustaviti njeno propadanje.

J. D.

Župa u Monoštoru ustupila prostor mjesnoj hrvatskoj udruzi

Bodrog na novoj adresi

Predsjednik KUD-a Hrvata *Bodrog* **Željko Šeremešić** i velečasni **Goran Vilov**, župnik župe sv. Petra i Pavla potpisali su sporazum po kome je mjesnoj hrvatskoj udruzi na korištenje ustupljen prostor koji su do 1992. godine koristile časne sestre. Inicijativu za osiguranje prostora za rad udruge pokrenuli su 2018. godine članovi *Bodroga*. Na tragu te ideje uslijedili su razgovori sa župnikom u Monoštoru koji je bio voljan ustupiti prizemnu zgradu koja je u sklopu župnog dvorišta.

Potpora biskupije i župe

Ovo je tek drugi slučaj da župe, odnosno Biskupija, ustupaju dio svog prostora udrugama. U HNV-u se nadaju da će gesta monoštorske župe potaknuti i druge župe da napuštene prostore ustupe udrugama kulture.

»Od 2005. godine, kada sam kao župnik došao u Monoštor, član sam KUD-a Hrvata *Bodrog*. Pratim njihov rad 15 godina i ono što vidim je puno aktivnosti i uvijek se zadivim kada se na godišnjoj skupštini nabroji što su sve uradili u jednoj godini. Oni su se prije nekoliko godina obratili molbom. Trebalo je vremena da ta odluka sazri, ali shvatio sam da je to dobra odluka, jer taj prostor bit će mjesto njihovog okupljanja. Bolje je reći: mi ćemo se okupljati, jer svi smo mi Hrvati, katolici i neka ovaj prostor, u samom centru, blizu crkve bude nama svima na korist«, kazao je monoštorski župnik Goran Vilov.

»Ovo je novi izazov za nas i velika obveza. Ono što smo tražili, priželjkivali, sada se dogodilo. Nadam se da će relativno brzo doći vrijeme kada ćemo vas moći primiti u naš novi prostor kako biste vidjeli što smo uradili«, kazao je Željko Šeremešić prilikom potpisivanja sporazuma.

Važan korak

Monoštorska udruga sada je jedna od malobrojnih hrvatskih udruga koje imaju svoj prostor za rad i okupljanje članova. »Samo osam hrvatskih udruga ima u svom posjedu prostorije za rad, a čak 25 posto udruga nema nikakav prostor za

svoje aktivnosti. Zato je ovaj korak važan. Ne samo za udrugu već i cijelo stanovništvo, kao jedan centar okupljanja za razne aktivnosti. Taj prostor trebao bi postati i jedna turistička baza, jer se na našoj turističkoj mapi, osim Tavankuta, moraju naći i Petrovaradin, Bač, Sonta, Monoštor. Važno je u ovakvim centrima stvarati jezgre gdje bi se okupljalo stanovništvo, jer u Monoštoru je hrvatsko stanovništvo u apsolutnoj većini. Dakle, više od 50 posto Monoštoraca jesu Hrvati i izuzetno je važno da oni imaju prostor gdje mogu prezentirati svoju tradicijsku kulturu. Za hrvatsku zajednicu nije samo problem što prostor za rad nemaju kulturne udruge, već su generalno za hrvatsku zajednicu problem područni uredi HNV-a«, kazala je predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**.

Ravnatelj Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislav Žigmanov** također je istaknuo značaj potpisivanja ovog sporazuma, ističući da će prostor biti od koristi ne samo za kulturne aktivnosti članova *Bodroga* već i kao prostor u kome će se moći razvijati turistička ponuda, što će omogućiti da koristi imaju mali proizvođači u selu koji se bave proizvodnjom paprike, vina i drugih specifičnih proizvoda.

»Ne trebamo posebno govoriti koliki je ovdje utjecaj Katoličke Crkve i koliko je taj utjecaj važan za očuvanje hrvatskog nacionalnog identiteta. Zato hvala na ovoj gesti. Vi ćete očekivati sada pomoć da se ovaj objekt uredi. Neće to moći odjednom, već korak po korak i mi ćemo i tada biti uz vas«, kazao je opunomoćeni ministar iz Veleposlanstva Republike Hrvatske u Beogradu **Stjepan Glas**.

Zgrada koju će ubuduće koristiti hrvatska udruga u Monoštoru ima nekoliko prostorija, ali zahtijeva temeljito uređenje jer skoro 30 godina nije korištena. Kada bude privedena namjeni, u njoj će biti i muzejski prostor.

Potpisivanju sporazuma nazočili su i predsjednik IO HNV-a **Lazar Cvijin**, član IO HNV-a zadužen za kulturu **Darko Sarić Lukendić**, konzul prvog razreda Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici **Hrvoje Vuković**, gradonačelnik Đakova **Marin Mandarić**, njegov zamjenik **Robert Francem** i vijećnica HNV-a **Snežana Periškić**.

Z. V.

Sjednica Vijeća za nacionalne manjine Vlade Srbije

Puko pobrojavanje normativnih okvira

Sjednica Vijeća za nacionalne manjine Vlade Srbije održana je prošle srijede, 5. veljače, u Beogradu. Sjednicom je predsjedala premijerka Srbije **Ana Brnabić**, a na sjednici je bio nazočan i ministar Ministarstva državne uprave i lokalne samouprave **Branko Ružić**. U ime Hrvatskog nacionalnog vijeća sjednici je nazočio međunarodni tajnik tog Vijeća **Darko Baštovanović**.

»Forma sastanka je bila da se sagledaju aktualni problemi manjinskih zajednica, a jedna od važnih točki bilo je sagledavanje realiziranih aktivnosti iz Akcijskog plana za manjine. Mi smo i prije sastanka imali svoja stajališta po tim pitanjima. Držimo da je taj Akcijski plan za manjine manjkav i neodgovarajući. Nije riješio niti jedno pitanje ključno za hrvatsku zajednicu. Na sjednici je iznijet aktualni zahtjev Bošnjačkog nacionalnog vijeća da predsjedanje Koordinacijom nacionalnih vijeća preuzme HNV. Kapacitete za to imamo, naravno uz suradnju s drugim nacio-

nalnim vijećima, kako bi se riješila određena pitanja koja ćemo delegirati«, kaže Baštovanović i ističe kada je sama sjednica u pitanju da se zadržala na protokolarnim formama.

»Kada se ovo republičko Vijeće sastaje, to je samo puko pobrojavanje problema nacionalnih manjina, pobrojavanje određenih normativnih izmjena koje su rješavane kroz Akcijski plan, bez da je bilo adekvatnije učinkovitosti. Istaknuo sam da se ponovno

osnažuju određeni procesi potpore Bunjevcima koji se ne izjašnjavaju kao Hrvati. Nastavlja se grubo miješanje srbijanskih institucija u identitetska pitanja Hrvata u Vojvodini. Bunjevcima, koji se smatraju dijelom hrvatske nacije, otima se dio kulturnog naslijeđa. Saznali smo za nelagodnu vijest da je Bunjevački nacionalni savjet djelovao na jedan brutalan način, kako bi se zapriječili počeci ustrojavanja

nja Hrvatskog školskog centra, što sam i istaknuo na sjednici, ali izgleda da od državne vlasti nema sluha za takve probleme, pa čak i toliko da se određena neutralnost zadrži. Ima li tu određenih šovinističkih nastojanja spram hrvatske manjinske zajednice? Nastoji li netko blokirati osnutak Hrvatskog školskog centra? Potpora određenim strukturama koje stoje nasuprot ovdašnje hrvatske zajednice postoji dugi niz godina, počevši od **Miloševićevog** režima«, kaže Darko Baštovanović.

Zvonko Sarić

DSHV: Očekujemo reagiranje države!

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini najoštrije osuđuje svako nasilje u društvu. Osobito smo osjetljivi kada se nasilje vrši spram onih koji štite žrtve. Osuđujemo naj-

oštrije napad članova i simpatizera Srpske radikalne stranke na **Natašu Kandić** i aktiviste Fonda za humanitarno pravo u beogradskoj općini Stari grad koji su u srijedu, 5. ožujka, došli na predstavljanje trotomne **Šešeljeve** knjige o negiranju genocida u Srebrenici s namjerom da prisutnima podijele Dosije FHP-a »Zločini nad Hrvatima u Vojvodini«. Nataša Kandić i Fond za humanitarno pravo puno su učinili da zločini nad Hrvatima u Vojvodini budu poznati javnosti u Srbiji. Srbija ne smije dopustiti da takve osobe budu objekti šikaniranja, jer se na taj način relativiziraju i banaliziraju zločini. Napominjemo kako ovo nasilje dolazi od onih koji su spomenute zločine i činili. Bojimo se da i ovaj incident uvećava strahove kod Hrvata u Vojvodini, napose u Srijemu, što može ostaviti pogubne posljedice na izbore koji su pred nama. Očekujemo da pravna država i mjerodavne institucije primjereno reagiraju!

Tomislav Žigmanov, predsjednik DSHV-a

Održana 24. sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća

Usvojeni godišnji planovi ZKVH-a i Vijeća

*Vijeće je dalo pozitivno mišljenje na Program rada i financijski plan ZKVH-a * Usvojeno je izvješće za 2019. godinu, te godišnji program i financijski plan HNV-a za 2020.*

Hrvatsko nacionalno vijeće donijelo je na prvoj ovogodišnjoj sjednici pozitivno mišljenje o godišnjem programu i financijskom planu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i usvojilo godišnje izvješće za prošlu godinu, te godišnji plan i financijski plan Vijeća za 2020. godinu.

HNV je usvojio pozitivno mišljenje u postupku imenovanja **Ivane Šimunović** za članicu školskog odbora Osnovne škole **Aleksa Šantić** u Vajskoj, pozitivno mišljenje za kandidata mr.

Lászlóa Dénesa u postupku izbora ravnatelja Osnovne škole za poseban glazbeni odgoj i obrazovanje **Stevan Hristić** u Apatinu i pozitivno mišljenje za **Stevana Mačkovića** u postupku imenovanja ravnatelja ustanove Историјски архив Суботица – Szabadkai Történelmi Levéltár – Povijesni arhiv Subotica.

Vijeće je usvojilo negativno mišljenje na prijedlog plana upisa u Politehničkoj školi u Subotici u školskoj 2020/21. godini »operater za izradu namještaja po dualnom modelu u području rada šumarstvo i obrada drveta« u trajanju od tri godine – 1 odjel s 30 učenika. Naime, kako je obrazložila članica Izvršnog odbora zadužena za obrazovanje **Margareta Uršal**, do sada je na hrvatskom nastavnom jeziku bio četverogodišnji smjer »arhitektonski tehničar«, te Vijeće smatra kako i nadalje treba biti četverogodišnji a ne trogodišnji smjer, jer žele osigurati pretpostavke za dalje obrazovanje i usavršavanje učenika.

ZKVH – znanost i kultura

Vijeće je dalo pozitivno mišljenje na Program rada Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata za 2020. kao i financijski plan

za ostvarenje programa koje je obrazložio ravnatelj ustanove **Tomislav Žigmanov**. Proračunom APV za 2020. predviđeno je da Pokrajinsko tajništvo izdvoji sredstva u visini od 10 milijuna dinara, od toga je 50% predviđeno za troškove tekućeg rada, zarade, naknade i stalne troškove i 50% za programske aktivnosti. Ukupno planirani prihodi ZKVH-a, zajedno s prenesenim sredstvima iz prošle godine, su 14.646.555 dinara.

ZKVH program rada temelji na dvama stupovima – temeljnim dokumentima ustanove i dosadašnjim programskim aktivnostima i mjestu koje je ustanova zauzela na kulturnoj sceni Hrvata u Vojvodini. U programu se predviđa šest konkretnih područja djelovanja u kojima će se realizirati planirani sadržaji i program rada za 2020. godinu: 1. znanstveno-istraživački rad i izrada registra nematerijalne kulturne baštine (2.432.000 dinara); 2. kodifikacija i organiziranje arhivske građe u Zavodu, nastavak digitaliziranja publikacija i izrada bibliografija (1.853.000); 3. produkcija i koordinacija kulturnih događaja i njihova prezentacija (2.380.000); 4. aktivnosti u okviru redovite djelatnosti Zavoda (1.350.000); 5. suradnja s drugim institucijama kulture i znanosti (1.273.555) i 6. profiliranje i osnaživanje ljudskih resursa, odnosno obrazovanje i usavršavanje (110.000).

Kako se navodi u programu, on će »počivati na osmišljavanju, realiziranju i pružanju podrške znanstvenim istraživanjima te organiziranju znanstvenih skupova i stručnih rasprava iz područ-

Prostor u Zrenjaninu

Vijećnik iz Zrenjanina **Goran Kaurić** pitao je da li se dobio odgovor iz kabineta gradonačelnika Novog Sada u svezi baštine Hrvata na tom području, a budući da odgovor nije stigao, zatražio je da se pošalje urgencija s ponovljenim zahtjevom. Izvijestio je vijećnike da su banatski Hrvati dobili na korištenje svoj prostor u centru Zrenjanina, čije se otvorenje očekuje u ožujku.

ja od značaja za identitetska pitanja Hrvata u Vojvodini, zatim na bibliografskoj obradi knjiške građe i periodike kao i njihovoj prezentaciji putem nastavka digitalizacije koja je započela 2016. godine, objavljivanju reprezentativnih znanstvenih i umjetničkih djela, kodificiranju postojeće i ustrojavanju nove arhivske građe, priređivanju kulturnih događaja, skrbi za kulturno naslijeđe i njegovo promoviranje, programskom okupljanju znanstvene i kulturne elite, osnaživanju memoriranja i valorizacije opusa iz kulturne povijesti, te postupnom ustrojavanju aktivnosti i scene u drugim područjima visoke kulture.

Plan Vijeća za 2020.

Vijećnici su jednoglasno usvojili godišnji plan Vijeća kojeg je obrazložila predsjednica **Jasna Vojnić**. Kao glavna obilježja u ovoj godini u programu su izdvojeni izbori u Srbiji, pripreme za popis stanovništva 2021., godina novog preporoda – godina velikana, te značajne obljetnice – 50 godina HKC-a *Bunjevačko kolo*, 150 godina od prvog broja *Bunjevačko-šokačkih novina*, 75 godina od izlaska dnevnih novina *Hrvatska riječ* i 30. obljetnica Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini. Vijeće planira održavanje pet sjednica nakon održane u Subotici (sljedeća se planira za ožujak u Baču).

Glavni projekti koji proizlaze iz platforme IV. Saziva HNV-a su izgradnja Hrvatske kuće u Subotici u kojoj će se osigurati prostori za NIU *Hrvatska riječ* i HNV, osnivanje fondacije Spomenom Josip ban Jelačić, osnivanje Obrazovno-odgojnog centra *Zadužbina biskupa Budanovića*, razvoj infrastrukture hrvatskih institucija u Srijemu, iznalaženje odgovarajućih prostora za smještaj udruga kulture – renoviranje i uređenje Kuće Monoštorske župe, izgradnja prostora u Surčinu u župnom dvoru, opremanje *Šokačke kuće* u Vajskoj. U planu je i osnivanje Centra za razvoj zajednice, osnivanje rekreacijskog centra na Hrvatskom primorju, osnivanje kazališta i scene na hrvatskom jeziku u Subotici, osnivanje Muzeja Hrvata u Srbiji i druge aktivnosti u području obrazovanja, informiranja, kulture i službene uporabe jezika i pisma.

Problemi i planovi

O problemima i svojim planovima po geografskim područjima govorili su potpredsjednik za Suboticu **Ladislav Suknović**, koji je istaknuo kako se udruge trebaju što više uključivati u različite programe i tražiti sredstva iz različitih izvora, dok su potpredsjednik za Sombor **Željko Šeremešić** i potpredsjednik za Podunavlje **Željko Pakledinac** istaknuli kako je u manjim mjestima sve mnogo teže i kako je najveći problem odlazak mladih ljudi, pa i cijelih obitelji, u inozemstvo u potrazi za poslom. Pakledinac je istaknuo i kako u Baču nisu naišli na pozitivnu reakciju predsjednika Općine koji nije htio niti primiti izaslanstvo HNV-a.

Predsjednik **Lazar Cvijin** kazao je kako je Vijeće zbog zakonskih izmjena i uputstava moralo prijeći s linijskog na programski način planiranja i financiranja, te je zbog toga i došlo do pomjeranja termina sjednice. O području obrazovanja govorila je Margareta Uršal istaknuvši kako je puno toga urađeno u obrazovanju zahvaljujući i tome što je Odbor za obrazovanje bio vrlo aktivan i odlično je funkcionirao. Najavila je i da se razmišlja o kupovini kombija čime bi se adekvatnije riješilo pitanje prijevoza učenika. O kulturi je govorio **Darko Sarić Lukendić** koji je, među ostalim, rekao kako se sve ustanove koje su proglašene »ustanovama od značaja za hrvatsku nacionalnu manjinu« nalaze u Subotici i da bi se popis trebao proširiti i na ustanove u drugim mjestima i pozvao je članove Odbora za kulturu na aktivnije djelovanje. Član IO zadužen za informiranje **Boris Udovčić** najavio je donošenje Strategije informiranja do polovice ove godine.

Vijeće je usvojilo i financijski plan za 2020., prema kojem planirani prihodi iznose 53.404.000, od toga sredstva iz proračuna Republike iznose 14.224.000, iz AP Vojvodine 4.750.000, iz proračuna Grada Subotice 650.000, a iz donatorskih sredstava će se osigurati 33.780.000 dinara. Neutrošena sredstva iz ranijih godina iznose 429.986 dinara i 38.139.757 doniranih od Vlade Srbije najvećim dijelom opredijeljena za kupovinu rodne kuće *Josipa bana Jelačića*.

Od 29 sjednici je nazočilo 23 vijećnika koji su jednoglasno usvojili sve odluke.

J. D.

Članovi liste DSHV-a i LSV-a napustili sjednicu

Članovi Savjeta Mjesne zajednice Tavankut s liste Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i Lige socijaldemokrata Vojvodine, koji su u oporbi, napustili su 11. veljače 2020. godine sjednicu Savjeta, jer je s dnevnog reda uklonjena jedina točka koja se tiče izmjene plana komunalnog uređenja MZ Tavankut za razdoblje od 2020. do 2022. godine.

Sjednica je sazvana na inicijativu članova Savjeta, okupljenih oko liste DSHV-a i LSV-a koji su i predložili ovu točku dnevnog reda.

Prema riječima njihova čelnog čovjeka **Tomislava Vojnića Mijatova**, trenutačno prihvaćena verzija toga plana predstavlja neadekvatno usmjeravanje resursa, koji bi trebali biti puno korisnije upotrijebljeni.

»Zamišljeno je da se na ovoj sjednici Savjeta Mjesne zajednice korigira navedeni plan komunalnog uređenja, ulica, osvjetljenja, atarskih putova i svega što je najviše prioritete. Namjera nam je, kao i u prethodna tri mandata, doista timski raditi i obuhvatiti podjednako Gornji i Donji Tavankut, te rubne dijelove Čikerije i Kaponje. Međutim, plan koji je napravljen odmah nakon promjene vladajuće većine u Mjesnoj zajednici nema nikakvih dodirnih točaka s potrebama našeg kraja. On je kreiran zahvaljujući autoritetu samo jednog člana Savjeta«, ukazuje Tomislav Vojnić Mijatov.

Na prijedlog člana Savjeta dr. **Ognjena Pjevača** usvojena je odluka da se točka ukloni iz dnevnog reda, kako je obrazložio, zbog toga što je odluka o toj temi već donesena na jednoj od ranijih sjednica, i uz podršku oporbe čiji je jedan član tada bio nazočan.

Zahvaljujući ovako usvojenom planu, lokalno vatrogasno društvo ostaje bez resursa, što vodi k njegovom gašenju, istaknuo je glavni čovjek DVD-a u Tavankutu **Petar Stantić**.

Vladajuća većina tvrdi kako je Mjesna zajednica dopustila uporabu crijeva za vodu, što je od njih zatraženo. Ali komandir Petar Stantić nije došao potpisati ugovor o tome, kaže predsjednik Savjeta Mjesne zajednice Donji Tavankut **Dejan Lončarević**.

On dodaje kako će i nadalje nastojati surađivati u cilju poboljšanja uvjeta života žitelja te mjesne zajednice.

Napuštanjem sjednice zastupnici liste DSHV-a i LSV-a u Donjem Tavankutu izrazili su neslaganje s politikom aktualne većine. Nisu željeli raspravljati o minornim temama, zaključuje Tomislav Vojnić Mijatov.

Na desetoj sjednici Savjeta Mjesne zajednice Donji Tavankut, na kojoj je prisustvovalo trinaest od petnaest njezinih članova, kao promatrač je bio i republički zastupnik **Tomislav Žigmanov**.

S. Jurić

HGU Festival bunjevački pisama iz Subotice raspisuje

Natječaj za skladbe koje će biti izvedene na XX. Festivalu bunjevački pisama

Festival će biti održan 27. 9. 2020. u Subotici. Temeljna svrha ovoga festivala je promocija i popularizacija nove bunjevačke pisme i poticaj svima, a osobito mladima kako bi sami pridonijeli očuvanju i unaprjeđenju kulturne baštine svoga roda i naroda.

PROPOZICIJE NATJEČAJA:

1. Tekst i glazba trebaju predstavljati život i običaje bačkih Bunjevaca;
2. Tekst pjesme mora biti pisan ikavicom ili ijekavicom;
3. Pjesma može imati 3 ili 4 strofe;
4. Dužina pjesme je od 3 do 5 minuta;
5. Note (melodija, akordi) i tekst treba dostaviti u 2 primjerka;
6. Uz tekst i melodiju obvezno dostaviti i demo snimku;
7. Radovi prethodno ne smiju biti izvođeni (premijerno izvođenje);
8. Jedan autor može dostaviti najviše 3 skladbe;
9. Primljeni radovi se ne vraćaju;
10. Radovi se šalju pod šifrom, a rješenje šifre (ime, prezime i adresa autora i kontakt telefon) mora biti u posebnoj, zatvorenoj kuverti;
11. Nakon odabira najboljih radova, stručna komisija će autore izvijestiti o rezultatima;
12. Festival se organizira isključivo na volonterskim principima, te se radovi neće honorirati;
13. Autor skladbe koja je odabrana za izvedbu na Festivalu samim njezinim slanjem daje svoj neopozivi pristanak da se skladba studijski snimi i izda na nosaču zvuka i video zapisa radi popularizacije Festivala.

Natječaj je otvoren do 31. 5. 2020.

Skladbe slati na adrese: Vojislav Temunović, Skerlićeva 17, 24000 Subotica ili HGU FBP, Jo Lajoša 4/a, 24000 Subotica.

Skladbe je moguće poslati i na mail: hgu.fbp@gmail.com s naznakom: ZA XX. FESTIVAL BUNJEVAČKI PISAMA.

Kontakt telefon: +381(0)63/80-87-836, a e-mail: hgu.fbp@gmail.com.

Izmjene zakona o izborima

Pogodovanje brojnijim manjinama

Zastupnici u Narodnoj skupštini Republike Srbije usvojili su 8. veljače sa 157 glasova najavljivanu izmjenu Zakona o izboru narodnih zastupnika i o lokalnim izborima prema kojima se census za ulazak u republičku i lokalne skupštine smanjuje s 5 na 3 posto. Izmijenjena je i kvota za slabije zastupljeni spol kao i pojedine odredbe koje se odnose na političke stranke nacionalnih manjina.

Najviše zanimanja u javnosti, osim smanjenja censusa, izazvalo je sudjelovanje zastupnice **Gordane Čomić** iz Demokratske stranke koja je, iako ta stranka bojkotira skupštinske sjednice, podnijela prijedlog kojim na izbornoj listi mora biti 40% manje zastupljenog spola, odnosno da među svakih pet kandidata po redoslijedu na listi mora biti najmanje po dva kandidata – pripadnika onog spola koji je manje zastupljen na listi. Skupštinska većina je usvojila prijedlog, a protiv Čomićeve je pokrenut disciplinski postupak u DS-u.

Što se tiče stranaka nacionalnih manjina, usvojen je amandman **Bálinta Pásztora** koji glasi da stranke nacionalnih manjina: »sudjeluju u raspodjeli mandata i kada su dobile manje od 3% glasova od ukupnog broja birača koji su glasali, pri čemu se prilikom raspodjele mandata primjenom sustava najvećeg količnika, količnici svih izbornih lista političkih stranaka nacionalnih manjina i koalicija političkih stranaka nacionalnih manjina uvećavaju za 35%«.

Također je izmijenjen i stavak 3. koji glasi da je politička stranka nacionalne manjine ona stranka za koju je Republička izborna komisija utvrdila da joj je osnovni cilj predstavljanje i zastupanje interesa nacionalne manjine i zaštita i poboljšanje prava pripadnika nacionalne manjine, u skladu s međunarodnopravnim standardima«. Stavak 4. je također izmijenjen i uz amandman **Muamera Zukorlića** glasi: »O tome da li podnositelj izborne liste ima položaj političke stranke nacionalne manjine ili koalicije političkih stranaka nacionalnih manjina, u smislu stavka 2.

ovog članka, odlučuje RIK posebnim rješenjem pri proglašenju izborne liste, a na prijedlog podnositelja izborne liste koji mora biti dostavljen pri podnošenju izborne liste. RIK može zatražiti mišljenje nadležnog nacionalnog vijeća nacionalne manjine o tome je li podnositelj izborne liste politička stranka nacionalne manjine ili koalicija političkih stranaka nacionalnih manjina«.

Što se tiče lokalnih izbora, izmjene su iste uz dopunu da »podnositelj izborne liste može imati položaj političke stranke nacionalne manjine (...) samo ako prema podacima posljednjeg popisa stanovništva na teritoriju jedinice lokalne samouprave žive pripadnici nacionalne manjine koju reprezentira.«

Ove izmjene pogoduju samo manjinskim strankama brojnijih nacionalnih manjina kao što su Mađari, Bošnjaci i Albanci, dok je za manje brojne manjine ulazak u parlament i dalje skoro nemoguć, jer ostaje i dalje važiti uvjet da je za kandidiranje na izborima potrebno prikupiti 10.000 ovjerenih potpisa.

J. D.

Hrvatsko predsjedanje u EU

»Hrvatska, kao predsjedajuća Europskom unijom, zalaže se za njeno proširenje uz poštovanje europskih kriterija«, izjavila je otpravnica poslova hrvatskog veleposlanstva u Beogradu **Maja Bogdan** na međunarodnoj konferenciji »Hrvatsko predsjedanje EU i značaj za zapadni Balkan«.

Ona je istakla kako eurointegracije zapadnog Balkana nemaju alternativu i da Hrvatska smatra kako EU ima povijesnu odgovornost prema toj regiji. Bogdan je istakla da su prioriteti hrvatskog predsjedanja Europa koja štiti, razvija se, povezuje i ima utjecaj, dodavši da Zagreb podržava otvaranje pregovora sa Sjevernom Makedonijom i Albanijom i da bi se to moglo dogoditi već u ožujku.

Hrvatska se, također, zalaže i za napredovanje BiH na putu prema EU, kao i nastavak pregovora Srbije i Crne Gore, koje su

najviše napredovale, naglasila je Bogdan i dodala kako očekuje da će predstojeći samit u Zagrebu poslati snažnu poruku o eurointegracijama zapadnog Balkana.

Direktor Centra za spoljnu politiku **Dragan Đukanović**, koji je organizator ove međunarodne konferencije, rekao je kako je zapadni Balkan u neku ruku u drugom planu EU i iznio stav da je regija zarobljena u prošlosti, a EU u sadašnjosti i neizvjesnoj budućnosti. Đukanović smatra kako raste nepovjerenje EU prema zapadnom Balkanu, ali i euroskepticizam u zemljama regije, prenosi N1.

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov** sudjelovao je na panelu »Srpsko-hrvatski odnos u regionalnoj perspektivi«.

Indira Popadić, poduzetnica i poslovna konzultantica

Pobijedimo svoju lijenost!

*»Moja misija i cilj su da inspiriram sve drage ljude koji žele uložiti trud u svoj osobni i profesionalni rast i razvoj kako bi stekli dodatne vještine i znanja, te kroz provjeren recept ostvarili cilj i uspjeh« * »Da bismo postigli uspjeh, uvijek kažem da je važna vjera u sebe, odluka i disciplina da se ono što se postavi kao cilj i ostvari. Lako je pričati priče, treba se prihvatiti posla. Akcija je presudna za uspjeh«, kaže Indira Popadić*

Intervju vodio: Marko Tucakov

Indira Popadić (djevojačko **Košutić**) rođena je u Osijeku u obitelji u kojoj su se gajile kršćanske vrijednosti: vjera u Boga, iz koje, kako kaže »proizlazi poštovanje obitelji, međusobno podržavanje, znanje, identitet, odgovornost, ljubav i razumijevanje, pristojnost u komunikaciji i ponašanju«. Imam dva mlađa brata: **Dalibora**, ravnatelja Osnovne škole *Matija Petar Katančić* u Valpovu i **Stjepana**, generalnog konzula Republike Hrvatske u Italiji. »Obojica imaju obitelji. Svi se maksimalno podržavamo i volimo. Zbog toga sam posebno sretna i zahvalna Bogu i našim roditeljima«, kaže naša sugovornica. Ona je certificirana poslovna konzultantica, mentorica i trenerica poslovnih vještina, a početkom iduće godine postat će doktorica tehničkih znanosti na Tehničkom fakultetu u Boru, koji je dio Sveučilišta u Beogradu, na smjeru inženjerski menadžment. Međunarodni je interni i eksterni auditor za ISO 9001: 2015 sustav menadžmenta kvaliteta. Stručnjakinja je za razvitak prodajnih vještina, razvitak i vođenje timova, menadžera i njihovih potencijala, s fokusom

na rast prodaje i konkretne rezultate. U svojoj praksi ima više od 1.000 sati treninga i 1.500 sati *couchinga* uz, kako kaže, obostrano zadovoljstvo nje i klijenata.

Naša sugovornica je autorica interaktivnog priručnika za poduzetnike i one koji to žele postati *Uzmite život u svoje ruke*, koji govori o neophodnim koracima koji se moraju prijeći od ideje do realizacije svakog projekta. Priručnik je podržan od Udruženja poslovnih žena Srbije i Gospodarske komore Srbije. Autorica je i *Biznis planera uspješne žene*, koji »podučava suvremenu ženu kako da se bolje i efikasnije organizira, kako da prepozna svoje snage, a slabosti pretvori u šanse«. Svoje iskustvo dijeli s poslovnim ljudima koji žele više i bolje sebi, svojoj obitelji i svojim zaposlenima. »Moja misija i cilj su da inspiriram sve drage ljude koji žele uložiti trud u svoj osobni i profesionalni rast i razvoj kako bi stekli dodatne vještine i znanja, te kroz provjeren recept ostvarili cilj i uspjeh«, kaže u uvodu našega razgovora Popadić.

Kako postati poslovna žena u Srbiji? Je li kod nas razbijen tabu o poslovnom svijetu kao prostoru rezerviranom za muškarce?

Kada imate svoju tvrtku koja broji 15 zaposlenih, vjerujte mi, nemate vremena razmišljati je li biznis za muškarce ili za žene. Odgajana sam da se prema školi, pa tako i prema poslovanju, odnosim maksimalno odgovorno, što smatram da je od presudne važnosti ne samo za poslovanje već za život uopće. Odgovoran čovjek je svjestan da nije sam i da mora voditi računa o svojim postupcima, da ne govorim o riječima i ponašanju prema sebi i drugim ljudima. Dvadeset godina sam vodila najveću veleprodaju dječje odjeće u Vojvodini, koja je zastupala 40 dobavljača, a opskrbljivala sto butika i uz to i tri moja dućana u Novom Sadu. Dugogodišnja suradnja s klijentima i sam moj odnos prema poslu kao rezultat donijeli su veliku razinu uzajamnog poštovanja između mene i mojih poslovnih partnera. Nikada nisam imala problema što sam žena u biznisu. Svojim stavom uspjela sam srušiti sve predodžbe o ženi u biznisu.

Svjedoci smo prijemčivosti poruka koje, najčešće preko medija, šalju motivacijski govornici. Što odlikuje dobrog motivatora u poslovnom svijetu?

Kao poslovni konzultant u kontaktu sam s mnogo ljudi, u otvorenim poslovnim treninzima ili takozvanim in house treninzima koji se organiziraju u tvrtkama klijenata za njihove uposlenike. Svi smo svjesni koliko je turbulentan današnji život, koliko je teško ljude motivirati, pogotovo ako nisu adekvatno plaćeni. Motivacija je uvijek bitan faktor i jako je važno da svatko u sebi prepozna svoju snagu, ali mora se voditi računa tko su motivacijski govornici; jesu li to ljudi koji samo lijepo pričaju ili su i sami ostvarili neki uspjeh i radili nešto? Da bismo postigli uspjeh, uvijek kažem da je važna vjera u sebe, odluka i disciplina da se ono što se postavi kao cilj i ostvari. Lako je pričati priče, treba se prihvatiti posla. Akcija je presudna za uspjeh. »Ora et labora, Deus adest sine mora« (Moli i radi, Bog je tu i pomaže odmah), vrlo rado citiram ovu mudru poslovicu.

Je li uspješniji »strogi« šef koji je radnicima »za vratom« i budno prati da ne pogriješe, uz strogoću pri kažnjavanju ako pogriješe, ili šef »prijatelj« koji motivacijom radnika izbjegava mogućnost njihovih grešaka u radu? Kakav odnos rukovoditelja i zaposlenog Vi smatrate idealnim?

Svi smo svjesni situacije u našim tvrtkama, ne samo u našoj državi već i u okruženju. Baš ti strogi šefovi, svojim neznanjem, bahatošću i nepoštovanjem čovjeka i njegove osobe, te malim plaćama s kojima se ne može preživjeti mjesec, doveli su do toga da je veliki deficit radnika. No, to je tek početak. Ono što nam slijedi je vrlo ozbiljna situacija – neće imati tko raditi.

Koja je razlika u pristupu poduzetništvu između muškaraca i žena?

Razlike u poduzetništvu između muškaraca i žena nema, izuzev toga što žena ima neusporedivo više posla oko muža, djece, roditelja i kuće. Zbog toga mi se i događa na individualnim satima savjetovanja da žene plaću, jer jednostavno ne mogu postići sve u jednom danu. U takvim momentima sam uzimala papir i olovku i crtala tablice kako napraviti prioritiziranje obveza i sve to postići u jednom danu. Tako je i nastao *Biznis planer*.

Čini se da planiranje nije omiljena aktivnost ljudi našeg podneblja. Vi uporno promovirate planiranje kao

sastavni dio života i rada. Je li moguće živjeti i raditi bez plana?

Za mene je život radost i Božji blagoslov, i to naglašavam u svim svojim televizijskim gostovanjima i predavanjima, ali za jedan dio uspjeha u životu moramo se i sami potruditi. Da bismo uspjeli ostvariti svoje snove, želje i ciljeve, potrebno je, rekla bih i neophodno, planiranje. Planiranje predstavlja proces kojim se određuju ciljevi, ne samo poslovnoga već i osobnog života. Ono predstavlja osnovu za ostvarivanje kvalitetnog i smislenog života. Zamislite, primjerice, da se ujutro probudite, sjednete u auto i vozite ni sami ne znate kamo. Da se to ne bi dogodilo, da se ne biste pogubili u životu, neophodno je planiranje svojih godišnjih, mjesečnih, tjednih i dnevnih obveza i zadataka.

Gdje, u viziji suvremenog života žene, svoje mjesto mogu naći žene koje žive na selu? Imaju li one više prednosti zbog mirnoće ruralnog života, ili su, pak, pretežito zakinute za dobrobiti koje samo život u gradu može pružiti? Čini se, naime, da su Vaši treninzi za poduzetnice uglavnom namijenjeni ženama koje žive i rade u gradu.

Današnja žena, prije svega, mora pronaći svoju misiju, svoju svrhu. Smatram, naime, da nikako ne smijemo dozvoliti da jednog dana, pri kraju života, nemamo odgovor na pitanja: jesi li bio sretan i kome si u životu pomogao? Ako uzmemo prvo pitanje, svaki muškarac i žena moraju razmisliti što žele postići u životu, moraju imati viziju kako žele živjeti. Apsolutno je nebitno žive li na selu ili u gradu, važno je da je to osobna odluka. Važno je biti sretan, raditi i živjeti tamo gdje voliš. Mogućnosti u životu su ogromne. Ako ste na selu, možete se baviti poljoprivredom, praviti najbolje džemove, komplete, domaću hranu za bebe... Ako ste u gradu, mogućnosti su također ogromne. Važno je da pobijedimo svoju lijenost. U pravu ste, svoje radionice uglavnom održavam u gradovima, ali ču nakon ovog intervjua razmisliti da posjetim i neko lijepo selo.

Gdje pronaći hrabrost za »plivanje u poslovnim vodama« kada se čini da živimo u svijetu prepunom korupcije, zavisti, nepoštenja, omalovažavanja radnika, neuvažavanja snage privatnog poduzetništva i, moglo bi se reći, dominirajuće apatije? Gdje ste Vi pronašli osobnu hrabrost za vlastite poslovne odluke?

U poduzetništvo se ulazi iz dva razloga: iz nužde, jer ne možeš naći posao kakav želiš, ili zbog toga što se ne uklapaš u kolektive, gdje se ne cijene znanje, inovacije, ideje; gdje vole da samo klimaš glavom a drugi za tvoj rad bude nagrađen. Ako je čovjek spreman raditi i učiti, uvijek kažem da je poduzetništvo idealna prilika da se zaradi i puno nauči. Potpuno ste u pravu da situacija u društvu nije ni malo laka, ali sam sigurna da svaki osviješćeni čovjek, koji je svjestan da je ovaj život samo jedan put, neće svoju dušu ukaljati prljavštinama, ogovaranjima, podmetanjima... Ne postoji ništa važnije nego kada navečer legnete u krevet i imate miran san. Rezultati uspješnog čovjeka ne mjere se količinom novca na računu, skupim automobilom i bezobrazlukom već time koliko ste puta pomogli nekome tko to nije očekivao, na koji način se ophodite prema svojim starim roditeljima, bračnom partneru, djeci i prijateljima. Bez obzira na to koliko su se moralne vrijednosti srozale, ja ne odustajem od pristojnosti, redovitog odlaska na nedjeljnu svetu misu i organiziranja humanitarnih akcija za pomoć našim sugrađanima kojima je trenutač-

no teško. Lako je predati se i reći: pa svi su takvi. Ne! Mi trebamo biti primjer kako se može bolje i ljepše živjeti.

HR Aktivna ste članica župne zajednice župe Imena Marijina u Novom Sadu. Kako u današnjem ekonomskom i poslovnom ambijentu promovirati kršćanske vrline?

Mnogo puta kažem da će mi, jednog dana, jedna od najljepših uspomena biti ta da sam imala priliku na svetoj misi čitati misna čitanja. Sve što sam u životu postigla, postigla sam zahvaljujući vjeri u dragog Boga, našeg Oca, vjerujući sebi i vrijedno radeći. Danas svjedočim čudima i s pravom mogu reći: koga dragi Bog dodirne, njegov život više nikada ne može biti isti. Kada vam je najteže, iskrenog srca potražite pomoć. Vjerujte mi, čuda se tada događaju. Mi, članovi župne zajednice župe Imena Marijina imamo veliku sreću da nam je župnik **Róbert Erhárd** maksimalno posvećen vjernicima. Njegove propovijedi nam mnogo puta dotaknu srce i potaknu nas na razmišljanje kako da bude-mo bolji ljudi. Za mene je sveta misa lijek za dušu i srce. Daje mi snagu da cijeli idući tjedan budem mirna i staložena, bez obzira na izazove i probleme koji naiđu. Mnogo ljudi me pita koja je

moja tajna? Tajna je redovno odlaziti na nedjeljnu svetu misu i biti zahvalan dragom Bogu na svakom koraku koji učinimo. Često nakon svakog koraka koji napravim tijekom dana pogledam u nebo i kažem najkraću, a tako moćnu molitvu: hvala!

HR Koji je Vaš lijek protiv stresa?

Nadam se da čitatelji neće pomisliti da je meni sve u životu bilo lako. Naravno da nije. Bilo je vrlo teških momenata. Međutim, svi imamo priliku birati hoćemo li u ovom predivnom životu biti pobjednici ili žrtve. Nikako ne vidim sebe u ulozi žrtve. Biti majka, poduzetnica, za mene su blagoslov i najveća sreća, no tek kada sam postala baka shvatila sam da je to nezamislivo lijepo iskustvo. Kad osjetim da sam pretjerala s poslom, odlazim se poigrati sa svojom unučicom **Nadom**, koja ima 18 mjeseci. Zadala sam si veliki zadatak, a to je da moju unučicu naučim da voli život. Mogu reći da sam na dobrom putu: zavljebla je cvijeće, raduje se svakom listiću, raduje se suncu, mjehurićima od sapunice. Nešto najljepše za čovjeka je da zavoli život. Kada u sebi posadimo sjeme Božje ljubavi i dobrote, ništa u životu neće nam biti neostvarivo.

Premинуo novinar Dragoljub Žarković

Poslije kraće i teške bolesti preminuo je osnivač i glavni urednik tjednika **Vreme** **Dragoljub Žarković** (1951. – 2020.). Glavni urednik ovog tjednika bio je od 1991. godine, a prije toga je bio novinar i urednik u novinskim kućama *Politika* (1974. – 1987.) i *Borba* (1987. – 1990.). Bio je i radijski komentator *Slobodne Europe* i pisao povremeno i za čitav niz listova u Europi. Predavao je na beogradskom Fakultetu političkih nauka. Bio je prvi predsjednik Udruženja profesionalnih novinara Srbije.

Novinar *Vremena* **Nedim Sejdinović** kaže kako biografski podaci nisu dovoljni da dočaraju Žarkovićevu uredničku i novinarsku lucidnost, talent i karizmu.

»Samo jedan biografski detalj, koji kazuje da je Žarković bio najzaslužniji za pokretanje i dugogodišnje opstajanje možda najboljeg medijskog projekta na području Srbije *Vremena*, dovoljno govori o njegovoj ljudskoj, novinarskoj, uredničkoj i menadžerskoj veličini. Njega je krasilo i ono što je iz naših medija skoro u potpunosti nestalo, a to je da urednici štite svoje novinare, da su neka vrsta gromobrana od udara 'odozgo'. Žarković je znao primati udarce koji su bili namijenjeni i njemu i novinarima *Vremena*, često zadržavajući to za sebe, ne opterećujući kolege tim 'efemerijama'. O njegovom novinarskom nervu, o tome kako je kao mlad postao urednik, o njegovoj prodornosti i promućurnosti bilo je ovih dana mnogo riječi, pa se ne bih ponavljao. Ipak, kada se razgrnu sve te priče, iza njega ostaje ogroman monument, a to je *Vreme* i njegovi urednici i novinari. Siguran sam da će o našoj suvremenoj historiji neke buduće generacije saznati iz tekstova *Vremena*.«

Žarković je bio veliki pobornik teorije da osim osnovnih novinarskih pitanja – tko, što, gdje, kako i zašto, treba uvesti i sedmo – a to je »u čijem je to interesu«. Sejdinović misli da je i to važno novinarsko pitanje.

»On je znao da naša društvena i medijska scena podsjeća na krimić, i da ćeš najbolje razgrnuti stvarnost ako pratiš tokove novca i interesa vezanih opet za novac. Znao je da živimo u ogoljenom društvu u kojem ne postoji odanost idejama već samo neutaživa volja za moć i benefite koja ona donosi. Kada bi naši novinari poštovali to pravilo, kada bi građanima objašnjavali stvarnost odgovarajući i na to Žarkovićevo pitanje, mnoge stvari bi ljudima bile jasnije i ne bi nasjedali na jeftine fazone naših nesretnih elita«, kaže Sejdinović i naglašava kako je na određeni način Žarkovićevo pisanje imalo utjecaja na njega kao novinara.

»On je novinar koji je vidio iza vijesti, a *Vreme* je tjednik koji me je na neki način formirao. Taj spoj ozbiljnosti i lapidarnosti, erudicije i privrženosti novinarskim načelima velika je rijetkost, ne samo u našoj zemlji već i u cijeloj regiji. Mnogi projekti u regiji sličnog tipa prestali su postojati, a *Vreme* još traje. Zahvaljujući Žarkoviću i njegovim suradnicima.«

Zvonko Sarić

Dodijeljena oprema – dar Ministarstva obrazovanja i znanosti Hrvatske

Konkretna pomoć na poticaj drugima

U prostorijama Hrvatskog nacionalnog vijeća 6. veljače upriličena je dodjela tehničke opreme, lektire i didaktičkog materijala za vrtiće, škole i udruge koje okupljaju djecu i organiziraju izvannastavne aktivnosti. Oprema, koju je financiralo Ministarstvo obrazovanja i znanosti Hrvatske, uručena je odgojiteljima, učiteljima, nastavnicima, ravnateljima i predstavnicima udruga u vrijednosti od 18 tisuća eura.

Osigurati bolje uvjete za rad

U ime HNV-a darove je uručila predsjednica **Jasna Vojnić**, uz pomoć opunomoćenog ministra Veleposlanstva Hrvatske u Srbiji **Stjepana Glasa** i konzula prvoga razreda Generalnog konzulata Hrvatske u Subotici **Mihaela Tomšića**.

Po riječima predsjednice Odbora za obrazovanje **Margarete Uršal** cilj ove donacije je unaprijeđenje odgojno-obrazovnog rada u vrtićima i školama koje imaju cjelovitu nastavu na hrvatskom jeziku ili u kojima se izučava predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, kao i udrugama koje se bave kulturom i djecom. »Ne smijemo zaboraviti da su od ključne važnosti oni koji provode te programe. Samo posvećenošću i neizmjenim davanjem možemo postići željenu kvalitetu«, kaže Uršal.

»Zahvalni smo na ovoj konkretnoj pomoći Hrvatske i drago mi je da se ovim povodom nismo okupili prvi puta, a kako je najavljeno neće biti ni posljednji. Svi znamo da nas je Hrvatska počela i institucionalno i kadrovski snažiti, ali i ovakvi darovi za podizanje kvalitete nastave nam iznimno puno znače«, kazala je Jasna Vojnić i dodala kako se nada da će i ova dodatna oprema biti motivacija za rad s djecom. Ovom prilikom zahvalila je i Veleposlanstvu i Konzulatu na posredovanju.

Ministarstvu obrazovanja i znanosti zahvalio je i veleposlanik Stjepan Glas, te je ovom prilikom zahvalio i Hrvatskom nacionalnom vijeću na svemu što čini da nastava na hrvatskom jeziku bude što kvalitetnija. »Veleposlanstvo pokušava brojne stvari rješavati, a smatramo da je obrazovanje i školstvo budućnost, te stoga moramo ulagati u djecu i mlade. Ovo je jedan od načina kako djeci stvoriti što bolje uvjete za rad, a da to ujedno bude drugima poticaj za upis djece u nastavu na hrvatskom jeziku«, kaže Glas.

Vrtići, škole i udruge

Ovom prigodom škole i udruge dobile su prijenosna računala, tablete, printere, multifunkcionalne uređaje, projektor, platno i prateću tehničku opremu u zavisnosti od potrebe. Također, osim tehničke opreme, školama su darovane i lektire na hrvatskom jeziku za prva tri razreda. Učiteljima prvih i drugih razreda uručene su i didaktičke kutije i knjige koje su dar nakladničke kuće BIGZ, te knjige za glazbenu kulturu – dar *Rotary kluba Osijek*. Sva dobivena

tehnička oprema je vlasništvo HNV-a i izdana je na revers, a dobili su je: vrtići *Marija Petković-Sunčica*, *Marija Perković-Biser* iz Subotice i vrtić *Petar Pan* iz Tavankuta; Srednja medicinska škola; Politehnička škola, Gimnazija *Svetozar Marković*; osnovne škole *Matiya Gubec* iz Tavankuta, *Vladimir Nazor* iz Đurđina, *Matko Vuković* iz Subotice, *Ivan Milutinović* iz Subotice i Male Bosne, *Moša Pijade* iz Berega, *Ivan Goran Kovačić* iz Sonte, *22.oktobar* iz Monoštora; Lektorat hrvatskog jezika na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu; Fondacija za razvoj hrvatske zajednice *Cro-fond*; Hrvatski dom u Somboru; Udruga *Naša djeca* i HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice.

Pomoć koja puno znači

»Ove godine smo dobili projektor, uz pomoć kojeg ćemo moći izvoditi razne prezentacije te dopuniti sate hrvatskog jezika i učiniti ih zabavnijim. Zahvalni smo što HNV i Hrvatska misle na nas i našu djecu«, kaže nastavnica u OŠ *Moša Pijade* u Bregu **Tamara Lerić**. Predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture u ovoj školi izučava 26 učenika, a ono što je zanimljivo je da zainteresiranost za ovaj predmet raste iako je u školi svake godine sve manje đaka.

Jedina škola izvan Subotice u kojoj postoji cjelovita nastava na hrvatskom jeziku je OŠ *22. oktobar* u Monošturu. »Ovoga puta dobili smo printer, knjige, lektiru za prva tri razreda i didaktičke kutije za prva dva razreda. Ova pomoć nam puno znači, osobito su nam značajne knjige s obzirom na to da u našoj školskoj knjižnici nemamo lektire na hrvatskom jeziku«, kaže učiteljica **Lidija Marin-ković**. Cjelovita nastava na hrvatskom jeziku u ovoj školi izučava se u prvom i trećem razredu, te u drugim razredima i predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture. Po riječima učiteljice Marinković, cjelovita nastava će biti predstavljena i ove godine na upisu prvaša, te se nada kako će na jesen u školske klupe sjesti nova generacija djece koja će se školovati na hrvatskom jeziku.

Ž. V.

Odjeci djetinjstva u Željezničkom naselju

Glas o uličici nekadašnjih željezničarskih stanova, smještenih u neobičnom nizu, kao dijelu Ulice Mihály Szervóa, pronio se mnogo dalje od radničkih kuća i dvorišta punih djece, u vrijeme bivše Jugoslavije, kada je poznati aforističar, dječji pjesnik i novinar **Dušan Radović** govorio i pisao o svom djetinjstvu upravo u ovom dijelu Subotice. To je razlog što Željezničkom naselju ili koloniji, podignutoj iza livnice *Ferum* kod Majšanskog puta i mosta, nakon teksta u prošlom broju novina, posvećujemo i ovaj, o sjećanjima ponijetim iz jedne male subotičke ulice.

Istraživači arhivske građe još nisu pronašli projekte deset kuća s po četiri stana izgrađenih za željezničarske obitelji, niti je utvrđena godina njihove izgradnje. No, pouzdano su postojale 1928. godine, jer su jasno označene na karti Subotice iz te godine. U prilog tom podatku govore i sjećanja Dušana Radovića, koji je rođen u Nišu 1922., a živio u Subotici od 1928. do 1939. godine. Njegov otac bio je strojovođa, te su stanovali u željezničarskoj koloniji do 1937. godine, kada su se preselili u današnju Ulicu Sonje Marković. O ovom razdoblju života Radović je govorio: »Najljepše dane svog djetinjstva i života proveo sam na periferiji Subotice, u željezničarskoj koloniji. Živio sam u obilju drugova, vremena, prostora. Sve je bilo novo i uzbudljivo. Kad sam se umorio i zasitio, više nisam bio dijete«. Rekao je i sljedeće: »Stanovali smo u željezničarskoj koloniji i igrali se na vrelim 'plažama' nekadašnjeg panonskog mora, u tom prostranom i lijepom gradu na pijesku« (Citati su iz istraživanja »Školovanje Dušana Radovića u Subotici« **Gavre Budišina**, *Ex Pannonia*, broj 3-4, 2000. godina).

Prve objavljene pjesme Dušan Radović napisao je kao desetogodišnjak, u Subotici. Ovdje je stekao i muzičko obrazovanje (violinist). »Najvažnijih deset godina živio sam u Subotici«, rekao je. Radovićeva fotografija snimljena je u Željezničkom naselju i objavljena u spomenutom istraživanju.

Kako nas vide zapadnjaci?

Nedavni posjet komesara za proširenje EU našoj zemlji, te prikaz nove metodologije proširenja, način ubrzanog pristupa Uniji za Srbiju i Crnu Goru koji su već u pregovorima važi i za Sjevernu Makedoniju i Albaniju. Ovom prilikom izrečeno je da je zapadnobalkanskim zemljama mjesto u EU. Povodom ovih događanja sjetio sam se nekih zapisa iz ranog srednjeg vijeka koji opisuju naše prostore i zamijetio sam izvjesne sličnosti. Frensinški biskup **Otto Bamberški** 1147. godine s križarskom vojskom putovao je u pratnji njemačkog kralja **Konrada III.** kroz teritorij srednjovjekovne mađarske kraljevine. O toj zemlji piše: »U selima (vilis) i mjestima (oppidas) nalaze se stanovi napravljeni od slabog materijala, to jest samo od trske, rijetko od drveta a najrjeđe od kamena, zato (narod) za vrijeme ljeta i jeseni stanuje u šatorima«. Hvali ljepotu krajolika i rodnost zemlje, ali stanovnici mu baš nisu simpatični. Smeta mu što su niskog rasta i grubog lica i kaže: »Treba se čuditi Božjem previdu što je ovako prelijepu zemlju dao takvim ljudskim čudovištima«. O ugarskom kraljevstvu, skoro istovremeno, sasvim suprotno pišu arapski geografi. Jedan od njih, **al-Idrisi** (1099. – 1166.) kraljevski geograf sicilijanskog (normanskog) kralja **Rogera II.** u svom djelu

Knjiga za zabavu onih koji žele lutati horizontima objavljenoj oko 1154. godine pozitivno piše, iako Idrisi sam nije putovao Ugarskom, ali je ispitivao arapske trgovce i normanske lađare, i ako su se od tri iskaza dva podudarala, onda ih je uzeo u obzir prilikom pisanja svoje geografije. Idrisi pojedinačno opisuje gradove južne Ugarske, tj. današnje Vojvodine. Po Idrisiu, Bač i Kovin su od gradova Ugarske najurbaniziraniji, »dobro su građeni, raspolažu s najviše bogatstva i s najviše majura«. Nadalje, »stanovnici cijelog ovog kraja – pod time podrazumijevam stanovništvo Ugarske – su zemljoradnici, bave se stočarstvom i poljoprivredom, imaju sela i raspolažu obrađenim njivama«. Bač: »B. k. s. y. n (Bakačin) je glasovito mjesto, kojeg ubrajaju među ostale velike gradove. Tu se nalaze tržnice, trgovačke radnje, obrtnici i grčki znanstvenici. Imaju gospodarstva (majure?) i obrađene njive. (U Baču) je žito jeftino, jer se može naći u izobilju. Kovin: Kāw.: se nalazi šezdeset milja od Bača prema istoku. Kovin je veliki, cvjetajući (napredni prim. a.) grad na rijeci Dunav (D. n. w.), s tržnicama i obrtnicima. Beograd (B. l. g. r. d. w. n): cvjetajući grad, s brojnim, izvanrednim hramovima i mnoštvom ljudi. Braničevo (b. r. n. d. s): je civilizirani grad, ima tržnica i mnogo građevina«.

O srpskoj kraljevini

O srpskoj kraljevini, skoro dva stoljeća kasnije neki putnik piše slično kao frensinški biskup o Ugarskoj. Naime, u svom

Križarska vojska kralja Konrada prolazi kroz Ugarsku

djelu *Istorija srpskog naroda* (I. Tom, str. 357.) **Vladimir Ćorović** navodi nekog neimenovanog putnika koji je putovao kroz **Dušanovo** kraljevstvo 1332. godine: »Ova kraljevina ili nema nikakvih tvrdih mesta ni gradove ili ih ima veoma malo; kraljevina je to jedna i žalosna, gradovi su u njoj bez jaraka i zidova. Zgrade i dvorovi, kako kraljevski tako i ostalih plemića, sagrađeni su od brvana i od drveta; niti ja tamo gde videh dvora ili kuće od kamena ili od zemlje, manje u latinskim gradovima po primorju. A kraljevina je to mnogo bogata žitom, vinom, uljem i mesom, prijatno je presecana tekućim vodama, izvorima i rekama, okićena šumama, planinama, dolinama i ravnicama, i puna svakovrsne divljači: u kratko rekavši, dobro je i odabrano sve što u njoj radi, naročito u krajevima primorskim«. Nažalost, Ćorović ne daje više podataka o putniku, ali vjerovatno je Francuz, jer je njegovo izvješće posvećeno tadašnjem francuskom kralju **Filipu VI.**, osnivaču dinastije Valoa. Pisanje frensinškog biskupa djeluje pomalo bijesno i uvrijeđeno, što je i razumljivo. Tadašnji ugarski kralj **Géza II.** (Slijepi) ograničio je kretanja križara u jednom uskom pojasu. Dio ugarske vojske pratio je križare

s obje strane ovog »koridora«. Zapovjednik ovih vojnika bio je **Beloš ban**, rođeni brat **Jelene**, žene Géze II., oboje su bili djeca tadašnjeg velikog srpskog kneza **Uroša I.** Beloš je osnovao samostan u mjestu Banmonoštor (danas Monoštor). Očito da veza između dvije države nije počela jučer. Nasuprot križara, arapski trgovci su se slobodno kretali po cijelom kraljevstvu, čak su postojala i dva arapska trgovačka naselja u današnjoj Bačkoj: Čurog i Apatin.

Kako do (Zapadne) Europe?

Poslije skoro tisuću godina mogli bismo konstatirati da se viđenje srednjovjekovne Ugarske i Srbije skoro ništa nije promijenilo. Nijemci i Francuzi su hvalili prirodne ljepote i bogatstva obje kraljevine, ali su ih smatrali pomalo zaostalima, jer nije bilo gradova po njihovim, zapadnim modelima. Drugačije je bilo uređenje kraljevstva: čvrsta centralizirana vlast. Ni danas nije drugačije. Komesar za proširenje EU **Olivér Várhelyi** dolazi iz Mađarske. Što se članstva u EU tiče, kod nas vladaju oprječna viđenja. Od 35 poglavlja pregovora otvorili smo samo 18, a za 27. poglavlje, životni okoliš, piše u izvješću: potpuna neusklađenost sa zakonodavstvom EU. Várhelyijeva želja je da do konca njegovog mandata bar jedna država iz ove regije bude članica EU. Pogodite koja će to postati?

Koga volem, tome odem

Drugo lice SUBOTICE

I mala je Subotica u svojoj povijesti svakakvih gradonačelnika: i onih poduzimačkih i vizionarskih koji su licu grada dali izgled prepoznatljiv do današnjih dana; i onih sposobnih koji su to lice znali osvježiti, našminkati i sačuvati ga u vrijeme kada su drugi gradovi rušeni; i onih energičnih i autoritarnih koji su bili svjesni da su na hijerarhijskom vrhu i koji stoga nisu trpjeli drugačije mišljenje a kamoli ponašanje, i onih bljedunjavih kojih se danas gotovo nitko ne sjeća; i onih mirisavih koji su iz kabineta izlazili kao manekeni... Ali, ovakvog... nikada!

Bogdan Laban specifičan je po mnogo čemu. Specifičan je, recimo, po tomu što će ostati upamćen kao prvi gradonačelnik koji je autoru plakata »Bogdane, Bog je ljut« **Vladimiru Polovini** prijetio čupanjem grkljana i stavljanjem u betonske cipele. Specifičan je i po tomu što nijednom riječju, a kamoli gestom, nije stao u obranu svog člana Gradskog vijeća **Simona Osztrogonca** kada je ovom iz i do danas neutvrđenih razloga zapaljen dio imanja u Kraljevom Brigu. Specifičan je Laban i po tomu što je, umjesto da je s radničkom klasom i poštenom inteligencijom podijelio recept kako se do toga stiže, na upit otkud mu novac za toliku kuću, bazen i tenisko igralište u njoj izjavio da neće valjda nakon 30 godina rada živjeti u šatoru. Specifičan je i...

U bogatom nizu specifičnosti izdvojimo i ovu: Bogdan Laban kao gradonačelnik očito, i to iz samo njemu znanih razloga, bira društvo na čiju će manifestaciju otići. Uzmimo, primjerice, nekoliko posljednjih. Zima je, kao što smo na to već svikli, vrijeme prela, sijela, posela, balova, maskenbala... Vrijeme, dakle, opuštanja, zabave i razonode; vrijeme kada domaćini rado dočekuju goste. Pa još one ugledne. Pa makar taj ugled štitila samo i jedino funkcija. E, na neke od takvih skupova gradonačelnik se odaziva u prvom licu jednine, a na neke šalje svoje osobne zamjenice (ponekad i zamjenike, zarad rodne ravnopravnosti, valjda).

Kako naprijed rečeno ne bi zvučalo kao puko filozofiranje, navedimo samo neke razmjerno svježe primjere. Prošle je subotnje večeri gradonačelnik Bogdan Laban našao vremena biti i na *Hercegovačkom sijelu* (u hotelu *Galleria*) i na *Ličkom prelu* (u sali restorana *Spartak*), poručujući i jednima i drugima kako će lo-

kalna samouprava uvijek podržavati ovakve manifestacije. Dva tjedna ranije gradonačelnik Bogdan Laban također nije imao ranije preuzetih obveza, pa je subotnju večer proveo s Bunjevcima na *Prelu*, poručujući i njima da će im subotička lokalna samouprava biti »siguran sugovornik« u svemu što im, »kao i drugim nacionalnim zajednicama u našem gradu«, može pomoći u očuvanju identiteta, običaja, »jezika« (!) i kulture. To isto, ili bar nešto slično, iz nepoznatih razloga (iako pozvan), iz njegovih usta nije moglo čuti oko 600 gostiju koji su se u organizaciji Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo 24.* siječnja okupili na *Velikom prelu* u sportskoj dvorani Tehničke škole *Ivan Sarić*. Nisu to već nekoliko godina unazad iz usta Bogdana Labana (iako pozvanog) mogli čuti niti sudionici i gosti *Takmičenja risara* na Đurđinu, manifestacije koju organizira Udruga bunjevačkih Hrvata *Dužijanca* na kojoj je uobičajeno da nakon *risarskog ručka* gradonačelnik zvonom starta početak natjecanja u kosidbi. Da nije toliko simbolike i značaja središnje proslave *Dužijance* u kolovozu gradonačelnik možda ne bi ni kruh primio od bandaškog para. Ali... nije valjda Laban tamo neki **Čičićić**, pa da umjesto njega somun u ruke uzme opće poznati **Kesić**. Pardon: **Vesić**.

U zaključku, nešto slično poput onog o svećiriličnom za-

glavlju Opće bolnici u Subotici, istaknimo da ovakvo ponašanje Bogdana Labana (uz usputna uvodna nabranja) možda i nije loše za stanovnike ovoga grada, jer se iz njega (ponašanja) lako da nazrijeti da svoje osobne simpatije ne može (a djeluje kao da niti to želi) pokriti funkcijom koju obnaša, pri čemu su »druge nacionalne zajednice u gradu« obična floskula kojom (se) želi prikriti njezina suština: da stvarno i jesu »druge«. Ili možda treće, četvrte...

Na koncu, istaknimo i to da gradonačelnik može (a i ne mora) biti prisutan na manifestacijama ovakvog tipa, ali ako već prisustvuje, onda dobar kućni odgoj, pa i »protokolarna etiketika«, nalaže ravnopravan odnos prema svim »drugim nacionalnim zajednicama«. Ovako, po načelu strpljen-spašen (svako čudo za jedan mandat), vrijedi razmisliti o odgovoru na pitanje postaje li pingvin dirigent ako ga se odjene u frak i bijelu košulju?

Z. R.

■ Sa ili bez: koja vam se više dopada?

Koncert tri folklorna ansambla u HKC-u *Bunjevačko kolo* u Subotici

Od Bačke do Rodosa

Hrvatski kulturni centar *Bunjevačko kolo* iz Subotice redovito surađuje s drugim kulturno-umjetničkim društvima koja njeguju tradicijsku kulturu. Jedno od njih je i KUD *Vuk Karadžić* iz Temerina. Posredstvom ovoga KUD-a, u Srbiji je gostovao Folklorni ansambl *Kamari* iz mjesta Pastida na otoku Rodosu u Grčkoj. Grci su nastupili u Temerinu ali i u Subotici, u HKC-u *Bunjevačko kolo*, skupa s folklornim ansamblima spomenutog temerinskog KUD-a i ovdašnjeg hrvatskog Centra.

Koncert u Subotici priređen u nedjelju, 9. veljače, bio je prilika da se na jednom mjestu vide plesovi i čuje glazba tri naroda – Grka, Srba i Hrvata.

Za folklorni ansambl iz Grčke, koji je osnovan 2007., ovo je prva inozemna turneja. Predstavili su se plesovima i glazbom s njihova otoka, ali i iz drugih krajeva Grčke. U rujnu svake godine se kod njih organizira festival na kojem je gostovao i KUD iz Temerina. Sada su bili u uzvratnom posjetu, a posebno ih je dojmilo gostoprimstvo ljudi u Srbiji.

Voditeljica Folklornog odjela HKC-a *Bunjevačko kolo* **Senka Horvat** ističe kako im svaka suradnja puno znači, te se nada da će suradnja i s ansamblom iz Grčke biti nastavljena. Također, bit će nastavljena i suradnja s temerinskim KUD-om *Vuk Karadžić*, koja već dobro funkcionira. Navodi to i **Darko Stantić**, voditelj njihova izvođačkog folklornog ansambla.

»Bavimo se njegovanjem tradicije Srba, kao i nacionalnih manjina u Srbiji. Večeras smo izveli plesove iz Bačke i iz Bele Palanke. Imamo dobru suradnju s voditeljima ansambla u HKC-u *Bunjevačko kolo* te smo predložili da se koncert naših gostiju iz Grčke priredi i ovdje te da i HKC uključimo u ovu suradnju. Nadamo se da će ova trojna suradnja biti nastavljena«, kaže Darko Stantić.

A ova kulturna razmjena, koju su sami akteri nazvali kao »tri u jedan«, nastavljena je već nakon koncerta, kada su gosti i domaćini, uz druženje, učili jedne druge svojim tradicijskim plesovima.

D. B. P.

U tijeku rekonstrukcija Trga slobode

Zelena fontana otišla u povijest

»Keramike se ne koriste za ovakve vrste fontana. Ove dvije naše su jedine na svijetu koje su napravljene od zsolnay keramike. U Pečuhu na fontani imate samo jednu lavlju glavu od keramike«, navodi projektant Čopić * »U dizajniranju naših trgova vlada izvjestan horror vacui – strah od praznog prostora«, tvrdi arhitektica Aladžić

Nakon što je prije devet godina zelena fontana izgrađena od zsolnay keramike ugašena zbog otjecanja vode, početkom veljače počeli su radovi na njezinom uklanjanju i izgradnji nove. Ovo omiljeno mjesto okupljanja Subotičana još od 1985. zamijenit će nova, parterna fontana. Radove na rekonstrukciji fontane, ali i cijelog Trga slobode izvodi Aleks constructions company iz Beograda za 123,5 milijuna dinara bez PDV-a, a rok za završetak je šest mjeseci, odnosno do početka kolovoza.

Bez zimskog održavanja

»Zelena fontana od zsolnay keramike nije bila dugovječna. Jedan od ulaznih parametara za projektiranje nove bio je i dopis od Zsolnay keramike gdje su oni jasno naveli da za fontanu ovakve veličine ne postoji odgovarajuće zimsko održavanje«, kaže direktor Javnog poduzeća za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje **Predrag Radivojević**.

Istakao je i da samim rušenjem ovaj simbol grada neće nestati, jer će njegovi najočuvaniji dijelovi biti izloženi u muzeju.

»S obzirom na to da je keramika jako devastirana, nemamo ju obvezu čuvati. Međutim, s Međupćinskim zavodom za zaštitu spomenika dogovorili smo se da određene segmente: čupove i ploče koje možemo sačuvati damo Gradskom muzeju«, navodi Radivojević.

Nova parterna fontana sastojat će se od 77 mlazova, oko koje će biti postavljene klupe i nekoliko žardinjera zelenila. Odgovorni projektant, diplomirani inženjer građevine **Branislav Čopić** kaže kako projekt predstavlja moderno rješenje, te da su tehnički i vizualno ispunjeni svi zahtjevi budući da su tijekom projektiranja kontaktirane nadležne institucije.

Čopić ističe da, za razliku od stare, nova neće trebati poseb-

no zimsko održavanje, te da će se po potrebi voda moći isključiti kako bi se prostor koristio za razne namjene.

»Osnovni i najveći problem postojeće fontane bilo je zimsko održavanje. Nova fontana neće zahtijevati nikakvo održavanje, jer u trenucima kada bude isključena, taj će se cijeli prostor moći koristiti za razne namjene. Znači da se s druge strane nalazi kazalište, tamo će biti i neka otvorena pozornica, znači da će se na ovom trgu moći smjestiti i otvorena bina«, kaže Čopić.

Je li se moglo izbjeći rušenje fontane kao što je zelena adekvatnijim održavanjem, Čopić kaže da zbog materijala od kog je napravljena – nije.

»Ako kod kuće imate šalicu za čaj od keramike, probajte ju koristiti 30 godina i pogledajte na što će ona ličiti. Je li ovo loše održavanje, ne bih rekao. U tom trenutku je možda bilo i odgovarajuće, jer nije bilo suvremenijih načina održavanja. Keramike se ne koriste za ovakve vrste fontana. Ove dvije naše su jedine na svijetu koje su napravljene od zsolnay keramike. U Pečuhu na fontani imate samo jednu lavlju glavu od keramike«, navodi projektant.

Trg slobode 2004. godine

Izvor: Subotica.com

»Trgovi bi trebali biti veliki prazni prostori u središtu grada na kojima je omogućeno okupljanje građana, kao velika dnevna soba grada«, kaže Aladžić.

stručnjacima, kao i građanima, da kažu svoje mišljenje prije donošenja konačne odluke.

Ono što Aladžić navodi kao najveću manjkavost idejnog rješenja je što će ovim Subotica ostati bez ijednog trga slobodnog za održavanje različitih manifestacija s obzirom na to da će Trg slobode biti pretvoren u park kao

što je i Trg Republike, dok je Trg cara Jovana Nenada parking prostor i dječje igralište.

»Novo rješenje trga nije ni inventivno, ni kreativno, ni smišleno. U dizajniranju naših trgova vlada izvjestan *horror vacui* – strah od praznog prostora. Što to znači? To znači da nismo u stanju u centru grada ostaviti samo prazan prostor koji bi bio multifunkcionalan i na kojemu bi se mogle smjenjivati različite scenografije za zadovoljenje različitih potreba, nego ga zatrpavamo skulpturama, ukrasima, fontanama, bilbordima, klupama, žardinjerama, a šetnja po takvim prostorima više podsjeća na slalom na skijanju, kretanje tijekom kojega moraš paziti da izbjegneš prepreke«, kaže Aladžić.

Navodi ona da je ovakvim uređenjem obesmišljena i koncepcija zgrade Narodnog kazališta gdje su projektanti predviđeli veliki otvor na pročelju kazališta koji bi trebao omogućiti

povezivanje kazališne dvorane s trgov i premiještanje predstava iz dvorane na trg.

»Gledatelji neće moći pratiti predstavu i paziti da ne ugaze u dio zelene ili vodene površine na novom trgu. Dobit ćemo jedno funkcionalno statično rješenje novog trga«, kaže Aladžić podsjećajući da se na novi trg ponovno neće moći preseliti *Winterfest*, *Interetno festival*, *Festival dječjih kazališta* i druge manifestacije.

»I dalje ćemo se s kreativnim programima stiskati po preostalim slobodnim kutovima naša tri trga, dok ćemo na Trgu slobode imati statičnu neinventivnu geometrijsku dekoraciju napravljenu od ploča, vode i zelenila, tešku milijun eura. Od svega jedino ova brojka ulijeva poštovanje«, zaključuje Aladžić.

J. D. B.

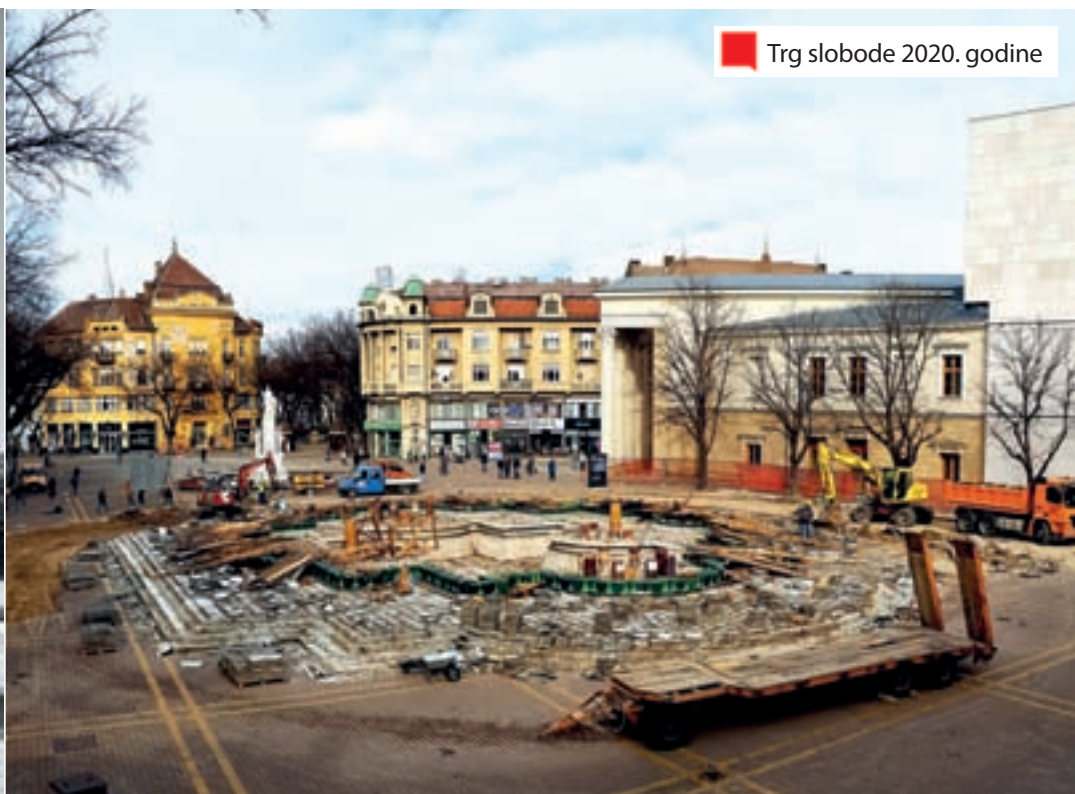
Idejno rješenje Trga slobode

Bez javne rasprave

Arhitektica s Građevinskog fakulteta u Subotici **Viktorija Aladžić** smatra da je za izvođenje ovakvih radova neophodna javna rasprava u koju bi bili uključeni i struka i građani, a koja je u ovom slučaju izostala.

»Zelena fontana je autorsko ostvarenje, umjetnički rad, kako autora **Svetislava Ličina**, tako i obrtnika iz pečuške tvornice *Zsolnay*, koji su je stvarali 1971. godine. Uzimajući to u obzir, zaslužila je bolju sudbinu nego da bude ovako razbijena kao što se to sada događa. Osim toga, osnovno pravilo pristojnog ponašanja gradske uprave jest da prije izvođenja rekonstrukcije bilo kojeg javnog prostora, a posebice ako se radi o glavnom trgu, pokrene široku javnu raspravu i omogućiti svim raspoloživim

Trg slobode 2020. godine

Drvo zemljište čuva

Drvoredi duda prestali su biti dika krajputaških krajolika okolice Sombora prije sedamdesetak godina, no, barem u atarima Bezdana, Gakova u okolini Nenadića, Rančeva i Bilića uspješno su ih zamijenili vjetrobranski drvoredi bagrema, sibirskoga brijesta, euroameričke topole i, u manjoj mjeri, gledičije (trnovca). Oni se nalaze na parcelama koje su danas privatne, a nekada su pripadale velikom sustavu Poljoprivrednog kombinata Sombor

Koliko su vjetrobranski pojasevi važni za zaštitu poljoprivrednog zemljišta pokazala je nedavna oštra javna opomena somborske gradske administracije zadužene za poljoprivredu. Ona je, naime, 6. siječnja ove godine priopćila kako su za oštećivanje ili sječu drveća u poljozaštitnim, odnosno vjetrozaštitnim pojasevima, na putnom pojasu ili poljoprivrednom zemljištu predviđene kazne: za fizičku osobu u iznosu od 25.000 dinara, za pravnu 150.000, za odgovornu osobu u pravnoj osobi 25.000 i za poduzetnika 75.000 dinara. U istom priopćenju »posebno se napominje da ukoliko vrijednost posjećene drvene mase prelazi jedan kubični metar, protiv počinitelja se obvezno podnosi i kaznena prijava«. Grad Sombor zaprijetio je i da je Poljočuvarska služba »obvezna provoditi kontrolu« i apelirao da će svako postupanje protivno odredbama zakona dovesti do »represivnih mjera« protiv počinitelja.

Sombor je iz puno dobrih razloga objavio ovu prijetnju. Gradska je administracija naručila i dobila 2011. godine stručni elaborat »Popis i revitalizacija vjetrozaštitnih pojaseva«. U njemu je rečeno da su »vjetrozaštitni pojasevi na području Sombora u priličnoj mjeri oštećeni ili uništeni, a da bi se postiglo njihovo optimalno stanje, potrebno je zasaditi više od 160.000 novih sadnica«. Dobar dio tog posla započet je tek prije tri godine. Osnovno je pitanje bilo: tko će dati zemljište za podizanje novih drvoreda? Njihova sadnja uslijedila je tek nakon što su locirani i popisani svi uzurpirani (nezakonito preorani) atarski putovi u javnom vlasništvu, i to u atarima Alekse Šantića, Riđice, Gakova, Koluta, Bezdana i Lemeša. Na nekima od njih i pokraj njih su zasađeni novi drvoredi bagrema i topole, a s uzurpatorima je, kako su naveli somborski općinari, »postupano po propisima«. Dobar dio novih sadnica posađen je tamo gdje su već postojali vjetrobranski drvoredi, koji su u međuvremenu bili uništeni.

Za nadati je se da novi drvoredi neće proći kao stari, već postojeći. Drvoredi duda prestali su biti dika krajputaških krajolika okolice Sombora prije sedamdesetak godina, no, barem u atarima Bezdana, Gakova u okolini Nenadića, Rančeva i Bilića uspješno su ih zamijenili vjetrobranski drvoredi bagrema, sibirskoga brijesta, euroameričke topole i, u manjoj mjeri, gledičije (trnovca). Oni se nalaze na parcelama koje su danas privatne, a nekada su pripadale velikom sustavu Poljoprivrednog kombinata Sombor. Jednostavno, kombinat je odlučio žrtvovati rubne dijelove parcela pokraj atarskih i javnih putova za opću korist i zasaditi, po preporukama stručnjaka, drvorede. Danas je ukupna duljina »starih« drvoreda u navedena tri atara nešto malo veća od 42 kilometra. To su trake drveća posađenoga potkraj 1980-ih godina u tri ili četiri pravilna dugačka reda, duljine su od 133 metra do nešto više od tri kilome-

Thomas Oliver Merő

tra i svi se protežu u paralelnom rasporedu u pravcu od zapada k istoku. Međusobno su udaljeni oko 800 metara, kolika je i udaljenost parcela koje se na drvoreda naslanjaju okomito. Drveće koje je u njima sađeno svojim korijenom, stablom i krošnjama uspješno odolijeva naletima vjetra. Vremenom je unutar vjetrobranskih pojaseva počelo rasti i žbunje, najčešće bazga, divlja ruža i svib i uvećalo njihovu vjetrobransku učinkovitost. Danas su atari Bezdana, Gakova i sjeverni atar Sombora rijetko viđeni primjer očuvane agrošumske mreže koji se uz pomoć drveća brani od negativnih učinaka vjetra.

Zašto se boriti protiv vjetra?

Sjeverac u somborskom kraju, kao i u cijeloj Vojvodini, puše razmjerno jako, te se ovo područje prema jačini eolske erozije svrstava u »uznemirena zemljišta« s količinom od 0,9-2 tone zemljišta godišnje koje odnese vjetar. Na nekim područjima krivnjom vjetra humusni sloj je ostao vrlo tanak, a zemljište je izgubilo svoju proizvodnu vrijednost. Na parcelama, pak, koje se nalaze između vjetrobranskih drvoreda, osim toga što je snaga vjetra značajno smanjena, a mikroklima poboljšana, bolji je toplinski režim zraka, povećana je relativna i apsolutna vlažnost u zraku i smanjeno je isparavanje vode iz tla. To su neke od dobrobiti vjetrobranskog drveća koje agronomi mogu izmjeriti. Mnoge druge njihove pozitivne osobine, kao što su privlačan izgled, proizvodnja bagremovog meda, skloništa za divljač na područjima gdje drugih jednostavno nema, također su važne.

»U inače obešumljenim i polustepskim predjelima sjeverno od Sombora iznimno je važna uloga vjetrobranskih pojaseva za ptice koje u njima žive. Istraživanjima koje sam s kolegom **Dejanom Đapićem** proveo 2008. godine pronašli smo da se u njima gnijezde čak 22 vrste ptica. Našli smo nekoliko vrsta zebovki, vugu, svračke, djetliće, kukavicu, grmuše, vjetrušu, vranu, svraku, sjenicu, vrapce, čvorka, kosa i još nekoliko vrsta. Bez posađenih drvoreda one ovdje ne bi živjele, a ovako su vjetrobranski drvoredi jedino njihovo mjesto gniježđenja i obitavalište te pravi magnet, budući da je u okolici velika količina hrane a drugog drveća nema«, kaže dr. sc.

Thomas Oliver Merő, biolog i rođeni Somborac, suradnik na Mađarskoj akademiji znanosti u Debrecenu.

On navodi i druge prednosti drvoredima obogaćenog krajolika: »Većina vrsta ptica koje smo pronašli hrane se kukcima i glodavcima na njivama u neposrednoj blizini, što znatno doprinosi manjoj brojnosti štetnika«, kaže dr. Merő.

Nitko ne želi dati zemlju za nove drvoreda

Zašto, usprkos velikoj dobrobiti za poljoprivredu, vjetrobranskih pojasa nema mnogo više? Planovi postoje. Dr. **Saša Pekeč** s Instituta za nizijsko šumarstvo i zaštitu okoliša u Novom Sadu sa suradnicima sumirao je već izrađene planove za podizanje vjetrobranskih drvoreda u 14 vojvođanskih lokalnih samouprava. Na pitanje može li se sađenjem vjetrobranskih drvoreda povećati već toliko željena majušna pokrivenost Vojvodine šumama, oni odgovaraju:

»Površina koju će, temeljem tih planova, zauzeti novi šumski pojasevi u Srijemu iznositi će 259,44 ha, u Banatu 8.096,27 ha, a u Bačkoj 5.276,33 ha, što će povećati pošumljenost Vojvodine za 2,02%, a ukupna duljina svih podignutih pojaseva će iznositi 14.467,8 km.«

Realiziraju li se ti planovi?

Iako se čini da su nedavne pompozne akcije javnog sađenja drveća po Vojvodini bile masovne, one su se koncentrirale na već postojeća šumska, a ne pretežito na poljoprivredna područja, te na sađenje u naseljima. Krajputno zemljište u javnom vlasništvu na kojem se povremeno zaista sade drvoredi nedovoljno je za sustavnu zaštitu od eolske erozije, no može pomoći u, primjerice, borbi protiv sniježnih nanosa na putove. Neki, pak, izračuni govore da bi potpuno sigurna udaljenost drveta od javnog puta bila jedino ona koja je jednaka maksimalnoj visini drveta koje se sadi, što za, primjerice topolu iznosi i do 25 metara, a cestari, osim što se plaše padanja drveća i grana na ceste, jednostavno nemaju u posjedu toliko široke putne pojaseve zemljišta. Slično je i sa željezničkim prugama, a baš su rubovi prometnica ti koji su rado viđeni za sađenje drvoreda. Dragovoljaca za poklanjanje (istina malih) dijelova zemljišta za općekorisne nakane nije baš puno među privatnim vlasnicima zemljišnih parcela. Jedan od razloga je i taj što bi baš oni morali snositi troškove njihovog oštećivanja ili možebitne drvokrađe. Kada se sve ovo uzme u obzir, stalne povike na obešumljenost Vojvodine i nade da bi je mogla podići masovna sadnja drvoreda, padaju u vodu.

Ugroze bezdanskih i gakovačkih drvoreda prilično su brojne. Da ih je somborska administracija ranije sankcionirala stanje bi bilo daleko bolje. Ilegalna sječa (ne samo) iz razloga socijalne prirode, oštećivanje stabala ratarskim strojevima, kidanje i razna druga vandaliziranja mladih sadnica, biljne bolesti i klimatske promjene samo su neke od njih. Neki su potpuno posječeni, a drugi prilično devastirani. Zbog toga ih treba sustavno obnavljati. Žbunje i travu u njima, suprotno nakani da se drvoredi »uređuju«, ne treba uklanjati, jer upravo je gusta vegetacija ta koja, primjerice, zadržava od rasijavanja sjemenje korova koje nosi vjetar.

Drvo je, bez puno patetike, najbolji saveznik u borbi za očuvanje zemljišta, te mu se mora dati mjesto za rast kada smo ga već protjerali iz toliko žaljenih vojvođanskih šuma.

Marko Tucakov

Sremski svinjokolj i kobasicijada

Istrajni u očuvanju brenda

Tradicionalni *Sremski svinjokolj i kobasicijada* održan je prošlog vikenda u Šidu. Ovogodišnja manifestacija u čast čuvene srijemske kobasice premašila je sve dosadašnje rekorde i po broju natjecatelja i po broju izlagača, ali i posjetitelja. Osnovna ideja njenog održavanja je očuvanje tradicije srijemskog *svinjokolja* i izrade nadaleko čuvene srijemske kobasice. Kao i svake godine, prvog dana sudionici su se natjecali u brzou obradi mesa i pravljenju kobasica, a drugog je održano natjecanje za najbolju suhu srijemsku kobasicu. Osim natjecateljskog dijela, posjetitelji su imali priliku degustirati i kupiti domaće suhomesnate proizvode, vina, sireve, te druge proizvode specifične za područje svinjskog i vinskog Srijema.

Popularizacija

Prva *Sremska kobasicijada* je održana 1996. godine kada su se sudionici natjecali u jednoj disciplini, izradi najbolje suhe srijemske kobasice. Od 2005. godina uvrštena je još jedna kategorija: srijemski *svinjokolj*. Unatoč tome što je lokalnog karaktera, svake godine je broj posjetitelja sve veći, a manifestacija je danas poprimila međunarodni karakter.

»Osnovni cilj i ideja manifestacije – očuvanje srijemskog brenda su opravdani. Prvobitna ideja nam je bila da se sačuva tradicija *svinjokolja* u Srijemu, s obzirom na to da je u posljednje vrijeme *svinjokolja* u kućanstvima sve manje. Nekada je u Šidu bilo puno mesara, a samim tim i *svinjokolja*. Danas ih je nažalost mali broj i upravo zato smo željeli privući mesare u što većem broju, kako se ova dugogodišnja tradicija u Srijemu ne bi zaboravila. Uspjeli smo u tome i vjerujem da će oni koji su bili ovdje ispričati što su vidjeli i da će iduće godine dovesti ovdje barem tri susjeda«, navodi organizator i predsjednik udruge *Sremski svinjokolj i kobasicijada* **Stanislav Đerčan**.

Dosadašnji rekord u klanju i brzou obradi mesa bio je 4 minuta i 20 sekundi. Ove godine oboren je Guinnessov rekord u ovoj disciplini. Ekipi iz Podravske Slatine trebalo je 3 minute i 25 sekundi da obradi meso jednog bravca i napuni prvu kobasicu.

»Ove godine nam je grad partner Ormož iz Slovenije. Oni su se predstavili sa svojim *čurkama* (krvavicama), a uveli smo i još jednu novinu: natjecanje u brzom degustiranju chilli paprike. Zadovoljan sam što su nam i ove godine gosti bili prijatelji iz susjednih država: Hrvatske, Mađarske, Slovačke, Slovenije, te naši prijatelji iz Srbije«, kaže Đerčan.

Ove godine oboren je Guinnessov rekord u klanju i brzou obradi mesa. Ekipi iz Podravske Slatine trebalo je 3 minute i 25 sekundi da obradi meso jednog bravca i napuni prvu kobasicu

Podrška Pokrajine

»**P**okrajinska vlada institucionalno, logistički i finansijski podržava ovu zaista veliku i značajnu manifestaciju. Ono zbog čega smo ovdje je promocija ovog dijela Srijema i Vojvodine, promocija srijemske kobasice i davanje posebnog značaja onome što iščezava, tradiciji i onome što je obilježje Vojvodine kao jedne turističke destinacije. Istaknuo bih i međunarodni segment. Ovdje imamo priliku uživati u gastronomskoj ponudi pobratimske općine Obreža iz Slovenije, a imamo predstavnike i sudionike u natjecateljskom dijelu iz regije: Mađarske, Makedonije, Hrvatske, BiH«, istaknuo je pomoćnik pokrajinskog tajnika za gospodarstvo i turizam **Sergej Tamaš**, koji je otvorio manifestaciju.

Sačuvati autohtone proizvode

I ove godine gosti na *Sremskoj kobasicijadi* bili su predstavnici udruge *Zlatna šajba* iz Samobora, te predstavnici ESSIK-a, novoostranog europskog saveza salamera i kobasara sa sjedištem u Samoboru. Cilj udruživanja je povezivanje srodnih udruga, promocija proizvoda, koordinacija manifestacija, provođenje projekata prekogranične suradnje, te samostalnih projekata uz aplikaciju sredstava iz Europske unije. Savezu su, osim udruga iz Hrvatske, pristupile i udruge iz Slovenije, Mađarske, Srbije i BiH.

»*Sremski svinjokolj* u Šidu, koji je jedno vrijeme bio čak i upitan zbog europskih propisa s obzirom na to da su svaki dan oni sve oštrij, prerastao je u jednu veliku manifestaciju suhomesnatih proizvoda. Tradicija i sam čin *svinjokolje* je nešto što je ostalo u našem narodu kao podsjetnik na neka prošla vremena. Ova manifestacija je usklađena s Eurom. Svake godine je sve veći broj proizvođača i posjetitelja«, navodi predsjednik udruge *Zlatna šajba* i jedan od inicijatora osnutka ESSIK-a **Dubravko Viduč**, ističući da je osnovni cilj i zadatak svih udruga u regiji očuvanje tradicije, gastrokulture i predstavljanje autohtonih proizvoda na manifestacijama.

»To je najvažnija stvar u svemu ovome što svi radimo. Želja svih Istrana, nas u srednjem dijelu Hrvatske, Mađara, Austrijanaca, Šiđana i svih drugih koji imaju svoj prepoznatljivi brend je da sačuvamo tu tradiciju i pokušamo ostale potaknuti na proizvodnju proizvoda specifičnih za jednu sredinu. Ono što ja uvijek upozoravam, pogotovo Srijemce i predstavnike iz BiH, jest da zadrže svoj identitet i da ne dozvole da im Europa nametne neke propise i kriterije. Kada je Hrvatska ušla u EU, nastojali smo očuvati brend naših proizvoda. Danas smo ih sve registrirali. Naša samoborska salama je europska robna marka i nismo dozvolili da se u njoj bilo što mijenja. Poštujemo osnovne kriterije: sanitarne, bakteriološke te zdravstvenu ispravnost, ali recepturu i autohton proizvod smo sačuvali, što savjetujem i našim prijateljima da urade«, poručuje naš sugovornik.

Sudeći po broju izlagača, natjecatelja i broju posjetitelja Srijemci su i ove godine pokazali spremnost da sačuvaju svoj autohtoni proizvod: srijemsku kobasicu, te tradiciju srijemskog *svinjokolja*, koja se na ovim prostorima njeguje desetljećima.

S. D.

U Subotici održano prvo *Prelo Sudarevićevih*

»Razgranavanje« FAMILIJARNOG STABLA

Iako ne i najbrojnije, prezime **Sudarević** zacijelo je pri vrhu ljestvice učestalosti među bunjevačkim Hrvatima. Bar u ovim krajevima. Dovoljno je samo prelistati telefonski imenik (ako to netko danas još uopće radi) ili pak obići groblja u Subotici i njoj okolini, pa se uvjeriti u istinitost početne tvrdnje.

Ipak, za razliku od **Dulićevih** – koji su se krajem devedesetih godina prošloga stoljeća okupili na Đurđinu, a pokojni vlč. **Lazar Ivan Krmpotić** 2003. objavio knjigu *Veliko obiteljsko stablo Dulićevih* – te individualne genealoške radoznalosti kolegice **Katarine Korponaić** o povijesti vlastitog prezimena koja je 2018. također rezultirala knjigom (*Tajanstvena Subotica*), Sudarevićevi

**Prvo prelo okupilo osamdesetak Sudarevićevih iz Subotice, i jednog iz Hrvatske * Osim međusobnog upoznavanja, jedan od motiva bio je i plemički grb Gaje Sudarevića iz 1751.*

čar i koji se jako zanima za grbove u Vojvodini. U jednom divanu s njim nadošli smo na to da su i Sudarevići 1. marta 1751. dobili svoj grb, i to zbog vojni zasluga **Gaje Sudarevića**, koji je poreklom s Verušića», kaže Aleksov.

Međutim, budući da je grb samo opisan, a sam crtež ili nika-da nije bio urađen ili danas ne postoji (ili se ne zna da postoji),

su se odlučili da istraživanje vlastite familijarne prošlosti upriliče na drugi način: u vidu prela, koje je u subotu, 8. veljače, održano u restoranu *Dukat*. Iako je formalni organizator ovog prela bio poznati subotički snimatelj (i redatelj) dokumentarnih filmova **Zvonimir Sudarević**, on sam kaže da je ideja o okupljanju potekla od osobe koja ne nosi ovo prezime, ali je dio te obiteljske loze – **Borisa Aleksova**.

»Ideja da se nađemo stara je pet godina, jel je i kod mene jedna jaka linija Sudarevi. Uvijek se puno divanilo o pradedi **Vranji**, velikom županu i gradonačelniku Subotice, i pramajki **Mandi**. Al ni to nije toliko važno, jel je zapravo sve krenilo s druge strane moje familije, od **Mirka Stojnića** iz Novog Sada, koji je heraldi-

skogovnik kaže da je Stojnić, uz manje izmjene u odnosu na opisani original, izradio grb Sudarevićevih koji je na prelu i podijeljen svim gostima.

Prvi doseljenici s ovim prezimenom, kaže Zvonimir, u ove krajeve došli su još početkom XVII. stoljeća, oko 1620., a to, kako navodi, potvrđuje i prvo prezime Sudarević koje se nalazi na drugom listu franjevačke matične knjige u Subotici.

»Podatke o ranijem doseljavanju nismo uspjeli naći, ali ono što znamo je da i danas postoji jedno selo s oko 170 prezimena Sudarević, koje se nalazi kraj Čazme u Hrvatskoj. Ne mogu tvrditi da i mi odatle vodimo porijeklo, ali ako je tako, onda nas s oko 200 s ovim prezimenom u Subotici ima puno više«, kaže Zvonimir Sudarević.

Ali, kao i Boris Aleksov, i on ističe da je ideja o međusobnom upoznavanju ove razmjerno brojne familije bila ključna za okupljanje. Prije pet godina, kada su se prvi put sastali, kaže Zvoni-

mir, bilo je 13 obitelji s istim prezimenom, a da se međusobno nisu znali. Cilj je i tada i sada, kaže on, bio da kroz upoznavanje dođu do podataka o tome »tko je kome što«, odnosno da se upoznaju s vlastitom obiteljskom poviješću, a to znači koliko grana Sudarevićevih danas postoji, gdje ih ima, u kakvim su (i jesu li uopće) rodbinskim odnosima i slično.

Iako na prvom prelu ove familije u subotu nije bilo gostiju iz okoline Sombora ili Baje, među osamdesetak prisutnih našao se i jedan Sudarević koji nije iz Subotice ili njene okoline. Zapravo, nije ni iz Vojvodine ni iz Mađarske nego iz Hrvatske, konkretnije iz Starih Jankovaca, mjesta udaljenog po desetak kilometara između Vukovara i Vinkovaca. **Dragan Sudarević** u tom mjestu

obavlja dužnost načelnika općine, a na prelu se nije našao slučajno:

»Preko društvenih mreža upoznao sam se sa Zvonimirom i bio sam u Subotici već na prvom susretu Sudarevićevih 2016. Iako u mom mjestu nema Sudarevićevih i u svojoj lokalnoj samoupravi sam po tom pitanju u debeloj manjini, osjećam veliku pripadnost prema tom prezimenu i zato sam se rado odazvao i ovom pozivu. Iako ne znam puno o svom prezimenu, znam da je većina Sudarevićevih u Subotici, a ja se s tim u vezi volim našaliti riječima da je vjerojatno neki moj predak bio šepav, pa nije s ostalima stigao u ove krajeve nego se zaustavio u Starim Jankovcima«, kaže Dragan Sudarević, dodajući, sada već u zbilji, da ni u mjestu u kom živi oni nisu »tikva bez korijena«, jer je njegov sin 14. koljeno Sudarevićevih u matičnim knjigama Starih Jankovaca.

Među najstarijim sudionicima prela prošle subote bio je sedamdesetčetverogodišnji **Ivan Sudarević** iz Subotice, koji je također i član organizacijskog odbora za njihovo okupljanje. S obzirom na svoje godine, nije mu teško prisjetiti se vlastitih iskustava koja ujedno otkrivaju i pravu suštinu prela:

»Kadgod su najčešća prela bila ona marinska, i u to vrijeme se uglavnom išlo kod dide i kod majke. Obavezna su bila i prela novom zetu, koja su se obično pravila za Materce. Prija tog je obično bio disnotor, pa je i užna bila bogata, a gost se za to vrijeme darivo značajnim darovima.«

Na koncu, organizatori ističu kako se nadaju da će za sljedeće prelo doći puno veći broj Sudarevićevih, kako iz Subotice i okoline, tako i Somboraca i Bajana, ali i onih iz Hrvatske ili Bosne i Hercegovine. Kako bi, uz navedeno, možda utvrdili i tko su potomci nositelja plemićke titule Gaje Sudarevića.

Z. R.

Kutak za kulturu na Klisi

NOVI SAD – *Kutak za kulturu*, prostor koji je na novosadskoj Klisi otvoren prošle godine, radi na edukaciji djece, organizaciji različitih kulturnih sadržaja, sve to kroz prilagođavanje potrebama zajednice. Od redovitog programa, planiranog za veljaču i travanj, *Kutak* izdaje: pomoć u učenju, satove ruskog za mlade i starije, školicu engleskog *Wonderland with Alice*, radionicu kreativnog pisanja, projekcije crtanih filmova, radionice DJ-inga, predstavljanje knjige o **Džoniju Štuliću**, projekciju dokumentarnog filma o uličnom plesu i predstavu za djecu. Informacije možete pronaći i na facebook stranici *Kutka*. Programi su besplatni i otvoreni za sve, ali su zbog ograničenog prostornog kapaciteta prijave obvezne na e-mail adresu: kutakzakulturu@gmail.com.

Predstavljanje knjige *Mala Katica* u Somboru

SOMBOR – Knjiga **Katarine Firanj** *Mala Katica* bit će predstavljena večeras (petak, 14. veljače) u Hrvatskom domu u Somboru, s početkom u 20 sati. Osim autorice, o knjizi će govoriti urednica **Katarina Čeliković** i ilustratorica knjige **Cecilija Miler** dok će moderatorica biti glavna i odgovorna urednica tjednika *Hrvatska riječ* **Zlata Vasiljević**. Knjigu je objavila NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice koja je i organizator promocije u suradnji s domaćim HKUD-om *Vladimir Nazor*.

Pokladni maskenbal u Sonti

SONTA – KPZH *Šokadija* iz Sonte u suradnji sa sončanskom OŠ *Ivan Goran Kovačić* organizirat će u subotu, 15. veljače, pokladni maskenbal. Pozvana su sva djeca koja žele sudjelovati. Manifestacija će biti održana u *Šokačkoj kući* u Sonti, a početak u 10 sati.

M. T.

Pokladni maskenbal u Srijemskim Karlovcima

SRIJEMSKI KARLOVCI – Vjernici i župni zbor župe Presvetoga Trojstva u Srijemskim Karlovcima priređuju u subotu, 15. veljače, svoj tradicionalni pokladni maskenbal za odrasle, koji će biti održan u *Kući mira* (dvorište Kapele Gospe od mira, Karlovačkog mira 34, Srijemski Karlovci), mjestu okupljanja i zajedništva karlovačkih katolika i ostalih ljudi dobre volje. Okupljanje s obveznim maskama počinje u 19 sati.

M. T.

Skupština na čoši u kazalištu

SUBOTICA – Dramski odjel HKC-a *Bunjevačko kolo* će u utorak, 18. veljače, odigrati svoju predstavu *Skupština na čoši* na sceni *Jadran* Narodnog kazališta u Subotici. Autor teksta i redatelj predstave je **Marjan Kiš**. Početak je u 19.30 sati, a karte se mogu kupiti u preprodaji ili pred početak predstave.

Sonta u sjećanjima šokačkim

ZAGREB – Društvo hrvatskih književnika i Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu organiziraju predstavljanje knjige **Ruže Silađev** *Sonta u sjećanjima šokačkim*. Predstavljanje će biti održano u utorak, 18. veljače, u Društvu hrvatskih književnika, s početkom u 18 sati. Uz autoricu, sudjeluju: predsjednik DHK-a mr. sc. **Đuro Vidmarović** i priređivačica knjige prof. dr. sc. **Sanja Vulić**.

Književno prelo u Subotici

SUBOTICA – Hrvatska čitaonica Subotica priređuje *Književno prelo* u petak, 21. veljače, u velikoj dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici, s početkom u 19 sati. I na ovom *Književnom prelu* nastupit će članovi Hrvatske čitaonice, a bit će predstavljen i cjelogodišnji rad ove udruge. U okviru programa Hrvatska čitaonica će obilježiti 150. obljetnicu od izlaska prvog broja **Antunovićevih Bunjevačko-šokačkih novina**. Gosti na *Književnom prelu* će biti pjesnici iz Hrvatske čitaonice **Fischer** iz Surčina i studenti 2. godine preddiplomskog studija glume i lutkarstva Umjetničke akademije u Osijeku. Glumci pod mentorstvom **Selene Andrić** će izvesti predstavu *Baba Jaga* i lutkarske priče *Lutka i ja*.

Pokladni bal u Monoštoru

MONOŠTOR – KUDH *Bodrog* iz Monoštora organizira u subotu, 22. veljače, pokladni bal. Bal će biti upriličen u Domu kulture u Monoštoru, s početkom u 20 sati. Ulaznica staje 100 dinara, a za osnovnoškolce je ulaz besplatan. Uz dobru zabavu pod maskama, bit će organizirana i tombola.

M. T.

Golubinačke mačkare 2020.

GOLUBINCI – *Golubinačke mačkare* bit će održane od 21. do 24. veljače. Natjecateljsko-glazbeni program bit će održan u subotu, 22. veljače, u Sportskoj dvorani u Golubincima kada će se birati najbolje maske, a u revijalnom dijelu programu će sudjelovati TS *Ladan špricer*, TO *Vila* iz Novog Sada i plesna škola *Fenix* iz Osijeka. Karneval na ulicama Golubinaca bit će održan sutradan, 23. veljače, s početkom u 14 sati. Ove godine malo je izmijenjen raspored te će *Mačkare* započeti dan ranije pokladnim jahanjem, kada naši konjari obilaze domaćine koji ih dočekuju otvorenih kapija, tako najavljujući *Golubinačke mačkare*. Četvrti dan (ponedjeljak) ostaje za one najupornije. To je dan kada namaškarena grupa ljudi obilazi ljude po kućama, shodno nekadašnjem običaju obilježavanja poklada.

Žedničko prelo

ŽEDNIK – Katolička župa sv. Marka evanđelista iz Žednika i ove godine organizira *Žedničko prelo*. Prelo će biti održano u subotu, 22. veljače, u *Sali kod Zvonka* (Rade Končara 26) i počinje u 19 sati. Ulaznice po cijeni od 1.000 dinara mogu se kupiti u prodavaonici *Dijana* u Žedniku (Čantavirski put 4).

M. T.

U Zagrebu predstavljena *Zbirka narodnih nošnji hrvatske dijaspore*

Narodno blago u slici i riječi

Knjiga *Zbirka narodnih nošnji hrvatske dijaspore* predstavljena je 5. veljače u Etnografskom muzeju u Zagrebu. Autorica kataloga je viša kustosica, voditeljica *Zbirke narodnih nošnji istočne Hrvatske*, *Zbirke narodnih nošnji hrvatske dijaspore*, *Zbirke prostirki i prekrivača* te *Zbirke torbi* u Etnografskom muzeju **Katarina Bušić**.

Izdavanjem ovoga kataloga Etnografski muzej je stavio na raspolaganje javnosti u tiskanom obliku objedinjenu i kompletno obrađenu pripadajuću građu u vidu kataloških jedinica s osnovnim podacima, opisom i fotografijom muzejskih predmeta.

»Zbirka narodnih nošnji hrvatske dijaspore objedinjuje odjevno ruho pripadnika hrvatske nacionalne zajednice s različitih područja srednjoeuropskih i istočnoeuropskih zemalja – Austrije, Češke, Kosova, Mađarske, Rumunjske i Srbije«, napisala je u uvodnom dijelu autorica Bušić, u kojem stoji i podatak da su predmeti koji se nalaze u zbirci izrađeni i korišteni pretežno u razdoblju druge polovice XIX. i prve polovice XX. stoljeća.

Hrvati iz Vojvodine

Najbrojniju cjelinu čini narodna nošnja hrvatskih subetničkih skupina: Šokaca i Bunjevaca s područja Vojvodine. Najveći dio odnosi se na Bačku, te uključuje nekoliko karakterističnih tipo-

va narodne nošnje hrvatskog šokačkog stanovništva u naseljima oko Sombora (Bereg, Monoštor), Sonte, Bača, Plavne i Vajske, kao i područje istočnog Srijema (Gibarac i Kukujevc), te ruha iz Santova u Mađarskoj.

»Tijekom povijesti Hrvatska je bila dio većih carstava, a osmanska prodiranja su potaknula iseljavanje s domicilnih prostora. Tako su nastale današnje hrvatske nacionalne manjine u susjednim zemljama, poput Austrije, Češke, Slovačke i Mađarske, dok u pojedinim susjednim zemljama u kojima žive Hrvati, oni stoljećima čine autohtono stanovništvo kao što je slučaj u Bosni i Hercegovini, Srbiji ili Crnoj Gori. Upravo ovaj katalog pomaže pratiti kretanja hrvatskog stanovništva u srednjoeuropskim i istočnoeuropskim zemljama, dajući uvid u kulturne tradicije prostora s

jedne strane i čuvanje nacionalnog identiteta s druge«, navela je u predgovoru Zbirke ravnateljica Etnografskog muzeja **Goranka Horjan**.

Katalog je, po riječima autorice, ponajprije namijenjen Hrvatima u dijaspori i iseljeništvu, članovima folklornih skupina u Hrvatskoj i inozemstvu, ali i svima koji žele vidjeti i pobliže upoznati nošnju. Stručni tekst upotpunjen je fotografijama, kako je navedeno iz Dokumentacije Etnografskog muzeja, srodnih ustanova i privatnih zbirki, među kojima su se našli i terenski suradnici iz Vojvodine.

Zahvala za suradnju

Povodom 100 godina postojanja, Etnografski muzej u Zagrebu je svojim suradnicima dodijelio zahvalnice za suradnju, a tako je 10. veljače zahvalnicu primio i direktor UBH-a *Dužijanac* iz Subotice **Marinko Piuković**, a ista će biti uručena i HKPD-u *Matija Gubec* iz Tavankuta.

 Marinko Piuković i Katarina Bušić

Po riječima Piukovića, suradnja Udruga i Etnografskog muzeja nije toliko duga, ali je iznimno plodna. Intenzivnija suradnja je pokrenuta za *Dužijancu u Zagrebu*, kada je Udruga priredila u Etnografskom muzeju izložbu *Bunjevačko veliko ruvo*.

»Tom prigodom UBH *Dužijanac* je tiskala katalog za spomenu-tu izložbu, čiji je sadržaj uvršten u *Zbirku narodnih nošnji hrvatske dijaspore*. Suradnja se nastavila i nakon izložbe, te smo perlice koje je od slame izradila **Jozefina Skenderović** darovali u trajno vlasništvo muzeju, a one su svoje mjesto također našle u ovoj zbirci, kao i fotografije iz osobne kolekcije koje sam ustupio«, kaže Piuković i podsjeća kako je prošle godine UBH *Dužijanac* organizirala *Reviju novog ruva* na kojoj je autorica Katarina Bušić imala kratko izlaganje, a njen rad će u cijelosti biti objavljen u novom broju revije *Dužijanac*.

Ž. V.

U Sonti predstavljena monografija o bačkim Šokcima i topoteka *Baština Hrvata u Srbiji*

Tko poznaje prošlost, ima i budućnost

»Ova iznimna monografija sačuvat će važan segment tradicijske baštine u vrijeme kada mnoge, kod naših predaka kroz stoljeća ukorjenjivane vrijednosti, gube bitku s modernim životom«, kazala je Katarina Čeliković iz ZKVH-a

U organizaciji Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, u Sonti su utorak, 11. veljače, predstavljeni monografija *Tradicijska baština, identitet i migracije bačkih Hrvata Šokaca* i projekt virtualne arhivske zbirke – topoteke *Baština Hrvata u Srbiji*. Domaćin, mjesna KPZH Šokadija, okupila je u svojoj Šokačkoj kući sadašnje i potencijalne suradnike topoteke i ljubitelje tradicijske baštine.

Zahvalnost kazivačima

Knjigu, plod terenskog etnološkog istraživanja šokačkih Hrvata studenata Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Odjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju, pod mentorstvom prof. dr. sc. **Milane Černelić**, provedenog uz organizacijsku

potporu ZKVH-a, predstavila je menadžerica Zavoda **Katarina Čeliković**.

»Kako se izjasnila struka, ova iznimna monografija sačuvat će važan segment tradicijske baštine u vrijeme kada mnoge, kod naših predaka kroz stoljeća ukorjenjivane vrijednosti, gube bitku s modernim životom. Raduje me što sam ponovno s vama, iako vas je iz godine u godinu sve manje. Ova knjiga je pravljena za mlađe generacije, jer stariji, kojima je njezina tematika poznata iz usmenih predanja, neumitno odlaze. A mladi, ukoliko ne budu poznavali svoju prošlost, ne znam kako će planirati budućnost. Knjiga je najviše namijenjena njima. Stoji i tvrdnja da se do sada malo pisalo o podunavskim Šokcima. Dosta ste raštrkani, pa je zbog toga terensko istraživanje trajalo dosta dugo, čak četiri godine. Svi skupa dugujemo veliku zahvalnost kazivačima, pa smo riješili simbolički im se odužiti darovanjem knjige svakom od njih«, rekla je, među ostalim, Čeliković.

Digitalna arhiva

Uz poziv nazočnima na suradnju, projekt topoteke *Baština Hrvata u Srbiji* predstavio je tajnik Zavoda **Josip Bako**. Riječ je o projektu kojega ZKVH, u suradnji s Međunarodnim centrom za arhivska istraživanja ICARUS, provodi u cilju prikupljanja arhivske građe, prije fotografija koje svjedoče o baštini Hrvata u

Srbiji, a koja je dostupna na internetskoj domeni <https://hrvati-srbija.topoteka.net> a samim time i širokom krugu zainteresiranih korisnika.

»Otvorili smo virtualnu arhivsku zbirku *Baština Hrvata u Srbiji* na međunarodnoj suradničkoj digitalnoj platformi *Topoteka*. U okviru virtualne platforme javnosti ćemo predstaviti fotografije, pisma, karte, razglednice, zvučne zapise i drugi dokumentarni materijal iz bliže i dalje prošlosti koji tematiziraju baštinu Hr-

vata u Srbiji, a koja se trenutačno nalazi razasuta po ladicama i ormarima u brojnim obiteljskim zbirkama. Stoga su nam vrlo dragocjeni svi vaši prilozi, osobito stare fotografije, koje ilustriraju bilo koji od segmenata života predaka, a potrebno je da uz nazive pruže i informacije, ukoliko su poznate, o vremenu nastanka, mjestu, vlasniku i autoru fotografije. Sve što pohranimo na ovoj platformi ostat će trajno sačuvano i dostupno javnosti. Stoga vas pozivam na suradnju, a mi ćemo poštovati autorska prava, što znači da će vlasnik potpisati suglasnost o objavi, njegovo ime bit će navedeno na internetskoj platformi, a dokumenti se ne mogu preuzimati bez odobrenja», rekao je među ostalim, Bako.

Navedena izlaganja su završena odgovorima na više pitanja, postavljenih od zainteresiranih, a za boravka u Sonti Josip Bako je skenirao priličan broj vrijednih fotografija i dokumenata koje su donijeli pojedini članovi *Šokadije*.

Oкупljene je pozdravio i predsjednik *Šokadije* **Zvonko Tadijan**.

»Znate da je literatura o nama Šokcima do sada bila vrlo oskudna. Stoga me raduje što je ovo kapitalno djelo pripremljeno i urađeno vrlo studiozno. Svatko od nas trebao bi imati primjerak ove knjige, koja obuhvaća ključne segmente života naših starih. Nadam se da je *Šokadija* kroz osamnaest svojih kazivača dala puni doprinos uspjehu ovoga projekta«, rekao je Tadijan.

Ivan Andrašić

Godišnja skupština KPZH *Šokadija* iz Sonte

Šokačku kuću privesti namjeni

Redovita godišnja skupština KPZH *Šokadija* iz Sonte održana je u subotu, 8. veljače, u mjesnoj *Šokačkoj kući*. Predsjednik udruge **Zvonko Tadijan** je ovom prigodom istaknuo najveće probleme u njihovom radu, ali izrazio i nadu u siguran opstanak *Šokadije*.

»Svjesni smo malobrojnosti i dobne kategorije našega članstva. Stoga me osobito veseli što su danas s nama i naši najmlađi članovi sa svojim roditeljima. Zbog njih se nadam da možemo malo vedrije gledati u budućnost. *Šokadija* i dalje mora ostati čuvar tradicijske baštine sončanskih Hrvata – Šokaca, kako materijalne, tako i duhovne. Zbog pojačanog iseljavanja mlađeg dijela sončanske populacije najveći problem i dalje će nam biti smanjenje broja i starenje aktivnog članstva. No, nadam se da ćemo uspjeti opstati i iza sebe ostaviti snimljenu i zabilježenu našu bogatu baštinu.«

Na skupštini je konstatirana uspješna provedba planiranoga u 2019. godini.

»U prethodnoj godini, uz puno truda i konstantno pomanjkanje financijskih sredstava uspjeli smo realizirati planirane manifestacije, a akcent u radu bio nam je na *Šokačkoj kući*. Nadam se da ćemo je ove godine konačno dovršiti, jer je već prepoznatljiva i postaje nezaobilazna točka na turističkoj mapi Apatina, a i šire, čak smo i dio jednog međunarodnog projekta koji se tiče sinergije kulture i turizma«, rekla je dopredsjednica udruge **Biljana Ribić**.

I u ovogodišnjem planu rada dominiraju aktivnosti na konačnom privođenju namjeni *Šokačke kuće*, ali i neke nove, vezane za književne aktivnosti i očuvanje lokalnog govora. Sve do sada redovite manifestacije u planu su i za 2020. godinu, uz uvođenje jedne nove, književnog susreta stvaratelja na šokačkoj ikavici, a likovna kolonija udruge se planira transformirati u dvodnevnu.

U radu Skupštine sudjelovalo je šezdesetak članova udruge. Članica i donatorica *Šokadije*, slikarica **Ana Tudor**, udruzi je i ovoga puta donirala jednu sliku.

I. A.

HRVATSKI KULTURNI CENTAR
„BUNJEVAČKO KOLO“

|

KATOLIČKO DRUŠTVO
„IVAN ANTUNOVIĆ“

PRIREĐUJU

10. PRELO SIĆANJA

23.II.2020.

Okupljanje u središtu grada kod spomenika
Presvetoga Trojstva u 17 sati.

Sudjelovanje na Svetoj Misi u Franjevačkoj
crkvi u 17.30 sati.

Nakon Svete Mise odlazak u dvoranu HKC
„Bunjevačko kolo“ sa svečanim početkom u
19.30 sati.

Jedini uvjet nazočnosti jest odijevanje
SVEČANE BUNJEVAČKE NOŠNJE (zimske).

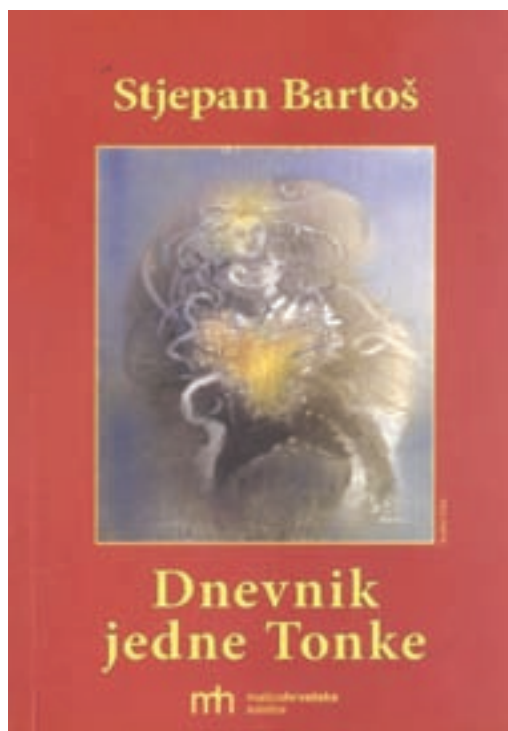

Nova knjiga: **Stjepan Bartoš**, *Dnevnik jedne Tonke*, Matica hrvatska Subotica, 2020.

Surova slika naših života

U nakladi Matice hrvatske Subotica objavljena je knjiga *Dnevnik jedne Tonke* **Stjepana Bartoša** iz Novog Sada. U pitanju je »dnevnik-roman« u kojem junakinja, ili bolje rečeno anti-junakinja, uporno pokušava svesti svoje brojne identitete – žena, supruga, majka, uposlenica, prijateljica – na jedan uski, jasni, mjerljivi identitet – identitet pretile nezadovoljne žene koja u maniri ozbiljnog ovisnika polazi od negiranja problema, preko apstinencijskih kriza do stvarnog ili fiktivnog rješenja problema.

»Nesigurnost u vlastiti integritet i uspješnost u svojim različitim identitetima preusmjerava se u jasni, vidljivi i lako mjerljivi put gubljenja tjelesne težine. Gubljenje težine i preoblikovanje tijela zapravo može biti preoblikovanje i traženje vlastitoga identiteta. U stalnom provjeravanju novih rezultata u ogledalu, slika doživljava vrlo male, a često i neželjene promjene, što dovodi do niza frustracija i zastranjenja«, navodi u pogovoru jedna od recenzentica knjige **Klara Dulić-Ševčić** ističući kako Bartoš kao muškarac ispisuje »tipično« žensku intimu, oslobađajući kroz svoje djelo hrpu stereotipa.

Recenzentica **Ileana Ursu** bilježi kako bi pogrešno bilo tumačiti ovu novelu kao priču o ženi zbog piščeve sugestije u naslovu.

»Ovo je surova slika naših porodica i odnosima unutar njih, naši odnosi na poslu i oko njega, naša vajna prijateljstva sklopljena na brzinu i istom brzinom raskinuta... Ovo smo mi danas i ovdje nesposobni da izađemo iz začaranog kruga efemerija i da živimo pravi život sa svim njegovim ljepotama i problemima«, navodi Ursu, dodajući kako uspješnosti knjige pridonosi sočan, živ i svakodnevni jezik kojim je pisana.

Stjepan Bartoš (Srijemska Mitrovica, 1960.) piše priče, kazališne i TV drame. Objavio je dvije knjige drama (*Drame i Igra opasnih pojedinosti*) te dvije knjige kratkih priča (*Upoznavanje i Kuća koja plovi*). Redoviti je suradnik književnog časopisa *Klasje naših ravni*.

Po cijeni od 500 dinara, knjiga *Dnevnik jedne Tonke* može se kupiti u subotičkoj knjižari **Danilo Kiš**.

D. B. P.

Časopis za književnost, umjetnost i znanost

Dva nova sveska *Klasja naših ravni*

Nedavno su izašla dva nova sveska časopisa za književnost, umjetnost i znanost *Klasje naših ravni*, kojega izdaje ogranak Matice hrvatske u Subotici. Trobroj časopisa (8.-10. za 2019.) posvećen je nedavno preminulom bivšem svećeniku i kulturnom djelatniku vojvođanskih Hrvata dr. **Andriji Kopiloviću** (1941. – 2019.). Uz veoma opširan intervju s Kopilovićem, tu su i njegovi autorski tekstovi o pojedinim duhovnim temama kao i marijanskom svetištu Bunarić u Subotici. Nekrolog Kopiloviću potpisuje svećenik mons. dr. **Andrija Anišić**, a u svesku je zastupljen i tekst **Stevana Mačkovića** o stradanjima subotičkih obitelji **Nojcsek** i **Taupert**.

Dvobroj *Klasja* (11.-12. za 2019.) donosi u prvom planu tekst *Dvije zabranjene knjige* Geze Kikića kojega potpisuje **Slaven Bačić**. Objavljeno je i više tekstova **Jasne Melvinger**, među ostalim i o pojedinim značajkama petrovaradinskoga govora kao i o petrovaradinskim toponimima. U dvobroju je zastupljen i tekst **Lajče Perušića** *Ikavica na stranputici* te proza **Mirka Kopunovića**.

Novi svesci *Klasja naših ravni* se, po cijeni od 150 dinara, mogu kupiti u subotičkoj knjižari **Danilo Kiš**.

D. B. P.

NATJEČAJ ZA XV. HOSANAFEST 2020.

U nedjelju, 20. rujna 2020. godine, bit će održan jubilarni petnaesti Festival hrvatskih duhovnih pjesama – *HosanaFest* u Subotici. Slogan ovogodišnjega *HosanaFesta* je »Ima smisla...«. U tu svrhu Organizacijski odbor *HosanaFesta* raspisuje

NATJEČAJ

za prijem novih skladbi koji je otvoren od 1. veljače i traje do 1. travnja 2020.

Uvjeti natječaja su sljedeći:

- skladbe tematski moraju imati kršćanski karakter;
- skladbe ne smiju biti već objavljene niti javno izvedene;
- trajanje skladbe ne smije prijeći 4 minute;
- uredno potpisani autori glazbe, teksta i obrade;
- autor i glavni izvođač pjesme ne smije biti mlađi od 16 godina;
- u vokalno-instrumentalnom sastavu ne smije biti više od 15 osoba.

Prijava na natječaj dostavlja se na CD-u ili putem elektroničke pošte, a obvezno mora sadržavati sljedeće:

- oglednu demo snimku pjesme (snimka ne mora biti studijska, ali glazbeno-produkcijski treba biti što sličniji izvedbenoj verziji). Pjesma može biti poslana i u mp3 formatu s minimalnom rezolucijom od 192 kbps;
- tekst pjesme (preporuča se u Word formatu);
- kraću biografiju izvođača sa svim potrebnim podacima (adresa, telefon, e-mail, web i sl.), te navesti zajednicu u kojoj se djeluje;
- potvrda svećenika.

Prijave koje ne budu ispunjavale gore navedene uvjete, kao i skladbe upitne originalnosti, neće biti razmatrane od stručnog povjerenstva.

Napomena: Autori slanjem skladbe na natječaj jamče za njezinu originalnost, te daju svoju suglasnost za izdavanje skladbe na festivalskom CD-u, DVD-u, kao i radijskom i televizijskom emitiranju bez traženja nadoknade. Naknadno utvrđivanje neoriginalnosti skladbe povlači za sobom sankcije određene pravilnikom *HosanaFesta*.

Prijavljene skladbe ne mogu se povući niti će biti vraćene.

Rezultati natječaja bit će autorima javljeni do 20. travnja 2020. Izvođači čije se skladbe uvrste u program Festivala, trebaju studijsku snimku dotične skladbe, te njenu matricu dostaviti u roku do 60 (šezdeset) dana po objavljivanju rezultata.

Redoslijed nastupa na *HosanaFestu* određuje festivalski Organizacijski odbor.

Radove slati ili dostaviti na adresu:

HosanaFest 2020.

Starine Novaka 58. ; 24000 Subotica ; Vojvodina – Srbija

tel. +381(0)64/4616-394

ili na e-mail: hosanafest@yahoo.com

Don Boscova zabava u sv. Roku i sv. Jurju

Subotički oratorij je u subotu, 1. veljače, proslavio svog nebeskog zaštitnika sv. **Ivana don Bosca** svetom misom i zabavom za djecu. Misno slavlje u župi sv. Roka u Subotici predvodio je vlč. dr. **Andrija Anišić**, a nakon euharistijskog slavlja u župnoj dvorani priređena je *Don Boscova zabava*, koju su obilježile igre, izazovi, zanimljiva tombola i upoznavanje djece sa životom ovoga sveca.

S istom namjerom 8. veljače *Don Boscova zabava* priređena je i u župi sv. Jurja u Vajskoj, i to za više razrede osnovne škole dok je za niže razrede najavljena za sutra, 15. veljače. Zabavu u Vajskoj, na radost sve djece, upriličili su vjeroučiteljica **Kristina Ralbovsky** i vlč. **Dominik Ralbovsky**.

Ž. V.

Zahvala za bračnu ljubav

Druge nedjelje u veljači obilježava se *Svjetski dan braka*, koji je nastao 1981. u Americi. Ovaj dan na poseban način posvećen je bračnom paru, mužu i ženi kao stupu obitelji, osnovi Crkve i društva. Dvadeset i šest bračnih parova zahvalilo je

Bogu i jedni drugima za bračnu ljubav. Euharistijsko slavlje predvodio je župnik vlč. dr. **Mario Stantić** uz župnog vikara ove župe vlč. **Arnolda Lukácsa**, a jubilarci su svojim primjerom posvjedočili bračnu ljubav, koju su jedni drugima obećali do groba prije 5, 10, 15, 20, 25, 30, 35, 40, 45, 50, 55 i 60 godina. Svi oni sudjelovali su pod svetom misom, predvodili čitanja, prinosili darove, a na kraju slavlja im je župnik podijelio uspomenu na ovu proslavu.

Istoga dana proslavu bračnih jubileja imala je i mađarska zajednica.

Zaručnički tečaj

Zaručnički tečaj, kao priprava za sve one koji se namjeravaju vjenčati ove godine, kao i za starije od 17 godina, počinje 9. ožujka i traje tjedan dana. Početak je svakoga dana u 19.30 sati u Harambašićevoj 7 u Subotici.

U susret blagdanima

14. veljače – Valentin, Zdravko
22. veljače – Katedra sv. Petra
26. veljače – Čista srijeda

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Zakon i ljubav

Čovjek zna da je put do Boga i vječnosti osiguran čuvanjem Božjih zapovijedi. Je li to baš tako jednostavno, kako se u prvi mah čini? I u Isusovo vrijeme vjernost Mojsijevom zakonu bila je nešto što je iznad svega, kada je vjera u pitanju. Oni su u zapovijedima vidjeli jasne smjernice koje vode u život. Međutim, načinili su veliku grešku u njihovom tumačenju i čuvanju, a i mi je danas ponavljamo – sve su shvatili previše formalno i doslovno. Ali, Božji zakon nije kao naši zemaljski zakoni, on u svome središtu ima ljubav.

Ne kao farizeji

U Isusovo vrijeme tumačenje Mojsijeva zakona otišlo je toliko daleko da je obuhvaćalo 613 različitih propisa. Obični ljudi većinu propisa nisu ni znali, pa ih se nisu mogli ni pridržavati, a farizeji i pismoznanci poznavali su svaki propis i strogo su se njima vodili. No, u toj šumi zabrana i dopuštenja izgubilo se ono ključno što je Bog imao na umu kada je davao zapovijedi, a to je ljubav, ljubav prema Bogu i prema čovjeku. Njihovo robovanje slovu zakona bilo je čisti legalizam, ispražnjen od svake vrste ljubavi. Zapovijed je bila ispred čovjeka, te je takva pravednost često nanosila više štete nego koristi u međuljudskim odnosima. Zato Isus na pitanje koja je zapovijed najveća od svih odgovara da je to zapovijed ljubavi prema Bogu i njoj slična, zapovijed ljubavi prema bližnjemu, dodajući: »O tim dvjema zapovijedima visi sav Zakon i Proroci« (usp. Mt 22,36-40). Na taj način upozorava da strogi legalizam treba odbaciti i tumačiti zapovijedi tako da je ljubav u središtu.

Farizeji i pismoznanci spočitavali su Isusu što ozdravlja subotom i druži se s carinicima i grješnicima, te ga optuživali da time krši Mojsijev zakon. Pa iako se i danas može nekom učiniti da je Isus svojim ponašanjem postupao protivno Zakonu i mijenjao ga, on sam jasno kaže: »Nemojte misliti da sam došao ukinuti Zakon i Proroke. Nisam došao ukinuti nego ispuniti« (Mt 5,17). Na to dodaje: »Tko dakle ukine jednu od tih, pa i najmanjih zapovijedi i tako nauči ljude, najmanji će biti u kraljevstvu nebeskom. A tko ih bude vršio i druge učio, taj će biti velik u kraljevstvu nebeskom« (Mt 5,19). Tako, dakle, Isus pojašnjava

da njegovo »ispuniti Zakon« ne znači mijenjati ga, ublažavati i prilagođavati vremenu ili mišljenju većine. On je došao Zakonu vratiti pravi smisao, a to je da čovjek sam mora odabrati vršiti Zakon i ići u život, ili ga odbaciti. Samo ga ljubav može potaknuti na ispravan odabir, a za mnoge tu je bio ključan susret s Kristom.

Čisto srce

Iako su farizeji i pismoznanci bili vrsni poznavatelji i vršitelji Zakona, Isus ipak kaže: »Uistinu kažem vam: ne bude li pravednost vaša veća od pravednosti pismoznana i farizeja, ne, nećete ući u kraljevstvo nebesko« (Mt 5,20). Dakle, zapovijedi treba vršiti, ali na drugačiji način od farizejskoga. Njihovo čuvanje zapovijedi nije bilo u skladu s pravednošću koju Isus donosi. Ona pravednost koju on donosi nije veća u odnosu na prijašnju nego je posve drugačija. To je pravednost koju pokreće ljubav. Ona je pravedna, ali pazi na čovjeka, jer nije svrha sama sebi nego je u službi ljudi.

No, Isus ispred pravedne kazne za počinjene grijehove ističe izbjegavanje grješne prigode. Grijeh započinje već u mislima i srcu, te ako se tu ne zaustavi, onda eskalira i dovede do veće štete. Treba se kloniti i svake misli i osjećaja koji nas mogu dovesti do grješne radnje. U tome se čovjek vježba i tako sprječava sve one posljedice koje grijeh nosi. Čisto srce je ono što Isus želi od svojih učenika, a to će ih upraviti da čuvaju Zakon bez bojazni da će ga prekršiti.

Mi smo često poput farizeja, obični legalisti. Preusko shvaćamo zapovijedi i tako se preispitujemo kada se pripremamo za ispovijed. Mislimo da smo bezgriješni ako nismo nikoga ubili ili pokrali. Ali ako počnemo ispitivanje savjesti od dvije zapovijedi ljubavi, pa kroz njih pogledamo na ostale zapovijedi, shvatit ćemo da činimo mnogo toga što jedan kršćanin ne bi trebao, da griješimo, ne samo djelima nego i propustima, da u našim srcima ima mnogo toga što nas može odvesti u nove grijehove. Bog nam je dao zapovijedi, ne da prijeti kaznom i utjeruje strah nego da nas usmjerava pravim putem koji vodi u život. A Isus nas podsjeća da na tome putu glavna vodilja treba biti ljubav. Tko to shvati sigurno kroči putem života.

Prilika za okupljanje i veselje

HKPD **Matija Gubec** iz Tavankuta u subotu je, 8. veljače, organiziralo XII. *Gupčev bal*. Prilika je to da se okupe i zajedno provedu svi oni koji su radili na realizaciji brojnih projekata te udruge u prethodnoj godini, ali i da se privuče pozitivna energija za ono što dolazi u tekućoj. Također i da se okupe i provedu svi oni koji prate i podržavaju rad *Gupca*. Tavankučani *Gupčev bal* organiziraju povodom dana Seljačke bune, koju je predvodio **Matija Gubec** u stubičkom kraju 9. veljače 1573. godine. Taj dan i lokalna Osnovna škola *Matija Gubec* obilježava kao Dan škole. Ove godine bal je organiziran u obnovljenom mjesnom Domu kulture koji se nije koristio više od desetljeća.

Goste i uzvanike je na početku večeri pozdravio predsjednik Društva **Ladislav Suknović**. Među ostalim, balu su nazočili predstavnici Zagrebačke županije, HNV-a, DSHV-a, Savjeta MZ Tavankut te hrvatskih udruga. Za dobru zabavu gostiju pobrinuli su se tamburaški sastav *Biseri* iz Subotice i klapa *Levanda* iz Samobora.

Dan ranije u obnovljenom Domu kulture održana je proslava Dana OŠ *Matija Gubec*. Organiziranje prvih manifestacija u ovom objektu prokomentirao je predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**: »Potreba da se obnovi Dom kulture u Tavankutu postoji više od 10 godina. Kako za taj veliki problem nikoga nije bilo briga u lokalnoj samoupravi, inicijativu sam predložio

predsjedniku Srbije **Aleksandru Vučiću** na sastanku prije dvije godine – 20. veljače 2018. u Beogradu. Tada je dogovorena, među ostalim, i obnova Doma kulture, što je na naše veliko zadovoljstvo učinjeno. Isti smo čin u javnosti i pohvalili na način da smo predsjednika Aleksandra Vučića imenovali kao 'vjerodostojnu, angažiranu i odgovornu osobu u rješavanju naših zahtjeva', no isto smo tako ukazali na nedopustivo manipuliranje u upravljanju i korištenju Doma od predstavnika mjesnih i lokalnih vlasti. Ističem da je riječ o onima koji su s ruiniranim i nefunkcionalnim tavankutskim Domom kulture bili zadovoljni i pomireni. Nadamo se da će konačno davanje odobrenja za korištenje Doma kulture u Tavankutu za kulturne potrebe mještana od strane MZ-a biti ona i onakva praksa koja će se ubuduće odvijati po automatizmu».

I. D.

RECEPT NA TACNI

Kruh je, a nije

Nevjerojatno je koliko volim mijesiti tijesta i ne znam odakle mi ta ljubav. Zapravo, nije da ne znam: i mama, i majka, i baka su izrađivale fina tijesta, ali nikad zajedno nismo zamijesili nego se meni ta ljubav razvila mnogo godina kasnije i sve cake otkrivam sama. Sjećam se jedino da mi je majka govorila kada ti se na tijestu prave »zračni baloni«, onda si ga fino umijesila. I uvijek bi dodala da s tijestom moraš polako. Eto, ta dva pravila znam i sada eksperimentiram i uživam. Nešto po čemu se najviše razlikujemo je vrsta brašna koju koristimo, jer ja gledam da uopće ne koristim pšenično bijelo brašno, koje je najidealnije za tijesta ali ne ide mi loše.

E sad, imam recepte za tri kruha koja obožavam i o njima sam već i pisala, pa je vrijeme za nešto novije i drugačije. I kruh je, a i nije.

Potrebno: 2 jajeta / 120 g raženog brašna / 100 g ječmenog brašna / 120 g kulena / 2 struka mladog luka / 1 manja paprika / 2 žlice masti / 2 decilitra mineralne vode / malo himalajske soli / 2 pune žličice sode bikarbone / golica i suncokret za posipanje.

Postupak: Umutiti jaja i dodati im mineralnu vodu, sol, sodu bikarbonu, mast i na kraju brašno i dobro umutiti. Narezati luk, papriku i kulen i kuhačom ih umiješati u tijesto. Tijesto izliti u pleh obložen pek papirom, zagladiti mokrom žlicom ili prstima i posuti sjemenkama. Peći pola sata u pećnici zagrijanoj na 220 stupnjeva.

Odličan za doručak, za ponijeti na put ili piknik. Možete ga čak i uz ručak servirati. Lijepo ide uz jogurt, kefir, čaj ili šalicu mlijeka. Kako bilo, uživat ćete. Dobar tek!

Gorana Koporan

OŠ Matija Gubec proslavila Dan škole

Osnovna škola *Matija Gubec* iz Tavankuta obilježila je u petak, 7. veljače, Dan škole u tavankutskom Domu kulture čime su ga oživjeli prvi puta nakon njegove velike rekonstrukcije. Njihovu proslavu uveličali su svojim nastupom klapa *Levanda* iz Samobora te ženski pjevački zbor HKD-a *Napredak* podružnice Usora – Tešanj. Poseban je trenutak večeri činio zajednički nastup klapa *Levanda*, ženskoga zbora HKD-a *Napredak* te školskoga zbora OŠ *Matija Gubec*. Programu su prisustvovali ravnatelji iz Hrvatske, Srbije, predstavnici hrvatske zajednice, kulturnih institucija, nastavnici, roditelji.

Na samome početku programa goste je pozdravila ravnateljica škole **Stanislava Stantić-Prčić** koja je podsjetila na značenje i važnost pojma škole koji se danas često zaboravlja, a dolazi od grčke riječi koja se prvenstveno odnosila na vrijeme provedeno u dokolici i zabavi. Upravo je

time najavila sve ono što je uslijedilo u nastavku programa. Sve prisutne pozdravio je i izaslanik predsjednika Skupštine Zagrebačke županije **Rudolf Vujević**, koji je ukazao povjerenje u sve ono što škola radi.

I. D.

Uspjeh hrvatskih odjela na općinskom natjecanju iz matematike

Na općinskom natjecanju iz matematike, koje je održano 7. prosinca, sudjelovalo je 302 učenika uzrasta od 3. do 8. razreda osnovnih škola, od kojih se njih 13 natjecalo na hrvatskom nastavnom jeziku (svega 4,3 posto). Ovim povodom 12. veljače je u Velikoj vijećnici Gradske kuće u Subotici priređena svečana dodjela diploma i zahvalnica, koje je nagrađenim učenicima u nižim razredima dodijelio jedan od najboljih učenika Srbije, učenik II. razreda Matematičke gimnazije u Beogradu, nekadašnji učenik OŠ *Ivan Milutinović* **Igor Engi**, dok je višim razredima diplome uručio sveučilišni profesor dr. **Nebojša Gvozdenović**.

Zavidan uspjeh koji su postigli učenici na hrvatskom jeziku je sljedeći:

III. razredi: na natjecanju je bilo tri učenika, no nitko nije osvojio neku nagradu, a za ovaj uzrast nema okružnog natjecanja.

IV. razredi: na hrvatskom nastavnom jeziku natjecalo se dva od ukupno 69 učenika:

Jakov Vuković, OŠ *Ivan Milutinović* – I. mjesto i plasman na okružno, mentorica **Sanja Dulić**,

Ines Vojnić, OŠ *Matko Vuković* – I. mjesto i plasman na okružno, mentorica **Ljubica Milašin**,

V. razredi: na hrvatskom nastavnom jeziku natjecao se jedan od ukupno 62 učenika,

Andrija Matković, OŠ *Matko Vuković* – plasman na okružno natjecanje, mentorica **Nevenka Tumbas**,

VI. razredi: na hrvatskom nastavnom jeziku natjecalo se dva od ukupno 52 učenika,

Lea Vojnić, OŠ *Matko Vuković* – plasman na okružno natjecanje, mentorica **Nevenka Tumbas**,

VII. razredi: na hrvatskom nastavnom jeziku natjecalo se tri od ukupno 36 učenika,

Andrija Mandić, OŠ *Matko Vuković* – II. mjesto i plasman na okružno natjecanje, mentorica **Nevenka Tumbas**,

Matija Ivković I Vandekić, OŠ *Ivan Milutinović* – III. mjesto i plasman na okružno natjecanje, mentorica **Konsuela Bačić**,

David Šarčević, OŠ *Matko Vuković* – pohvala i plasman na okružno natjecanje, mentorica **Nevenka Tumbas**,

VIII. razredi: na hrvatskom nastavnom jeziku natjecalo se dva od ukupno 30 učenika,

David Kozma, OŠ *Matko Vuković* – pohvala i plasman na okružno natjecanje, mentorica **Nevenka Tumbas**.

Ž. V.

Maškare u Sonti

Na ovoj fotografiji je snimljena muška osoba, **Josip Klecin Pantin** (1926. – 1997.), poznat po profesiji mesara i kobasičara u Sonti. Josip je bio kršan i radišan muškarac. Nijedan posao mu se nije oteo. Osim mesarskog zanata, bavio se poljodjelstvom. Imao je konje, odgajao je stoku i perad zajedno sa svojom suprugom. Ali! Joza je bio veliki šeret. Gdje god je bilo pjesme, igre i šale, tu je bio i on.

Na fotografiji nema datuma kada je nastala, ali se može zaključiti da je ovdje vrlo mlad. Maskirao se u »prelju«, pa će krenuti na prelo da nasmije već i onako veselo preljsko društvo. Na Josipu je karikirana narodna nošnja. Na glavi ima kapicu za mlade, tj. nevjeste što dokazuje šljager, til preko kapice koji se nije nosio nikada više poslije vjenčanja, osim prve nedjelje poslije vjenčanja, na misu. Na torzu nosi pulani plećak koji se nosio samo u svečanim prilikama (na prelo nikada). Pripasana mu je kecelja koja se zove *bošča*, koja je izatkana od vune ili od *arasa* (grubljih, pamučnih vlakana). Ovakva kecelja se nosila dok je nova u svečanim, a iznošena u svakidašnjim prilikama. Na nogama ima ručno pletenu obuću, *ljope*. Preslica, s kojom Joza »namjerava presti« u Sonti se zove *prelja legirka*. Ovakve preslice su bile crne boje i bile su lakirane, što im i ime govori. Izrađivale su se u Sonti. Na *lopatke* je privezano *povismo kućina* (pročešljano konopljino vlakno) spremno za ispredanje.

Žitelji Sonte su oduvijek voljeli zabave i druženja, bilo uz rad bilo uz slavlja ili blagdane. Maskiranja nisu bila vezana samo uz poklade, već može se reći tijekom cijele godine. Ako su poslovi dozvolili, ljudi su davali sebi oduška kad god je bilo prilike za to.

Za *Grožđe-bal* (koji će ove, 2020. godine, biti organiziran 89. put) su se maskirali u najvećem broju. Tu je bilo takozvanih Cigana i Ciganki, vragova i vještica, vračara i vračeva, dimnjačara, perjaša, gospođa i gospodina, doktora, medvjeda i majmuna, žandara, pudara i pudarica, kneza i kneginja... Selom su išli u povorci ili u zaprežnim kolima s ostalim sudionicima *Grožđe-bala*. Svi su bili maskirani, pa ih se teško moglo prepoznati, osim mlade, đuvegije i pudara i pudarica.

Tijekom kolinja susjede oko kuće u kojoj se kolinje obavljalo su se maskirale u Ciganke i išle kobojagi prositi. Zato su dobijale oko vrata ogrlicu od čvaraka, kobasica ili krvavica.

U vrijeme prela maškare su dolazile na prelo, najčešće momci preodjeveni u žene, naročito oni koji se nisu puštali na prelo, pa su se tako »nevidljivi« ipak ugurali među djevojke koje ih nisu željele. Djevojke ili žene su se maskirale u muškarce. Oblačile su kožuhe naopačke, na glave su stavljale šubare ili šešire, a na lice neizbježne brkove. Oblačile su hlače, *bričese* ili samo dugačke gaće. Maškare su obično donosile friško ispucane koke (kokice), kojima su darivale prelaše tako što su ih zasipale njima. Sve je to bilo praćeno salvama smijeha i duhovitim primjedbama.

Na balovima, od kojih je bio najpoznatiji Vatrogaski bal za poklade, također se uredio muškarac ili u prosjaka ili u nevjestu s kojom je svatko htio plesati. Za prosjaka i nevjestu su se davali novci, sitniš, ali je to u konačnici bio zavidan doprinos za vatrogasce.

Na Cvjetnu subotu uvečer još i sada postoji običaj *Jela*. Opet se uredi momci ili mladi oženjeni, odjenu se u bijelu plahtu,

nose lance i zvekeću njima, zvone zvoncima, pucaju bičevima i sokacima jure djecu koja ih mame: »O, Jelo, spale gaće s krmače, o, Jelo! Napolak su malo žute, o Jelo«. Djeca bježe ispred Jele, ali ako ih ona nađe, dobiju po turu. A, nađe ih, jer djeca u torbicama koje vješaju na vrat nose kokice, pa ih putom i prosu. Po tome tragu ih Jela nađe.

Po novoj modi, eto, i u katoličkim zemljama je obavezan Djed-Božićnjak. U Sonti, još i danas na Badnju večer, tik prije večere dolazi Anđel. Naravno, kod onih koji drže do tradicije. Obično je to djevojka ili djevojčica viša rastom, raspuštene duge kose, s malim sitom preko lica, da se ne prepozna i u bijeloj odjeći. Anđeo donosi *kriškringli* (božićno drveće).

Na svadbama su nekada bile neizbježne »duple« mlade. U pola noći na svadbi se igralo s mladom i svaka osoba je igru plaćala ili bi platila da mlada sjedne i odmori. Kad se mlada izigra, dolazila je maskirana mlada (opet muškarac maskiran u ženu) koja je udovoljavala »željnima« igre. Morao je biti snažniji i izdržljiviji muškarac, jer su ga »partneri« nemilosrdno tjerovali igrati. Prenaglašeno su mu »popravljali«, crvenili obraze i usne, naka-radno iscrtavali obrve da mlada bude što »ljepša«. Dosjetkama nije bilo kraja, pa prema tomu i smijeha. I ova mlada je skupljala novac koji se slivao u mladenkinu i mladoženjinu blagajnu.

Šokci, Hrvati u Sonti, u rječniku nisu imali izraz, maska, osim za vatrogasnu masku. Kada se netko maskira rekli su »primundurio se u žencku«, ili »primundurio se u muškoga, primundurio se u čadžara«, ili »primundurila se u muškoga, primundurila se u nikoga gospodara«.

Ruža Silađev

Hrckov maskenbal

Zabava pod maskama

»Dobre vile, čarobnjaci, vještice, kraljevići i princeze, kraljice, klaunovi i vampiri, lopovi... fašnički su ljudi ples zaplesali«, tako su pjevali mališani iz vrtića na XVII. po redu *Hrckovom maskenbalu*, koji je održan 7. veljače u dvorani HKC-a *Bunjevačko kolo* u Subotici. Sve ove spomenu-te likove mogli ste uživo vidjeti na maskenbalu, kao i brojne kreativne i unikatne maske u što se maskiralo oko 270 djece iz vrtića i osnovnih škola širom Vojvodine.

Kakav bi to bio *Hrckov maskenbal*, ako na njemu ne bi bio i *Hrcko* osobno. Djeca su uživala u prisustvu naše maskote, te s *Hrckom* plesala i fotografirala se za uspomenu. Ove godine malo smo se i propitivali »slatkim pitanjima«, a oni koji su znali točne odgovore su se i zasladili. Ipak, najvažniji dio maskenbala je revija maski, u kojoj su sudjelovali vrtići, škole i udruge, a svako dijete za trud i kreativnost *Hrcko* je nagradio darovima.

Tako su svoje kreacije na reviji maski pokazali mališani iz vrtića *Marija Petković-Sunčica* i *Marija Petković-Biser* iz Subotice i *Petar Pan* iz Tavankuta. Došli su i učenici iz osnovnih škola *Ivan Milutinović* i *Matko Vuković* iz Subotice, *Vladimir Nazor* iz Đurđina, *Ivan Milutinović* iz Male Bosne, *Matija Gubec* iz Tavankuta, 22. oktobar iz Monoštora, *Ivan Goran Kovačić* iz Sonte, *Ivo Lola Ribar* iz Plavne, *Aleksa Šantić* iz Vajske, *Moša Pijade* iz Berega, *Bratstvo-jedinstvo* iz Lemeša ali i djeca iz HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Sombora.

Putate se kako je bilo? Oni koji su bili mogu posvjedočiti, no kako može biti na maskenbalu nego veselo, razigrano, zanimljivo, pa i pomalo istraživački jer je bilo i onih koji su se tako dobro namaskirali da smo morali istraživati tko su.

Ž. V.

Fotogaleriju možete pogledati na facebook profilu NIU Hrvatska riječ.

Dječje maskare u Petrovaradinu

Dječje maskare, koje organizira Hrvatsko kulturno-prosvjetno društvo *Jelačić* iz Petrovaradina, bit će upriličene 22. veljače u dvorani Vatrogasnog doma u Petrovaradinu (Pavla Jurišića Šturma 2), a počinju u 12 sati. Sudjelovat će djeca koja pohađaju *Jelačićevu Petrovaradionicu*, a pripremle su ih njihove voditeljice **Vlasta Malešević**, **Ivana Šimunović** i **Tatjana Štimac**. Podrška odraslih i posjetitelja dobro je došla, uz uvjet dobrog pokladnog raspoloženja.

M. T.

ZOVEM SE: Luka Kozma

IDEM U ŠKOLU: OŠ Matko Vuković, Subotica – 6.4.

IZVANNASTAVNE AKTIVNOSTI: idem na folklor i u školu slikanja u HKC *Bunjevačko kolo*

VOLIM: slatkiše i lego kocke

NE VOLIM: čitati lektiru

U SLOBODNO VRIJEME: igram igrice na računalu i igram se lego kockicama

NAJ PREDMET: tjelesni odgoj

KAD ODRASTEM ŽELIM BITI: kuhar

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupaoane, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaoalice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel.: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, viran- goši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marama, pre- gače i sl. Tel.: 024/532-570.

Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel.: 063/865-55-96.

Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, pa- puče, marama i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomijskog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osiguran, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kon- takt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Tel.: 064 18-39-591.

Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Miču- rinovoj 22, Subotica. Informacije na mobil: 066-555-49-61.

Poziv za Liru naivu 2020.

Hrvatska čitaonica i Bunjevačko-šokačka knjižnica *Ivan Kujundžić* pri Katoličkom društvu *Ivan Antunović* iz Subotice upućuju poziv za 18. susret hrvatskih pučkih pjesnika pod nazivom *Lira naiva 2020*. Ovogodišnji pokrajinski susret pjesnika bit će održan 23. svibnja u Somboru.

Zainteresirani pjesnici trebaju poslati 3-5 svojih (neobjavljenih) pjesama koje mogu biti pisane standardnim hrvatskim jezikom ili ikavicom (bunjevačkom ili šokačkom), a bit će objavljene u zbirci.

Pjesme i prijavu (s kraćom biografijom te fotografijom/portret), u wordu, treba poslati do 1. travnja 2020. na adresu: Hrvatska čitaonica, Bele Gabrića 21, 24000 Subotica ili putem elektroničke pošte na adresu: katarina.celikovic@gmail.com

Detaljnije informacije mogu se dobiti putem telefona broj +381/64-211-3186.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 18. 2. 2020.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET +TELEVIZIJA +TELEFON

STANDARD
MIX PAKETI

Astra
Telekom

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.astratelekom.com

*Lijepa lica dobre književnosti!
Nova knjiga u nakladi NIU »Hrvatska riječ«.*

Knjiga se može nabaviti u NIU »Hrvatska riječ« po cijeni od 500 dinara.

NIU »Hrvatska riječ«

vas poziva na
predstavljanje knjige

HKUD »Vladimir Nazor« - Hrvatski dom, Sombor

Petak, 14. veljače, u 20 sati

Ivan i Matej Sabanov, tenisači

Prva ATP pobjeda u povijesti subotičkog tenisa

Nakon pobjede na Challengeru shvatili smo da imamo šanse sa svima

Početkom prošloga tjedna na ATP turniru u Montpellieru (Francuska) rođeni Subotičani **Ivan i Matej Sabanov**, koji danas žive u Osijeku i nastupaju pod hrvatskom zastavom, svladali su u prvom kolu igre parova španjolsko-portugalsku kombinaciju **Pablo Carenio Busta-Joao Sousa** sa 7:6, 7:6. Koliko je to veliki sportski rezultat, onima koji slabije prate tenis, bit će mnogo jasnije ako saznaju podatak kako su primjerice braća Sabanov trenutačno na 161. mjestu ATP ranking ljestvice (u dubl konkurenciji) dok su njihovi protivnici u mnogo jačoj singl konkurenciji na 29., odnosno 69. poziciji. A sve do početka ove veljače 2020. godine najveći grad na sjeveru Bačke, koji se može ponositi početkom igranja tenisa još od 1878. godine, nije imao ovakav rezultat otkada postoji unificirani način rangiranja najboljih tenisača svijeta (ATP ranking od 1991. godine tzv. Open era). Sportska rubrika *Hrvatske riječi* vjerojatno je jedina koja je tijekom svih proteklih godina pratila i redovito pisala o teniskim blizancima Sabanov, pa je ovaj tekst ilustriran pojedinim izvadcima iz nekoliko prijašnjih napisa objavljenih na stranicama našeg i vašeg tjednika.

Hrvatska riječ od 4. svibnja 2007. (Palički blizanci)

Poput brojnih blizanaca, Ivan i Matej Sabanov oduvijek su skretali pozornost okolice na sebe, a kada su počeli igrati tenis ubrzo su postali poznati i mnogo dalje. Dvojici talentiranih dječaka s Palića, mjesta na istoimenom jezeru pokraj Subotice, natjecatelja najstarijeg tenis kluba u zemlji predviđa se lijepa budućnost u »vodama bijelog sporta«. O njihovim planovima u aktualnoj sezoni, te već spomenutoj budućnosti, razgovarali smo neposredno prije njihovog odlaska na međunarodni juniorski tenis turnir u Budimpešti.

O kakvom se turniru radi u glavnom gradu susjedne Mađarske?

Ivan: Idemo na turnir Europske teniske Asocijacije (ETA) za igrače do 16 godina starosti, a s obzirom na to da još nemamo adekvatan europski ranking, primorani smo, igrajući kvalifikacije, pokušati izboriti mjesto na glavnom turniru.

Koliko često trenirate tjedno i tko je vaš sadašnji trener?

Mate: S trenerom **Zsoltom Juhászom** treniramo tri puta tjedno, dok individualno radimo svakog dana.

Koncem ove školske godine završavate osmogodišnju školu na Paliću, a srednjoškolski odgoj bi trebali pohađati u Osijeku. Je li tenis »kriv« za ovaj školski transfer?

Mate: Na jesen bismo trebali krenuti u sportsku gimnaziju u Osijeku i nastaviti s treninzima u TK *Osijek*, a sve u namjeri daljnje ozbiljnije bavljenja tenisom, uz nastavak redovitog školovanja.

Iako ste blizanci koji i više nego nalikuju jedan drugom, ipak se bitno razlikujete u jednom teniskom detalju. Tko od vas dvojice igra bekhend s jednom, a koji s dvije ruke?

Ivan: Ja igram s jednom rukom, dok moj brat igra s dvije ruke i po tome nas se, ponajviše, može razlikovati na teniskom terenu.

Hoćete li u budućnosti zaigrati zajedno u paru, nastavljajući uspješni niz blizanaca u svjetskom tenisu?

Upravo namjeravamo na ovim ETA-inim turnirima ozbiljnije zaigrati u paru i postići neki zapaženiji »bratski« rezultat. Voljeli bismo u budućnosti postati jak dubl Sabanov-Sabanov.

Hrvatska riječ od 13. rujna 2013. (Godina najvećeg uspjeha)

Blizanci Ivan i Matej Sabanov su već godinama dobro poznati teniskoj javnosti u Srbiji i Hrvatskoj, a još od malih nogu su pokazali svoj veliki talent koji bi u vremenu koje dolazi trebao biti i materijaliziran bodovima i zaradom u svijetu profesionalnog tenisa. Rođeni na Paliću, gdje su na terenima istoimenog, najstarijeg kluba na prostorima ovog dijela Europe, načinili prve teniske korake, a danas između brojnih turnira koje igraju po Hrvatskoj i inozemstvu žive i igraju u Osijeku. Zahvaljujući i njihovom velikom doprinosu TK *Osijek* se ove godine, prvi puta u svojoj devedesetogodišnjoj povijesti, okitio naslovom državnog momčadskog prvaka, što je za razvoj i popularizaciju tenisa u Slavoniji izuzetno značajno u odnosu na jače teniske centre poput Splita i Zagreba.

Bratski dubl

Osim solidnih rezultata u pojedinačnoj konkurenciji, braća Sabanov imaju mnogo bolje plasmane u igri parova, što potvrđuje i njihov znatno viši svjetski ranking u ovoj konkurenciji. U ime dubla Sabanov govori bolje plasirani Matej:

»Parove igramo zajedno gotovo otkada smo i počeli igrati tenis i poznamo se u dušu. Nažalost, jedan dio sezone je Ivan bio ozlijeđen, pa sam bio primoran igrati dubl i s drugim tenisačima, te zbog toga imam više bodova od brata. Ipak, na sljedećim turnirima, osobito ovdje u Subotici, nastojat ćemo potvrditi našu kvalitetu, osvojiti što više bodova i prijeći granicu ispod 500. mjesta koja bi nam otvorila mogućnost nastupa u ovoj konkurenciji i na mnogo jačim turnirima, kao što su challengeri. Ove godine već imamo tri osvojena turnira i dva nastupa u finalima Futuresa. Nastup u Dudovoj šumi bi mogao obogatiti taj saldo i donijeti nam nove dubl bodove.

Bile su to njihove izjave i komentari od prije trinaest i sedam godina (u međuvremenu smo redovito u sportskim vijestima izvijestavali o njihovim brojnim naslovima na nižim profesionalnim razinama poput Futuresa i Challengera), a danas smo prvi puta u povijesti subotičkog tenisa u prigodi razgovarati s njima na onim najvišim, ATP pozicijama.

Što za braću Sabanov znači prva ATP pobjeda?

Prva pobjeda najviše znači u smislu samopouzdanja, vidjeli smo da možemo igrati i pobjeđivati vrhunske igrače i mislim da će nam to mnogo značiti u budućnosti.

Je li bilo treme, s obzirom na dva tijesna tie breaka protiv igrača koji su u odnosu na vas dvojicu visoko plasirani na ATP ranking ljestvici?

Treme je bilo u prvih nekoliko gemova, ali je nakon toga nestala. Gledali smo da se koncentriramo na sebe i da ne gledamo tko stoji s druge strane mreže.

U četvrtfinalu ste igrali protiv jedne od najboljih dubl kombinacija na svijetu, Britanaca Jamiea Murraya i Neala Skupskog. Dobili ste i prvi set, ali onda je prevaga otišla na njihovu stranu. Kako ste doživjeli meč protiv zasigurno najjačih protivnika u vašoj dosadašnjoj profesionalnoj karijeri?

U meč smo ušli dosta opušteni i s vjerom da se možemo držati s njima. U drugom setu smo imali šansu vratiti break, ali je Murray odservirao dva asa na dvije break lopte. U treći set, gdje se igra šampionski tie break (do 10 poena, prim. a.) smo ušli pomalo nervozni i oni su to vješto iskoristili. Sve u svemu, ovo je veliko iskustvo za nas i trudit ćemo se da ga iskoristimo na najbolji mogući način.

Kakvi su daljnji planovi, s obzirom na ovaj veliki rezultatski iskorak?

Narednih nekoliko tjedana nam je plan igrati challengere i uzeti što više ATP poena. Prijavili smo sve ATP turnire pa ćemo vidjeti, a postoje realne šanse za ATP Santiago (Chile), jer su u tom tjednu dva ATP turnira iz serije 500. Kasnije možda Ženeva i Umag uz *wild card*.

Tijekom proteklih godina mnogo puta smo pisanim putem bilježili naše razgovore (o čemu svjedoči i ovaj novinski napis), ali iskreno govoreći kada ste pomislili da zbilja možete igrati na najvišoj teniskoj (ATP) razini?

Prošle godine nakon osvajanja Challengera i još nekoliko dobrih rezultata osjetili smo da nam se igra digla na višu razinu i da imamo šanse sa svima. U predsezoni smo se pripremali s TOP 100 igračima i shvatili da nam je tamo mjesto...

Na koncu ovog retrospektivnog i aktualnog teksta (veljača 2020.) poželimo braći Ivanu i Mateju Sabanovu da sljedeći razgovor vodimo u ozračju njihovog prvog osvojenog ATP naslova i plasmana u glavni ždrijeb nekog od Grand Slam turnira. Oni to svakako zavrjeđuju!

D. P.

Foto: Dubravka Petrić/PIXELL

POGLED S TRIBINA Tercet

Nakon 21. odigranog prvenstvenog kola 1. HNL, vrh tablice najboljih hrvatskih nogometnih klubova zauzimaju članovi tzv. Velikog terceta. Pobjedom protiv *Gorice* (2:0), nogometaši vodećeg *Dinamo* uspješno su se oporavili od pomalo iznenađujućeg ispadanja od *Rijeke* u četvrtfinalu hrvatskog nogometnoga kupa. Drugoplasirani *Hajduk* uspio je minimalnom domaćom pobjedom protiv *Lokomotive* (1:0) zadržati četiri boda prednosti ispred *Rijeke*, koja je također minimalcem (1:0) slavila protiv *Slavena*. Pogled na tablicu pokazuje najrealniji odraz stanja u tekućoj sezoni i pozicije koje bi tri najbolje momčadi Hrvatske mogle zauzeti na njezinom kraju. *Dinamo* ima golemih, i čini se nedostižnih, 12 bodova ispred *Hajduka*, te 16 više od *Rijeke* i trebalo bi se stvarno dogoditi čudo da na kraj proljeća šampionski pokal ne stigne u Maksimir. Na drugom kraju države, s obje strane njezine morske strane, *Hajduk* s novim trenerom **Tudorom** pokazuje snagu čuvanja drugog mjesta koje, također, donosi glavnu euro premiju – mjesto u kvalifikacijama za Ligu prvaka, a *Rijeka* potvrđuje sigurnu nominaciju za kvalifikacije Lige Euro-

pe. Tercet najvećih hrvatskih klubova sigurno predvodi ostatak lige koja je, iz godine u godinu, sve zanimljivija i rezultatski neizvjesnija. No, vratimo se još malo Kupu, kako hrvatskom tako i španjolskom. Naime, prošloga tjedna, praktično u samo 24 sata, očekivani favoriti u svojim državama *Dinamo*, *Barcelona* (**Rakitić**) i *Real Madrid* (**Modrić**), ispali su iz kup natjecanja. U tom tercetu momčadi igraju praktično najbolji hrvatski nogometaši današnjice, ali uvijek nepredvidivi rulet jednoga kup susreta ovog puta je odnio prevagu na stranu outsidera. Dobra je to pouka hrvatskom izborniku **Daliću** u svezi predstojećeg uvodnog nastupa na Europskom prvenstvu. Na osnovu drugoga mjesta na prošlom SP-u, Hrvatska je u krugu potencijalnih favorita, ali s druge strane pomalo neuvjerljivi nastupi u kvalifikacijama mogli bi je realno svrstati u red outsidera. Skupina nije laka (Engleska i Češka), čeka se još posljednji član terceta budućih protivnika koji će biti poznat nakon dodatnih baražnih duela.

Na koncu ovoga pogleda ne smije se zaboraviti ni nedjeljni derbi *Milana* i *Intera*, koji je, također na određen način bio u znaku hrvatskog terceta (direktor **Boban**, **Rebić** i **Brozović**). U velikoj predstavi derbija *Della Madonnina* (4:2), nakon minusa od 0:2 na poluvremenu, slavio je *Inter*, a gol kojim je započeo preokret postigao je kapiten crno-plavih Brozović. Bilo kako bilo, hrvatski nogomet je gotovo uvijek u fokusu!

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Eva Pašić iz Monoštora:
Šokica ima ruvo za svaku priliku

Iz Ivković šora

Pomodilo se

Piše: Branko Ivković

Faljnīs, čeljadi moja. Jevo, duše nika vitrina od Madžarske. Ne daj, Bože, orat. Cigurno bi vratilo brazdu, pa se ja malkoc latio mastiljavog plajvaza. Liznio, a našo sam nike artije pa ko velim da štogod napišem. Gledim ode u ove šafunere i dolafe što sam talovo od baće i nane i sve sam bisan i na se i na cio ovaj pomodaren svit. Taki su zdravi ispravni, vrata njim se zatvaraju kugod na mercedesu S klase: nigdi obišena, ni farba nije nigdi odrta. A i di će bit kad je to moja mama Klara držala u čistoj sobi! Ne daj ti, Bože, da je kogod od dice ušo prljavi rukivi i naslonio se na politir. Ajak! Oma bi bilo po turu. A gledim ovaj sad prija dvajst lita što smo ga Jela i ja kupili ganc novog: vrata mu se obisila, iskrivio se kugod trinajsti paragraf, druga vrata kad odškrineš padnu ti na nogu, brave sam toliko puta minjo da već nema di da se drže, a kad pogledaš u tu raširenu jamu ono sipa pilatina ko kod bač Geze bognara. Ma užas, i sad nije lipče ono lipo samo ućatlajisat i ko nov neg opet kupit ovo od slipljene pilatine što nije ništa. Al ajd ti dokaži ovim pomdnim gospojama. A jeto i ova moja se navrzla pa kugod nimac tralala. Lipo mi dođe da nabijem jedan salašić na zemlji u Ivković šoru i da se odselim u njegov. Ni struju neću uvući, ne treba mi ništa pomodno i gospocko. Ako se ne imo s kim kartat, kartaću se sam sa sobom. »Mak adut, babo viče« i gotovo. Doće nam glave pomodstvo i gospoština, čeljadi, ja vam kažem. Ta ne treba ić daleko, moj dida je, i to nuz covku, platio porez. Dono petrolina desetak litara, bili taki balončići, opravio disnotor i prela i kartanije cilu zimu, kad kod nji kad po komšiluku jal po gostima, a sad kod nas, te struja, pa voda, pa telefon, pa mobilni telefon pa internet, pa jedna televizija, druga televizija pa smeće... A taksu za čist ajer, poreze prireze i odvodnjavanja, navodnjavanja ni spominjat ne treba. Pa di tu čestit i pošten čovik mož nastaćit? Mož samo pofalit od nevolje, a novaca nikako pripravit. Još ko ovaj mlađi svit što imadu dice, pa kad treba pokupovat kojikake masti i likove, nikad stvorit novaca. Falimo se svitu kaki smo, a bolje da se pokrijemo ušima. Dica nam se liče priko kojikaki poruka na mobilni telefon, a novce troše od naši poreza na makar čega. Al bolje da vam ne divanim, svi vi vidite kako nam, tako nam. A moždar nam tako i treba kad smo nesvaćeni i samo trćimo vokšovot, a ne znamo ni za čeg vokšujemo pa nam krivo kad na gospojama na vlasti vidimo karpelac što košta kugod manji stan u varoši, jal tašku, jal ridiker što vridi kugod nov »džondir« s prikolicom. Jeto, ja opet o politici a lipo sam se zareko svetom Antunu da više nikad neću o njoj divanit, nek mi oprostí gri. Neg, čeljadi moja, moram prikinit. Roko laje kugod blendav, al sad na dobru stranu, ne treba ga okrećat. Ko Bog ide Periša kad je tako poblendavio. Njega ne voli zato što ga šopo micikom kad je bio štene. Ajd, zbogom, pa se dobro smislite o ovim poslnidnjim što sam pripovido, da ne bi bilo: »lipo nam Braniša divanio...«.

Bać Ivin štodir

Izbiraće se ka ji najviše otide

piše: Ivan Andrašić

Bać Ive sve dosadnije. Televiziju ne gleda već odavno, a pristo i novine čitat. Jedno vrime samo sluša radionu, a brzo ga sto čačkat pundrav. Dovatijo se sokočala, isprva nalazijo puno toga što mu bilo baš na srcu. Naišo na rodove, pajtaše i druge što se već godina ni vidijo nit podivanijo š njima. Tako to išlo nekoliko godina, al u posljednje vrime mu i sokočalo izgleda ko televizija, skoro da više ništa lipoga ni ni ne mož najt. Pojačala se politika, bome i crkvencko. Istom se niko siti poslat depešu sa kakom molitvicom, al bi je i naj ko je dobije tribo poslat na deset, petnajšesnajs, a digod koju i na pedes atresa, jal neće imat sriće. Otkao Najštosezasvepita obnarodovo izbiranje, sokočalo puno ni što se razumu u politiku. Jedni bi vako, drugi nako, jedni odobravu, drugi napadu, kršteno čeljade ne zna kojima bi virovo. Vidi samo da Najštosezasve pita udesijo izbiranje za po prolića. Znade se i zašto, u to doba već jako puno ni što njega ni u snu ne bi izbirali već otidu u svit tražit nadnice. Bijo mu niko jutro i Tunica, dite o jednoga dalekoga roda. Malo se začudijo, nisu se baš jako pazili. Tunica uči velike škole i to u najveće varoši. Cigurno jako velike, uči ji već jedanaidsdvanajs godina. »Bać Ivo, možda se malo i čudite što sam došo, al baš mi tribate. Znadete, u varoši se vazdan špacira. Vamo se špaciru ni što bi vladali misto vi što vladu, namo se špaciru ni što bi sustavili ne prve. I svi dušu u fičonke. U dućana ostali zatečeni, nisu ji pribavili dosta, pa za dram sve poprođavali. Ja se sitijo, dada mi kadgoda pripovido kako si oduvik zno praviti fičonke o vrbe. Pa eto ja bi ti lipo mogo namistiti posov, naj što nam plaća da se špaciramo, ni na čemu ne škrtari. Ako si voljan zaslužiti dobre novce, napravi što prija nekoliko stotina. Platiću ti oma ščim ji dojdem odnet«, veli Tunica i sidne zastal. »E, moj derane, ne znam zašto to nisi ponudijo dade, ka će se tako lipo platiti. I on to znade jako dobro raditi. Mi ka smo bili dica nismo imali sokočala i telefone ko danas. Sami smo izmudrivali šta ćemo se cigrat, pa smo tako naučili praviti, ne samo fičonke, nego i još koišta. A znadeš, nisam ti ni reko da sidneš. Idi lipo ko tvojega dade, puno ga pozdravi i reci mu da ti ni naučijo kako divaniti sa starijima. A ni ti naučijo ni da se u tuđu kuću ne ide pri frustuka«, veli mu bać Iva i isprati ga do sokaka. Moro, Taksa na njega stalno izdaleka rčo. Samo što ispratijo Tunicu i latijo se frustuka, telefon. Unaprid se obradovo, misli se, njegova ni, javi mu se podnoć, tako rano može bit samo koja o cura. na vrata banijo kum Tuna. Radosno se javi, al ko da ga kogod poljo ladnom vodom. »Dobro jutro, mi smo tiiti, pa bi vas pitali jal ćete na proliće izbirati ve što vladu, jal koga drugoga. Znate, ako...«, »Ta derane, ite u očin i vi i vaše fičonke i vaša izbiranja i vaš Najštosezasvepiti i ni što bi misto njega tili bit Ništosezasvepitu i... i...«, bisno veli bać Iva i zalupi slušalicu. Na kraj šljoknijo i Mačka i sijo za frustuk. I medecine to jutro zaboravijo popiti.

NARODNE POSLOVICE

- Nitko nije tako darežljiv kao oni koji nemaju što dati.
- Bogatom kapom nećeš sakriti siromaštvo u vlastitoj glavi.
- Lakše je svađe izbjeći nego ih okončati.
- Čovjek koji može pobijediti druge – jak je; čovjek koji pobijedi sebe – svemoćan je.

VICEVI, ŠALE...

Ulazi profesor u učionicu u kojoj svi đaci sjede osim jednog koji nešto čačka u kutu.

Profesor ga odmah primijeti i kaže:

- Ti! Ti u kutu tamo! Ustani. Reci ti nama što znaš o Francuskoj revoluciji?
- Ja? Ne znam ništa.
- Eto vidite! Sjedi jedan! Kako se zoveš?
- Ja sam Mate.
- Tebe nema u dnevniku!
- Pa, naravno da me nema. Mene su poslali da popravim radijator!

Rišio Stipan kupiti košulju, pa uđe u trgovinu.

- Faljniš! Tio bi kupiti jednu košulju.
- Koju boju želite?
- Jel imate boje jorgovana?
- Trgovac iznese pet-šest košulja, sve u nijansama boje jorgovana.
- Koja vam se sviđa?
- Ta, znate, ne odgovara mi nijedna od ti boja. U izlogu stoji jedna koja mi se baš sviđa.
- Odu oni do izloga i Stipan prstom pokaže na bilu košulju.
- Evo, baš ova!
- Pa to nije boja jorgovana, to je bila košulja!
- Pa, ima i bilog jorgovana.

MUDROLIJE

- * Vjetar ne možemo kontrolirati, ali možemo prilagoditi jedra!
- * Ne govorite ako to ne mijenja tišinu na bolje.
- * Svaka osoba koju sretnete vodi bitku o kojoj ništa ne znate. Budite ljubazni. Uvijek.

Vremeplov – iz naše arhive

Žensko prelo, Sonta 2004.

**PETAK
14.2.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:09 Riječ i život
12:00 Dnevnik 1
12:30 Divlja zemlja
13:18 Dr. Oz
14:03 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Shakespeare i Hathaway - privatni istražitelji
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:08 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:44 Vrijeme
19:47 Tema dana
20:05 Tu sam pred tobom, američko-britanski film
21:57 5.com s Danielom, zabavni talk show
22:57 Dnevnik 3
23:29 Godina nasilja, američko-arapski film
01:30 Shakespeare i Hathaway - privatni istražitelji
02:16 Dr. Oz
02:58 Dnevnik 3
03:24 Sivi sokol, dokumentarni film
04:17 Zaljubljena u Ramona
05:00 Skica za portret
05:03 Dnevnik 2
05:46 Divlja zemlja

05:29 Kultura s nogu
05:59 Regionalni dnevnik
06:42 Juhuhu
06:43 Vrtuljici, crtana serija
10:03 Dino Dana
10:26 Sve o životinjama
10:54 Otok ljubimaca
11:23 Heartland
12:09 Izradi sam: Stalak za kolače
12:19 Tajni svijet ljekovitog bilja: Južna Amerika, dokumentarna serija
13:07 Istina ili mit: Svatko može staviti implantat
13:19 Valentinovo iz bajke, američki film
14:51 Škotska iz zraka, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:43 Sivi sokol: Gospodar

nebesa, dokumentarni film
17:37 Luda kuća
18:14 Kuhan i pečen
19:06 Alvin i vjeverice, crtana serija
19:31 POPROCK.HR
20:05 Priča o Europi: Doba revolucija, dokumentarna serija
21:00 Endeavour, mladi Morse
22:34 Nijemi svjedok
00:25 Valentinovo iz bajke, američki film
01:51 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
15.2.2020.**

06:44 Klasika mundi: Igudesman & Joo - Velika glazbena noćna mora, glazbeni show
07:57 Otpadnik, američki film - ciklus klasičnog vesterna
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:09 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:28 Veterani mira
13:19 Zdrav život
13:47 Zajedno u duhu
14:22 Prizma, multinacionalni magazin
15:08 Istrage prometnih nesreća
15:39 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:14 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:17 Manjinski mozaik: I tako, živjeti polako
17:39 Lijepom našom: Vrbovec
19:00 Dnevnik 2
19:45 Vrijeme
19:48 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 The Voice Hrvatska
21:55 Loto 7 - izvještaj
21:58 Deja Vu, američki film
00:08 Dnevnik 3
00:44 Dobro došli u Fort Bliss, američko-turski film
02:29 Dnevnik 3
02:44 Sportske vijesti
02:51 Vijesti iz kulture
02:59 Otpadnik, američki film - ciklus klasičnog vesterna
04:29 Fotografija u Hrvatskoj
04:32 Dnevnik 2
05:14 Veterani mira

06:00 Prizma, multinacionalni magazin

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:34 Vrtuljici, crtana serija
09:30 EBU drama: , drama za djecu
09:54 Maribor: Svjetski skijaški kup
11:07 Vrtlarica
11:40 Špica, riva, korzo
12:54 Maribor: Svjetski skijaški kup
14:04 Auto Market
14:37 NBA Action
15:04 Otto Wagner, vizionar moderne - dokumentarni film
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Priča o Europi: Doba revolucija, dokumentarna serija
17:25 Košarka - finale Kupa Krešimir Ćosić
19:15 Glazbeni Top20
20:00 Rukomet, LP: Barcelona - PPD Zagreb
21:35 Sto dana, dokumentarna serija
22:35 Luther
00:25 Brooklyn 99
00:45 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
16.2.2020.**

07:05 Plavi Max, britanski film - Zlatno doba Hollywooda
09:40 Biblija
09:50 Portret Crkve i mjesta
10:00 Marčana: Misa
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:15 Sport
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Pula: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:05 Ljubav pod zvijezdama, kanadski film
16:30 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:25 Misterij u Pariškoj operi, francuski film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'Ko te šiša
20:35 Loto 6/45 - izvještaj
20:40 Tere, to sam ja - dokumentarni film

21:40 Priča o nama s Morganom Freemanom: Buntovni duh
22:30 Dnevnik 3
23:10 Plavi Max, britanski film - Zlatno doba Hollywooda
01:40 Nedjeljom u 2
02:35 Dnevnik 3
03:10 Mir i dobro
03:35 Dnevnik Woodstocka, glazbeno-dokumentarna serija
04:35 Priča o nama s Morganom Freemanom: Buntovni duh
05:20 Dnevnik 2
06:02 Pula: More

05:40 Regionalni dnevnik
06:09 Juhuhu
06:10 Vrtuljici, crtana serija
07:55 Top-lista DTV-a
08:35 Hrvatski dječji festival, snimka 90'5
10:09 Maribor: Svjetski skijaški kup
11:05 Velečasni Brown
12:45 Lidijina kuhinja
13:10 Indeks
13:39 Maribor: Svjetski skijaški kup
14:30 Klub 7
15:28 Sto dana, dokumentarna serija
16:25 Magazin LP
16:50 Odbrojanje do Tokija
17:18 The Voice Hrvatska
19:05 Tedi Spalato - Sve ću preživiti, snimka koncerta
20:05 Otimaci izgubljenog kovčega, američki film - Filmovi s 5 zvjezdica
22:00 Ana Karenjina - Priča Vronskoga, serija
22:55 Graham Norton i gosti
23:40 Dnevnik Woodstocka, glazbeno-dokumentarna serija
00:40 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
17.2.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:12 Treća dob
12:00 Dnevnik 1
12:25 Divlja zemlja
13:15 Dr. Oz

14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Shakespeare i Hathaway
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Predsjednik, dokumentarna serija
21:00 Nestali, serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:10 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
00:40 Shakespeare i Hathaway
01:30 Dr. Oz
02:15 Dnevnik 3
02:41 U divljem vrtu, dokumentarni film
03:31 Imperij, telenovela
04:16 Zaljubljena u Ramona
05:01 Skica za portret
05:10 Dnevnik 2
05:52 Divlja zemlja

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život: Na glasu svetosti
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljici, crtana serija
10:05 Dino Dana
10:30 Sve o životinjama
11:05 Indeks
11:35 Vjetar u leđa
12:30 Tajni svijet ljekovitog bilja: Alpe, dokumentarna serija
13:20 Moje zvijezde i ja, francuski film
15:00 Škotska iz zraka, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 U divljem vrtu, dokumentarni film
17:40 Auto Market
18:10 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
19:00 Alvin i vjeverice, crtana serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Stadion, emisija
21:00 Raj postoji, američki film
22:45 Amerikanci
23:40 Zločinački umovi
00:20 Moje zvijezde i ja, francuski film
01:55 Noćni glazbeni program

**UTORAK
18.2.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
09:35 Glas domovine
10:00 Gorski liječnik
11:00 Inauguracija
predsjednika RH, Zorana
Milanovića - emisija
13:35 Dnevnik 1
14:00 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Shakespeare i Hathaway
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu: Nela
Sršen
21:00 Klub 7
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Hrvatska za 5
00:15 Istrage prometnih
nesreća
00:40 Shakespeare i Hathaway
01:30 Inauguracija
predsjednika RH, Zorana
Milanovića - snimka
02:30 Dnevnik 3
02:56 Život u duplji,
dokumentarni film
03:48 Imperij, telenovela
04:33 Zaljubljena u Ramona
05:18 Skica za portret
05:25 Glas domovine
05:50 Dnevnik 2

05:00 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu

06:35 Vrtuljici, crtana serija
10:05 Dino Dana
10:30 Sve o životinjama
11:35 Vjetar u leđa
12:30 Tajni svijet ljekovitog
bilja: Balkan, dokumentarna
serija
13:25 S onu stranu dana,
njemački film
15:00 Prijestolnice slatkog
života
15:55 Cesarica - HIT siječnja
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Život u duplji,
dokumentarni film
17:35 Cesarica - HIT siječnja
17:40 Luda kuća
18:20 Tere, to sam ja -
dokumentarni film
19:13 Alvin i vjeverice
19:30 POPROCK.HR
20:05 Kuhan i pečen
21:00 Obećanje, američko-
španjolski film
23:25 Amerikanci
00:20 Zločinački umovi
01:00 S onu stranu dana,
njemački film
02:30 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 19.2.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:12 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:25 Divlja zemlja
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice -
Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Shakespeare i Hathaway

17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Mijenjamo svijet:
Kašmir - Rat na krovu svijeta,
dokumentarni film
20:59 Loto 7 - izvještaj
21:00 Destinacija: Hrvatska,
emisija o turizmu
21:25 Kultura s nogu
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Ljubav i brak u 20.
stoljeću: Ljubiti i poštovati,
dokumentarna serija
00:20 Shakespeare i Hathaway
01:10 Dr. Oz
01:50 Dnevnik 3
02:16 Škotski tigrovi
03:12 Imperij, telenovela
03:57 Zaljubljena u Ramona,
telenovela
04:42 Kultura s nogu
05:12 Dnevnik 2
05:54 Divlja zemlja

05:20 Što je klasika?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljici, crtana serija
10:05 Dino Dana
10:30 Sve o životinjama
11:05 Luka i prijatelji:
Zaposlene životinje
11:35 Vjetar u leđa
12:30 Zavolite svoj dom i
vrt uz Alana Titchmarsh,
dokumentarna serija
13:35 Kako postati
popularna u četiri koraka,
američki film
15:00 Prijestolnice slatkog života

15:29 Prijestolnice slatkog
života
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Škotski tigrovi
17:45 Nogomet: Liga prvaka,
snimka utakmice od utorka
19:08 Alvin i vjeverice
19:30 POPROCK.HR
20:05 Nogomet: Liga prvaka,
emisija
23:45 Amerikanci
00:35 Zločinački umovi
01:15 Kako postati
popularna u četiri koraka,
američki film
02:35 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 20.2.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Gorski liječnik
11:10 Loparski maškari 2.0
12:00 Dnevnik 1
12:25 Divlja zemlja
13:15 Dr. Oz
14:05 Novi susjedi 2019. -
Italija: U gradu duhova
14:30 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Shakespeare i Hathaway
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Tko želi biti milijunaš?
20:55 Loto 6/45 - izvještaj
21:00 Puls
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Apokalipsa -
beskonačni rat 1918.-1926:

Osveta, dokumentarni film
00:10 Shakespeare i Hathaway
01:00 Dr. Oz
01:45 Dnevnik 3
02:11 Ja sam najbolji lberski
jelen, dokumentarni film
03:01 Imperij, telenovela
03:46 Zaljubljena u Ramona
04:31 Skica za portret
04:45 Mesopust u poljičkom
komunu
05:10 Dnevnik 2
05:52 Divlja zemlja

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Vrtuljici, crtana serija
10:05 Dino Dana
10:30 Sve o životinjama
11:05 Pozitivno
11:35 Vjetar u leđa
12:30 Zavolite svoj dom i
vrt uz Alana Titchmarsh,
dokumentarna serija
13:30 Zimska mladenka, film
15:00 Prijestolnice slatkog
života
15:29 Prijestolnice slatkog
života : Bruxelles, klasičan i
moderan
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Ja sam najbolji lberski
jelen, dokumentarni film
17:40 Luda kuća
18:20 Kuhan i pečen
19:05 Alvin i vjeverice
19:30 POPROCK.HR
20:05 Kuhan i pečen
21:00 Ne gledaj mi u pijat, film
22:45 Babilon Berlin
23:40 Zločinački umovi
00:20 Zimska mladenka,
američki film
01:45 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice*, na valovima Radio Bačke (99,1 Mhz) emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

Pravo

Španjolsko selo

Kada naslov tekstu date *Španjolsko selo*, imate za pravo malo zbuniti priču, a da vam to ne zamjeri nitko. Želim pisati o španjolskom selu, Španjolskoj i svemu što me je tu zbunilo, ali ne želim ne podijeliti dojam koji je na mene ostavio skorašnji susret s Dunavom. Divna, osunčana nedjelja i Dunav u punoj svojoj širini, svom rastu, svojoj divljini i mirnoći. Prekrasna njegova obala, odlična ekipa, kotlić, Sunce, kanu, izlivena jezerca i pronađeni izvori bili su sjajni za obojiti jedan nezaboravan dan i krenuti u radnu nedjelju punim plućima. O Daraži Foku i njegovom divnom odnosu s Dunavom sam već pisala, pa ovdje i stajem jer odista želim pisati o španjolskim selima i to zato što mi je ova tema poručena.

»Daj napiši nešto o *Španjolskom selu*, da ne misle ljudi da je to samo izraz za nešto potpuno nerazumljivo ili strano.« Baš tim riječima mi se obratila prijateljica. Ukoliko ostane prostora, kasnije ću objasniti zašto ovaj izraz znači baš to, ali sad bih pisala o španjolskom selu, atrakciji smještenoj u Barceloni, muzeju arhitekture i kulture Španjolske.

Španjolska u malom

Španjolsko selo (Poble Espanyol) je izgrađeno u Barceloni za potrebe Svjetskog sajma i internacionalne izložbe 1929. godine. Dizajnirali su ga katalonski arhitekti **Josep Puig i Cadafalch**, a plan je bio nakon sajma srušiti ga. Dakle, građeno je 13 mjeseci, a plan je bio srušiti ga nakon 6 mjeseci. Malo mi je nevjerovatno ne očekivati popularnost, ali im se upravo dogodila i ona je spasila ovo divno mjesto od zaborava. Glavni cilj ove atrakcije je prikazati arhitekturu iz različitih dijelova Španjolske. Španjolska na dlanu.

Ovaj simpatičan i autentičan kompleks je smješten u popularnijem dijelu Barcelone, odmah blizu Magične fontane, zauzima

površinu od 49 tisuća četvornih metara, a organiziran je u 117 zgrada, trgova i ulica 15 različitih područja Španjolske. Ulice krase galerije, umjetničke radionice, kazalište ali i brojne vinarije, restorani i slastičarne. Možete odabrati okusiti neke od specijaliteta s okusom Španjolske ili uživati u magiji koju stvaraju majstori stakla, kože, drveta, keramike i slično. Najpopularniji su posjeti staklariji.

Ovaj dio grada je popularan i po različitim događajima i manifestacijama koje se ovdje organiziraju kao što su koncerti, flamenko nastupi, vjenčanja, izložbe i često je baš *Španjolsko selo* idealno za sakriti se nakon vrelog dana u Barceloni. Neću otkriti koje je obilježje dano na ulazu, ima li favoriziranih dijelova Španjolske, ali da ćete osjetiti dušu Španjolske, to mogu garantirati.

Gorana Koporan

E sada, kada smo spoznali što je *Španjolsko selo*, vrijedi spomenuti da izraz *španjolsko selo* uopće ne potječe odavde. Zapravo, nema ni jednu zajedničku točku i glavni krivac nikako nisu Španjolci nego Nijemci. Dobro, možda je na neki način do njihove kombinacije. Naime, u 16. stoljeću je dijelom današnje Njemačke upravljao **Karlo V.** iz kuće **Habsburga**. Kako je on bio iz mješovitog braka, čija je majka dolazila iz španjolskog dvora, Karlo je bio i kralj Španjolske, koja se Nijemcima činila kao na kraju svijeta, a španjolski jezik, kulturu, običaje i ponašanje toliko nisu razumijevali da je sve dovelo do toga kada za nešto hoćeš reći da je nerazumljivo, kažeš »španjolsko« ili kako su to Nijemci govorili: »Das kommt mir spanisch Vor«. Kako su se brojne knjige, tijekom 19. i 20. stoljeća prevodile s njemačkog, tako su i njihovi izrazi našli primjenu u našem jeziku i otuda danas izraz *španjolsko selo*.

Mnoge stvari će za mene ostati *španjolsko selo*, ali ovo nadam se da neće bar u ovom smislu nepoznavanja. Sigurna sam, prilikom prvog posjeta Barceloni ću obići *Španjolsko selo* i u njemu spoznati i doživjeti što više o samoj Španjolskoj.

I za malo da mi promakne, nije li ovo neki mali paradoks: *španjolsko selo* kao izraz je simbol nepoznanice, a *Španjolsko selo* kao atrakcija nudi široku spoznaju Španjolske. Priznat ćete da jest.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: OTPVRS22
 VOJVOĐANSKA BANKA
 AD MS FIL. SUBOTICA
 IBAN: RS35325960160000218862
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

**Hrvatsko kulturno-umjetničko društvo
„Vladimir Nazor” Sombor**

86. put priređuje

VELIKO BUNJEVAČKO-ŠOKAČKO PRELO

PRELJSKA VEČERA • FOLKLOR • TAMBURAŠI • TOMBOLA

Subota, 22.2.2020. u 19:30 • Velika sala Hrvatskog doma

Ulaznica: 1800 din • Info: 025/416-019 (pon-čet, 17-20)